

Pohlady

Z OBSAHU:

HUGO PORTISCH
SPOMIENKY

MILOŠ DOHNÁNY
OSOBNOSTI

PRIJATIE
U PREZIDENTA

SCHÖNBRUNNSKÁ
KAPLNKA
HISTÓRIA

NOBELOVA CENA

ROZHOVORY
MIROSLAV HALÁK
MIRIAM PRÍVAROVÁ

KLUBOVÉ
ONLINE VEČERY

JAKOB SWEG
CESTOPIS

ŠTUDENTSKÁ
STRÁNKA

SLOVÁCI
VO SVETE
SOVIČKA
V LONDÝNE

AKTIVITY SOVA

MENU
RECEPTY NAŠICH
ČITATELIEK

I. ročník
číslo 1/2021

BUBO

Slovensko-rakúsky časopis pre zvedavé deti

Tipy na výlet

Kto je najkrajší?

Zábavné úlohy

Hurá – sláva! Hurá – sláva!
Na známosť sa všetkým dáva:

Slovenský školský spolok SOVA
svoj vlastný časopis BUBO vydáva!

V časopise môžu naše malé Sovičky
čítať slovenské rozprávky i básničky.

Nájdu tam povedačky, rébusy a maľovanky,
tipy na výlety, recepty i vtipné hádanky.

Nechýba ani súťaž
ani bubo@slovaci.at mailová adresa
a celá naša SOVA-rodinka z radostnej noviny
úprimne teší sa.

Nech žije náš malý BUBO! Voláme trikrát Juhúúú!
Ďakujeme šéfredaktorky Ľubici Vopičkovej
a ilustrátorky Nadi Zimov
hlasným HU-HÚÚÚ!

Obsah

- 2 BUBO** – SLOVENSKO-RAKÚSKY ČASOPIS PRE DETI | *Elena Mandik*
- 4 HUGO PORTISCH** – AKÝ BOL A AKO NÁM ZOSTANE V PAMÄTI |
Peter Beňovský, Jana Gregor-Rogler
- 5 RODENÝ BRATISLAVČAN HUGO PORTISCH SPOMÍNA** | *Ingrid Konrad*
- 8 MILOŠ DOHNÁNY** SLOVENSKÝ FOTOGRAF RAKÚSKEHO
PÔVODU | *Martina Víglašská*
- 9 PRIJATIE U PREZIDENTA** | *Vlado Mlynár*
- 10 SCHÖNBRUNNSKÁ KAPLNKA** | *Jana Gregor-Rogler*
- 12 VIRTUÁLNE PO SCHÖNBRUNNE** | *Ingrid Fux*
- 13 V SÚHRE A HARMÓNII** | *Igor Skoček*
- 14 ÚLOHOU KURÁTORA NIE JE LEN ROZVEŠAŤ OBRAZY** | *Ingrid Žalneva*
- 16 V ORWELLOVSKOM ROKU 1984 PUTOVALA NOBELOVA CENA
DO ČESKOSLOVENSKA** | *Róbert Dydá*
- 17 LITERÁRNY VEČER** | *Ingrid Fux*
- 18 MIRIAM PRÍVAROVÁ** AJ MLADÝCH ĽUDÍ TREBA POČÚVAŤ
A BRAŤ VÁŽNE! | *Nikola Paula Šimkovičová*
- 20 JAKOB SWEG** – KAŽDÝM KROKOM BLIŽŠIE K SEBE | *Vlado Mlynár*
- 23 VÝVOJ A ÚSPECHY SLOVENSKEJ KINEMATOGRAFIE** | *Viktória Kissová*
- 24 SOVIČKA Z LONDÝNA** | *Ingrid Žalneva*
- 26 OMLADNITE S TVÁROVOU JOGOU!** | *Zuzana Ondrisová*
- 27 OSTRÝ AJ BEZ BRÚSENIA 5 TIPOV AKO POMÔČŤ
UNAVENÝM OČIAM** | *Daniela Maťuchová*
- 28 ŠTUDENTSKÁ STRÁNKA** | *Tamara Haddad, Thomas Wolf,
Katharina Prinz, Agnes Poitschek*
- 30 PO DUNAJI DO MINULOSTI** | *Ingrid Žalneva*
- 31 VIEDENSKÁ ZOO POČAS KORONY** | *Katarína Žalneva*
- 32 SOVA A JEJ AKTIVITY** | *Elena Mandik, Linda Erbek*
- 36 KURZ AUF DEUTSCH** | *Katarína Žalneva*
- 37 TENISOVÁ SEZÓNA V PLNOM PRÚDE** | *Zuzana Vančová*
- 38 ŠKOLSKÝ SPOLOK KOMENSKÝ** | *Tatiana Kaya-Dzijaková, Lenka Kajanovičová*
- 39 MENU**

Milí čitatelia Pohľadov,

spomínam si,
v akých
podmienkach
sme vlni
dokončovali prvé
číslo Pohľadov.
Uväznení vo
svojich obydliach
sme vychádzali
von len

v nevyhnutných prípadoch, poctivo
sme nosili rúška a umývali si ruky.
Odvtedy sa toho dosť zmenilo.
Z mnohých sa stali skvelí „experti“
na epidemiológiu, virológiu
i očkovanie. Z pandémie sa
zo zdravotnej stala záležitosť politická.
Nikdy by som si nepomyslela, že
k dôležitým rozhodnutiam v mojom
živote sa zaradí to, či sa dám zaočkovať.
V 21. storočí!

To vlaňajšie číslo sme kvôli zavretým
hraniciam vyexpedovali s oneskorením.
V takmer rovnakom čase sa dnes k vám
dostáva už druhé číslo nášho časopisu.
Lebo jednou z mála lepších správ v tejto
ťažkej dobe je, že vďaka navýšeným
dotáciám rakúskej vlády budeme môcť
vydávať až štyri čísla Pohľadov a zároveň
sa aj ich obsah rozširuje o ďalšie
štyri strany!

Spolkové priestory sú zatiaľ síce ešte
stále prázdne, no keď nemôžete vy prísť
za nami, prostredníctvom online vysielaní
sme s niektorými programami prišli my
za vami. Veríme však, že situácia sa – práve
i vďaka očkovaniu – zlepší natoľko, že po
lete sa už budeme môcť stretnúť aj priamo
v našom spolku. Veľmi sa na to už všetci
tešíme!

IMPRESSUM

Pohľady/Ansichten
Časopis Slovákov v Rakúsku/ Zeitschrift
der SlowakInnen in Österreich

Vydáva:
Rakúsko-slovenský kultúrny spolok
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

Tel.: 00431/596 13 15
E-mail: rsk@slovaci.at

www.slovaci.at

REDAKČNÁ RADA

Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Zástupca šéfredaktorky: Vlado Mlynár
Redakčná rada: Ingrid Fux, Ingrid Konrad, Elena Mandik,
Jana Gregor-Rogler, Zuzana Vančová, Martina Víglašská
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o., Bratislava

Články podpísané menom alebo skratkou autora
nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-
SLOVENSKEHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať. Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: € 25,-
Študent: € 7,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
IBAN: AT56600000092040212
BIC: BAWAATWW
Bawag P.S.K.

HUGO PORTISCH

– AKÝ BOL A AKO NÁM ZOSTANE V PAMÄTI

Vedeli ste, že Hugo Portisch bol rodený Prešporák – teda Bratislavčan? Áno, bol. Narodil sa v Bratislave v roku 1927, keď sa v meste na Dunaji hovorilo väčšinou po nemecky, ale aj po slovensky a po maďarsky. Jeho otec Emil bol redaktorom Pressburger Zeitung – liberálneho denníka bratislavských mešťanov písaného po nemecky. Na konci druhej svetovej vojny sa rodina presťahovala do St. Pöltenu a mladý Hugo začal študovať na Viedenskej univerzite dejiny, germanistiku, anglistiku a žurnalistiku. V roku 1948 začal pracovať ako novinár vo Wiener Tageszeitung a neskôr v novozałożenom deníku Kurier, odkiaľ odišiel do ORF.

Mňa sprevádzal Hugo Portisch celých 60 rokov môjho života. Prvé stretnutie s ním som zažil ako šesťročný na televíznej obrazovke. Bolo to v roku 1961, vo vtedajšom komunistickom Československu. Jeden jarný deň priniesol môj otec z Bratislavy v ošatke televízor Mánes. Bola to veľká sláva – televízory patrili vtedy k tzv. nedostatkovým tovarom a dostať ho v obchode sa považovalo za malý zázrak. Preto bol príchod vtedy novodobej vymoženosti do domácnosti ako malá slávnosť. Pamätám sa, že hneď ako otec postavil televízor na skrinku, naladil vysielač ORF a my sme mohli pozeráť síce nie oficiálne zakázanú, ale napriek tomu socialistickým režimom nežiadajú západnú televíziu. To, že bola nežiadaná, dokazoval technický nedostatok televíznych prijímačov už z výroby – dal sa vidieť obraz vysielača ORF, nedal sa však počuť jeho zvuk. A tak sme prvý večer na obrazovke televízora Mánes videli správy s Hugom Portischom, ale bez zvuku. Aby bolo možné ho aj počuť, bolo treba televízor technicky „vylepšiť“. Preto prišiel na druhý deň pán opravár a na-

Nezabudnuteľný Hugo Portisch

montoval do novej skrinky maličkú súčiastku, ktorú naladil, a dal tak Hugovi Portischovi aj hlas. Od toho večera sa mi jeho tvár a jeho výrazný hlas a gestikulácia vryli do pamäti a stali sa súčasťou toho, čomu sa hovorí historické povedomie.

Hugo Portisch a ORF boli pre generáciu našich rodičov a našu generáciu v časoch komunizmu oknom do slobodného sveta. Pre obyvateľov pohraničia na juhu západného Slovenska – teda okolo vtedajšej železnej opony, bol ORF zdrojom vzácných a objektívnych informácií v čase studenej vojny medzi svetom západnej demokracie a zónou sovietskeho vplyvu. Európa bola vtedy rozdelená nielen politicky, ale aj mediálne. Hugo Portisch sa tak pre mnohých stal symbolom Európy, do ktorej Československo po roku 1948 prestalo patriť politicky, ale geograficky zostalo jej neoddeliteľnou súčasťou. Okrem toho sa Hugo Portisch vryl do pamäti divákov svojou nezabudnuteľnou charizmou, ktorá bola, ako dnes vieme, medzi politickými redaktormi výnimočná. Jeho zahraničné komentáre – väčšinou z miesta diania, ale aj zo štúdia – sršali jeho nadšením pre aktuálne udalosti vo svete. Vyvolával v divákoch jemu vlastnú zvedavosť pre pochopenie dejinných zvrátov a ich politického a spoločenského pozadia. Avšak to najdôležitejšie, čo sprostredkoval divákovi svojím novinárskym štýlom a čo bolo pre nás – spoza železnej opony sužovaných komunistickou propagandou – osviežením, bola jeho neoblomná snaha hľadať pravdu za vonkajším obrazom politického diania. Týmto profesionálnym postojom si získal sympatie svojich priaznivcov na Slovensku, keď ich informoval v roku 1968 o udalostiach tzv. pražskej jari, ktorá v skutočnosti prišla s Alexandrom Dubčekom z Brati-

slavy, a neskôr počas smutnej okupácie Československa a jeho rodného mesta Bratislavy sovietskou armádou. Portisch zašiel vtedy v zmysle zachovania novinárskej objektivity tak ďaleko, že vôbec nespomenul, že stojí na námestí mesta, v ktorom sa narodil a vyrastal.

Moja cesta životom sa stretla s Hugom Portischom potom, ako som začiatkom osemdesiatych rokov emigroval a zostal ako politicky utečenec na druhej strane železnej opony. V roku 1989 som získal zamestnanie ako redaktor ORF a stal som sa tak zhodou okolností jeho kolegom v rámci rakúskej televízie a mal som tú česť zažiť ho osobne. Jeho púť pozemským životom sa skončila 1. apríla 2021, ale kto ho raz zažil, či už na obrazovke alebo osobne, tomu zostane zapísaný v pamäti.

Peter Beňovský

„Deň ako žiadny iný“ (Ein Tag wie kein anderer), tak nazval Hugo Portisch 15. máj 1955, keď bola podpísaná zmluva o neutralite Rakúska. Týmto jeho slovami sa prihovám návštevníkovi Viedne pred palácom Horného Belvedéru, miesta spomenutého slávnostného aktu. Aj pri iných pamiatkach si požičiam niektorý z jeho výstižných výrokov v dokumentárnom seriáli Österreich I a II. Z každého nového dielu aktualizovaného dokumentu vysielaného na ORF v roku 2013 som si z jeho novinárskych analýz zapísala niečo zaujímavé pre moje povolanie certifikovanej viedenskej sprievodkyne. Tento Bub aus Pressburg, ako ho nazval denník Kurier, svojimi komentármi zrozumiteľnými širokej verejnosti nadchýnal stále viac a viac divákov. Hugo Portisch zostane pre mňa predovšetkým rozprávač o historických udalostiach Rakúskej republiky ako žiadny iný.

Jana Gregor-Rogler

RODENÝ BRATISLAVČAN HUGO PORTISCH SPOMÍNA

Foto: www.PamMap.sk (zbierka Juraja Šedivého)

Bratislava začiatkom 20. storočia: propeler na Dunaji a Rázusovo nábrežie

V marci tohto roku sme mnohí mali úžasnú príležitosť zažiť Huga Portischa naživo na medzinárodnej konferencii o rozvoji okolia Bratislavy – „Bratislava-Umland“, skrátené BAUM. Rodák z Bratislavy bol jedným z posledných žijúcich svedkov života vo vtedajšom Pressburgu – dnešnej Bratislave v prvej polovici 20. storočia. Jeho príspevok, spomienka na detstvo v trojjazyčnom meste, bol jeho posledný. Z pera Ingrid Konrad ponúkame preklad jeho originálu, ktorý redakcii poskytla Dr. Jutta Lang.

1. apríla sa Rakúsko navždy rozlúčilo so svojim najvýznamnejším publicistom 2. Rakúskej republiky. Hugo Portisch nás opustil vo veku 95 rokov.

O mojej mladosti, vnímaní mesta a vzťahu k nemu

Mojou prvou živou spomienkou na Bratislavu sú nápisy označujúce ulice a námestia. Boli niečím výnimočným. Každá ulica bola nazvaná v troch jazykoch – po slovensky, po nemecky a po maďarsky. V Pressburgu to bolo vtedy úplne normálne. Obyvateľstvo mesta tvorili tri jazykové skupiny. Každý deň som prechádzal okolo týchto trojjazyčných tabúľ. Ale v určitom okamihu – muselo to byť okolo roku 1937 – sa to náhle zmenilo.

Na rebríkoch stáli robotníci s plechovkami v ruke a čiernou farbou pretierali maďarské názvy – čierne pásy na tabuliach vyzerali hrozne. Mal som vtedy len desať rokov, môj otec mi vysvetlil, čo sa stalo: pri nejakom hlasovaní vyšlo najavo, že Maďarov žijúcich na Slovensku bolo menšie percento ako v minulosti, a tým stratili nárok na pomenovanie ulíc v maďarskom jazyku. Takže toto bol ten dôvod! Stačilo len o jedno percento hlasov menej a oficiálnej trojjazyčnosti bol koniec! V skutočnosti to už bol politický zlom. Nacionalizmus si našiel cestu do politického života. To sa čoskoro v tomto predtým tolerantnom a zmierlivom meste aj prejavilo. Ľudia vyšli do ulíc, aby demonštrovali za svoje národné práva. Písali sa dejiny aj história mesta.

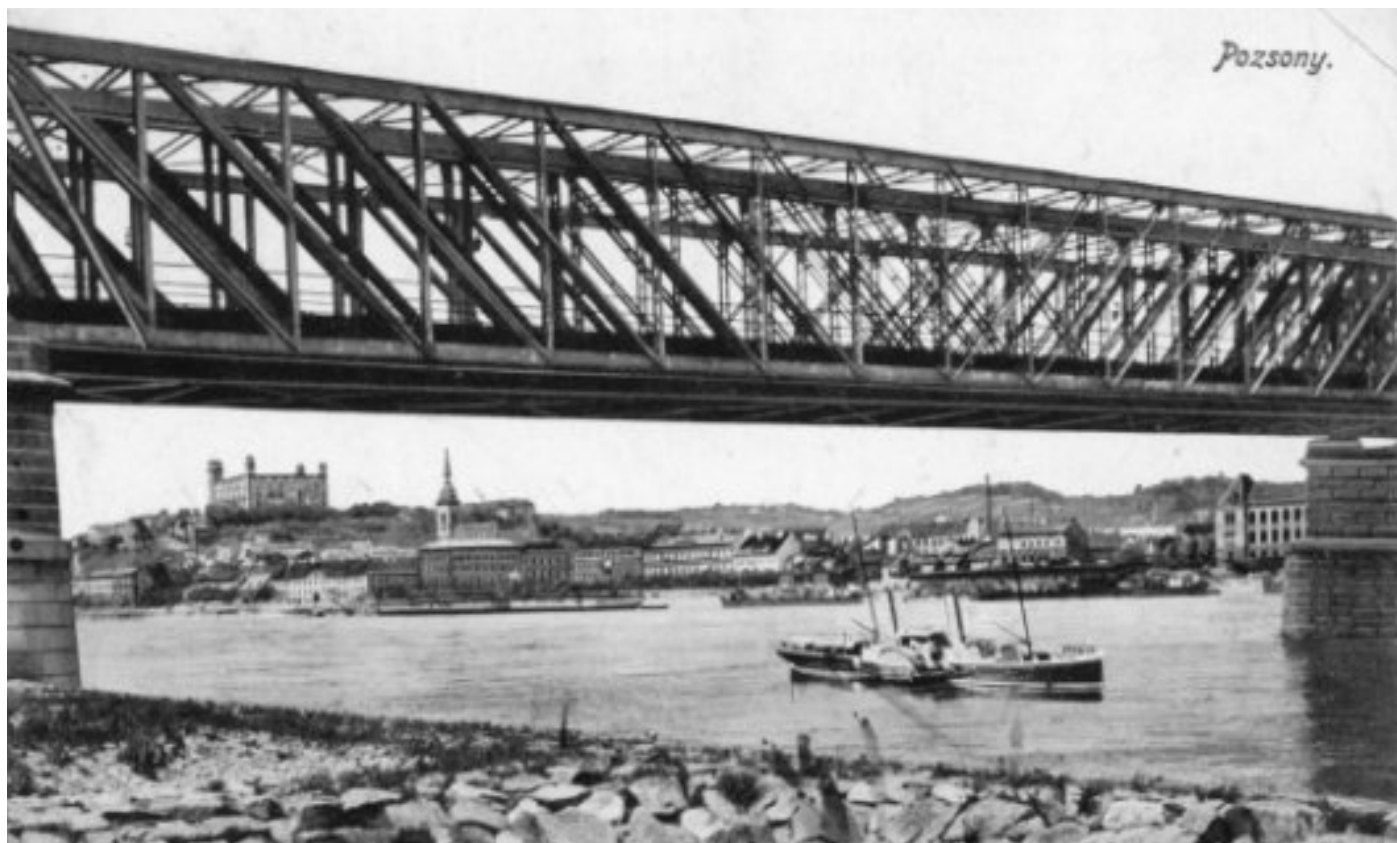
Niekoľko sto rokov bolo Slovensko pod nadvládou Maďarov, Bratislava bola vyše sto rokov hlavným mestom Maďarska, pretože Budapešť bola obsadená Turkami. V tomto čase boli všetci maďarskí králi a kráľovné korunovaní v Dóme sv. Martina – tak aj Mária Terézia. Maďari vládli nad Slovákmi a rozhodovali o ich živote. Kto chcel dosiahnuť vyššie vzdelanie,

musel si pomaďarčiť meno, navštevovať mohol len maďarskú školu. S jedinou výnimkou: Ten, kto sa chcel stať slovenským farárom, mohol sa vzdelávať po slovensky. Z tohto dôvodu Slováci s vyšším vzdelaním boli poväčšine duchovní a práve oni boli aj predstaviteľmi slovenského národného hnutia. Medzi nimi boli mená ako Andrej Hlinka, Jozef Tiso a veľa ďalších. A tak sa formovali aj demonštrácie: Maďari protestovali proti strate ich Slovenska a Sedmohradska v Rumunsku na základe Trianonskej mierovej zmluvy po 1. svetovej vojne: „Nem, nem, soha!“ ozývalo sa v uliciach Pressburgu – „Nie, nie, nikdy!“ – to bola ich odpoveď na Trianon. Nemci opakovali niektoré slogany sudetských Henleinovcov, a to znelo ako výzva za pripojenie mesta k Nemecku. Na to odpovedali Slováci: „Naša bola, naša je, Hitlerovi ju nedáme...“ a tým mysleli Bratislavu.

Tak prebiehali demonštrácie v Pressburgu až do roku 1928, keď sa ozvalo nové heslo: „Česi peši do Prahy!“ – výzva na odchod českých úradníkov, cez ktorých chcela Praha ovládnuť Slovensko. Bolo jasné, že v Pressburgu prestal existovať národný zmier. Slováci spievali v uliciach text národnej hymny so zmeneným refrénom: „všetci sú proti nám...“

Túto situáciu využil Hitler. S pomocou ríšskeho vodcu regionálnej pobočky nacistickej strany NSDAP vo Viedni, Baldura von Schirach, prehovril Jozefa Tisa, aby sa rozišiel s Českom a vyhlásil Slovensko za samostatný štát. A tak som v mladosti zažil aj Tisov Slovenský štát. Zaujímavé bolo, že Slovenský štát sa z hospodárskej stránky vyvíjal mimoriadne úspešne. Nemecko kúpovalo všetko, čo sa na Slovensku produkovalo, najmä drevo, drevo a zase drevo. Ako aj vzácne rudy a minerály zo Slovenského rudohoria

Fotografie: www.PamMap.sk (zbierka J. Šedivého a J. Horvátha)

Pohľad z Petržalky popod Most Františka Jozefa

pre nemecký zbrojársky priemysel. Slovensko nadviazalo silné obchodné vzťahy s Balkánom – najmä s Bulharskom a Tureckom, odkiaľ dovážalo tabak a kávu. Zároveň rozšírilo obchod aj so Švajčiarskom – odtiaľ dostali Slováci všetko, čo Švajčiarsko vlastnými loďami dovážalo z Ameriky. Tak sa dali v Bratislave už v roku 1940 kúpiť nylonové pančuchy a – čo bolo pre mňa dôležité – najnovšia americká literatúra, preložená do nemčiny, vydaná vo Švajčiarsku. Slovensko sa

tak uprostred vojny stalo ostrovom ekonomickej prosperity. Dalo sa tu kúpiť všetko, najmä potraviny každého druhu – husi, sliepky, kačice, všetky druhy mäsa, maslo, ako aj neobmedzené množstvo cigariet. Práve tie boli na čiernom trhu v celom Nemecku obchodnou menou. Nemci, ktorí boli prevelení na Slovensko, robili všetko preto, a boli pripravení aj doplácať ríšskych úradníkov v Berlíne tovarom zo Slovenska, len aby si tento post udržali.

Pre mňa a mojich spolužiakov bol zaujímavý jediný dokument: nemecký vodičský preukaz na motorku, ktorý sme mohli mať od šestnástich rokov. Keď sme oň požiadali v Nemecku, neposlali do Bratislavy hocikoho, ale najvyššieho veliteľa – Standartenführera pre Dolné Rakúsko a Burgenland, aby sa 16-roční zájemcovia z Pressburgu mohli zúčastniť kurzu. A ten ostal v meste dlhé mesiace, raz za týždeň cestoval do Dolného Rakúska – kufor jeho auta bol vždy

plný masla, masti, kurčiat a husí. Paula Wessely, známa viedenská herečka, mi raz nadšene rozprávala o tom, ako jej domovské Divadlo z Josefstadt hosťovalo v Bratislave a vždy trvalo na tom, aby si mohlo priviezť vlastné kulisy – nikde inde sa nedali lepšie pašovať potraviny, káva alebo nylonové pančušky ako vo vagóne s kulisami. Slovensko počas druhej svetovej vojny bolo ostrovom blahobytu a čierneho obchodu – aj to bola súčasť môjho detstva.

Bol to teda dobrý život na vtedajšom Slovensku! Ale aj tak sme mali ja a moji spolužiaci veľkú smolu! Chodili sme do nemeckej evanjelickej školy, tam sme absolvovali prvých päť tried. Prvé štyri roky sme mali toho istého učiteľa – volal sa Ludwig Rajter. Bol to ponemčený Maďar a nevedel po slovensky. Jeho úlohou bolo päť hodín do týždňa nás učiť po slovensky, ale namiesto toho nám rozprával nemecké stredoveké rytierske príbehy. Vedenie školy na to prišlo až v 5. triede a poslali nám pomocného učiteľa, ktorý nás mal za pár hodín naučiť niečo po slovensky, čo sa mu ale nepodarilo. Tak bolo tridsať žiakov na Slovensku de facto bez výučby slovenčiny – nedostatok, pre ktorý sme všetci trpeli a ktorý sme si museli zobrať do života. Ale za to som sa naučil dobre po anglicky. Od 5. triedy na gymnáziu sme mali veľmi peknú profesorku angličtiny a – ako veľa Slovákov – mala prepojenie na Slovákov v okolí Pittsburgu v Pensylvánii. Tam sa vysťahovali za prácou či pred maďarským útlakom utiekli tisíce Slovákov. Bola to tá slovenská kolónia, ktorá počas 1. svetovej vojny v Amerike privítala prezidenta Tomáša Masaryka a pomohla mu predstaviť plány o založení Československa prezidentovi Wilsonovi. Tento blízky vzťah medzi Slovenskom a Spojenými štátmi bol v Pressburger Zeitung všade prítomný. Americkí investori investovali na Slovensku. Veľké obchodné domy v Bratislave postavili Američania, americkí architekti tu realizovali veľa budov, americké lietadlá organizovali nad mestom reklamné lety.

Cez vojnu však bolo Slovensko vazalským štátom Nemecka a muselo sa o svoje vzťahy s Nemeckom veľmi starať, hospodársky silnému Slovensku to však nepadlo zafatko. Naopak, Karpatskí Nemci – tiež nazývaní etnickí Nemci – ríšskymi Nemcami veľmi nadšení neboli...

Na druhej strane hranice

Medzi Pressburgom a Nemeckom nebol skoro žiaden cezhraničný pohyb a cez Dunaj viedol len jediný most do Petržalky – Engerau. V lete sme tade chodievali na plážové kúpalisko Lido. Raz denne premávala z Pressburgu električka do Viedne, v tom čase bola využívaná pomenej. Moja rodina ňou však cestovala do Viedne pravidelne. Ako deti sme stále chceli ísť do Prátra a zoolgickej záhrady Schönbrunn, moji rodičia chodili do opery, do Hradného divadla, do divadla v štvrti Josefstadt. Viedeň bola pre nás deti „zlatým“ mestom, kde sa platilo cudzou menou, na ktorej bol dlhú dobu vytlačený tzv. barličkový kríž.

Cez most do Engerau som si chodieval nakúpiť literatúru, presnejšie nové čísla zošitov „Tom Shark“ a „Rolf Tarring“. Pochádzali z medzivojnového obdobia a vychádzali v Berlíne. K mojej obľúbenej literatúre patrili najmä Dr. Dolittle a Karl May.

Pressburger Zeitung

Na jedno ale nikdy nezabudnem: s akou láskou sa môj otec tomuto mestu venoval a urobil si

Trh na dolnom konci dnešného Námestia SNP

Obchodná, bývalá Uhorská a v rokoch 1935 - 1939 Schöndorfská ulica - pohľad od Kollárovo námestia

z neho svoj domov. V roku 1920, keď sa vrátil z ruského zajatia, nastúpil na miesto redaktora vo vtedajšom časopise Pressburger Zeitung. S mestom sa zoznámil pri práci – spoznával uličku za uličkou, dom za domom. Netrvalo dlho a v každom čísle vychádzali na pokračovanie jeho Dejiny mesta Pressburg/ Bratislavy, neskôr to vydal aj ako knihu. Nadlho sa stala štandardným dielom o histórii mesta. Vyrástol som prakticky s novinami môjho otca aj s jeho knihou – mám toto mesto rád ako on a cítim k nemu veľkú úctu. Prirodzene sme boli úzko spätí s Viedňou, na druhej strane sme si ani nevedeli predstaviť život bez Pressburgu.

Kruté prepadnutie Československa nacistickým Nemeckom v roku 1939 zničilo naše sny. Vydavateľstvá Pressburger Zeitung v Ostrave, Prahe a Brne, ktoré boli v židovskom vlastníctve, Nemci obsadili, môjho otca ako šéfredaktora zosadili a noviny boli arizované. Nacisti sa pokúsili noviny vydávať ďalej, ale stratili svojich čitateľov. K nim patrila predovšetkým veľká nemecky hovoriaca židovská obec, ktorej už štvrtá generácia žila v Pressburgu a so svojím jidišským jazykom bola súčasťou pressburskej komunity. To všetko dnes už neexistuje: zavraždení – vyhnaní – alebo vysťahovaní! Preto by som dnes nevidel dôvod, prečo by mali v Bratislave vychádzať nemecké noviny – možno len s cieľom vybudovať si vo Viedni novú skupinu čitateľov.

Myšlienky do budúcnosti

Projekt pre bratislavský región sa mi javí ako veľmi sľubný, dobrý nápad. Obzvlášť dobre by sa to mohlo rozvíjať prostredníctvom výmeny a spolupráce mnohých inštitúcií v Rakúsku a na Slovensku, ktoré udržiavajú kultúrne dedičstvo a tradície. Na to by však bolo potrebné preskúmať všetky zmluvy Európskej únie, aby bolo možné určiť, čo je v nich stanovené o budúcnosti regiónov, akú pomoc poskytuje EÚ na zlúčenie jednotlivých provincií do nezávislých regiónov a ktoré oblasti musia jednotlivé regióny pokrývať. Vedel by som si predstaviť, že najmä v sociálnej oblasti ľudia uvažujú o zlúčení pracovných a sociálnych podmienok, napríklad do spoločného poistenia v nezamestnanosti – akejsi listiny spoločných sociálnych a pracovných zákonov. Na programe by boli aj spoločné právne predpisy na ochranu krajiny a ochranu zvierat. Ale vedel by som si predstaviť aj úzku spoluprácu pri vývoji vodných elektrární a fotovoltaičných energetických systémov alebo využívaní veternej energie.

Spoločné iniciatívy sú možné v mnohých hospodárskych oblastiach. Pre niektoré z týchto myšlienok by bola určite možná aj materiálna podpora zo strany EÚ. Vytvorenie samostatného regiónu musí byť úspešné pre všetky strany. Takto by sa mohol bratislavský región stať vzorom pre celú EÚ. Toto územie má veľa nevyužitého potenciálu, potrebná je iba jedna vec: odvaha začať a chopiť sa príležitosti! ■

MILOŠ DOHNÁNY

SLOVENSKÝ FOTOGRAF RAKÚSKEHO PÔVODU

Za svoj pomerne krátky život vytvoril popri zamestnaní všestranné a vizuálne pútavé fotografické dielo. Bol vedúcou osobnosťou takmer zabudnutej slovenskej fotografickej moderny. Vytváral osobité formy na rozhraní fotografie a štrukturálnej či texturálnej abstrakcie. Mnohé z jeho snímok sa stali fotografickými ikonami svojej doby. Spomedzi slovenských fotografov 30. – 40. rokov 20. storočia najdôslednejšie presadzoval moderný fotografický názor nielen vlastnou tvorbou, ale na domáce pomery i mimoriadne rozsiahlou publicistickou, odbornou-poradenskou a organizačnou prácou. Bol jedným z prvých slovenských kritikov fotografie, viedol početné fotografické kurzy, stal sa i jednou z popredných osobností fotoamatérskeho hnutia na Slovensku.

Miloš Dohnány sa narodil 4. januára 1904 v tirolskom meste Lienz. Jeho otec Jozef Dohnány pôsobil až do zániku rakúsko-uhorskej monarchie ako stavebný inžinier pri rakúskych železničiach. Miloš vychodil ľudovú školu a prvé ročníky gymnázia v Innsbrucku. Po vzniku Československej republiky sa Dohnányovci presťahovali do Bratislavy. Tam absolvoval reálne gymnázium a v roku 1923 Odbornú školu Československých štátnych dráh v Olomouci.

Sny o letovisku (1935/36)

Miloš Dohnány na VI. členskej výstave Združenia fotoamatérov YMCA v Bratislave v roku 1935

Od roku 1923 až do svojej smrti, podobne ako jeho otec, pracoval pre železnice. Postupne sa stal adjunktom, hlavným adjunktom a inšpektorom Štátnych železníc. Oženil sa s Margitou Dományovou, s ktorou mal štyri deti. Začiatkom 30. rokov sa stal členom najvýznamnejšieho fotografického združenia na Slovensku, Združenia fotoamatérov YMCA v Bratislave. Neskôr na pôde YMCA usporadúval kurzy pre amatérskych fotografov. V tom istom období založil a viedol v časopise Vesna pravidelnú poradenskú rubriku pre fotoamatérov, prvú svojho druhu na Slovensku. Svoje príspevky dlho signoval ako D-amatér. V priebehu 30. rokov publikoval fotografie a články v mnohých československých periodikách. Príspevky so sprievodnými fotografiami alebo fotoreportáže niekedy i sám graficky upravoval. Fotografoval takmer všetko okolo seba, akoby chcel pozvudiť menej skúsených kolegov a ukázať im, čo všetko je možné. Nevyhýbal sa ani ľudovému či vidieckemu žánru, sociálnej alebo krajinárskej fotografii, portrétu, reportážnej i reklamnej fotografii.

Neustále si prehlboval svoje fotografické znalosti, sledoval a v tlači komentoval aktuálne mediálne výdobytky nielen v oblasti fotografie, ale tiež amatérskeho filmu a dokonca aj rádioamatérstva. Zrejme aj kvôli tomu sa stal jedným z prvých frekventantov novootvoreného oddelenia fotografie na bratislavskej Škole umeleckých remesiel, ktoré viedol Jaromír Funke, už vtedy uznávaný predstaviteľ modernej fotografie. Dohnány svoje prvé práce v duchu novej vecnosti, konštruktivismu a modernosti však vytvoril už niekoľko rokov predtým. Aj

Ľadové kryhy na Dunaji v Bratislave (1927/28)

vďaka Funkeho podnetom vznikla v rokoch 1931 – 1934 väčšina z jeho najpriebornejších materiálových a objektových štúdií, nazývaných príznačne Kompozície. Nejde o klasické zátišia, ale skôr o priestorové a tvarové skladby. Usporiadané hmotné štruktúry a povrchové textúry sú často spájané so zhlukmi neusporiadanej hmoty alebo útržkami textov. Akoby tým chcel zobraziť prienik chaosu do usporiadaného systému. Jeho snímky svedčia o veľkom talente a fotografickej invencii.

Fotografie: www.webumenia.sk

Reklama na žiarovky

Kompozícia s kovovými stružkami

Od druhej polovice 30. rokov bol Miloš Dohnány referentom propagačného oddelenia Riaditeľstva Štátnych železníc, neskôr pôsobil vo funkcii vedúceho Filmovej služby Ministerstva dopravy. V roku 1937 viedol fotografickú rubriku v Zpravodaji zamestnancov Československých dráh a o rok neskôr rubriku Fotoamatér v denníku Slovenský hlas. V tom istom roku spolu s fotografom Viliamom Malíkom pripravil veľkú výstavu Slovensko vo fotografii v Slovenskom národnom múzeu. Začiatkom štyridsiatych rokov mal ako externý redaktor časopisu Krásy Slovenska na starosti informačnú, poradenskú a hodnotiacu rubriku Fotoamatéri. Okrem toho prispieval do mnohých časopisov nielen na Slovensku, napríklad Panoráma, Náš film, Nový svet, Slovensko, Slovenský magazín, ale i do magazínov v Rakúsku a Švajčiarsku. Venoval sa tiež rozvoju turistiky a propagácii jednotlivých regiónov Slovenska. 4. októbra 1944 sa stal obeťou autonehody v uliciach Bratislavy. ■

Spracovala: Martina Víglašská

Použité zdroje:

https://www.sng.sk/sk/vystavy/435_milos-dohnany-a-jeho-tvorba

<https://www.obnova.sk/milos-dohnany-zivotopis/>

<https://kuultur.com/milos-dohnany-1904-1944/>

PRIJATIE U PREZIDENTA

Spolkový prezident Alexander Van der Bellen prijal predsedov a podpredsedov rakúskych poradných zborov pre národnostné skupiny, aby si za prítomnosti zodpovednej ministerky Susanne Raab vymenili názory na aktuálne otázky a situáciu menšín. Pozitívne sme vyzdvihli zvýšenie dotácií pre národnostné skupiny a opäť sme predostreli naše pálčivé otázky viacjazyčného vzdelávania v škôlkach a školách, ako aj zviditeľnenia etnických skupín v médiách.

Spolkový prezident na stretnutí zdôraznil (skrátene): „Autochtónne etnické skupiny, každá so svojim osobitným jazykom a kultúrou, sú prirodzenou súčasťou identity Rakúska, ktorú musíme zo všetkých síl podporovať a zachovávať. Rok 2020 bol pre rakúske etnické skupiny výnimočný, lebo sa podarilo zvýšiť finančné prostriedky pre národnostné skupiny. Politika etnických skupín sa však musí stále ďalej rozvíjať. V každej krajine sveta. Musí byť prispôbená súčasnému životným podmienkam a potrebám. Napríklad základné vzdelávanie, ktoré sme podľa

štátnej zmluvy povinní podporovať v jazykoch etnických skupín, sa dnes začína, samozrejme, osvojovaním si jazyka v materskej škole a jasliach! Etnické skupiny sú často aj mostom k našim susedom: V mnohých bilingválnych školách sa rakúske deti príslušnej etnickej skupiny učia spolu s nemecky hovoriacimi deťmi z toho istého miesta a s deťmi zo susednej krajiny. Spoločne! Učia sa jeden od druhého. Učia sa spoločne. Aj prostredníctvom nich sa Európa zblížuje.“ ■

Spracoval: Vlado Mlynár

Zľava: prezident Alexander Van der Bellen, ministerka Susanne Raab a podpredsedníčka Poradného zboru pre Slovákov Ingrid Konrad

Pracovná atmosféra na stretnutí v Hofburgu

Fotografie: HBF/Lechner

Jana Gregor-Rogler

SCHÖNBRUNNSKÁ KAPLNKA

Služobné a služobníci zámku v pestrých vyšívaných krojoch svojej národnosti, dvorné dámy s pompéznymi širokými sukňami, členovia cisárskej rodiny v slávnostnom oblečení z brokátu, zamatu a bruselských čipiek pomaly kráčajú v poradí podľa protokolu s patričným odstupom od Schönbrunnskej kaplnky cez nádvorie ku kvetinovým záhonom zámockej záhrady. Vôňa ruží sa mieša so silnou arómou dámskych aj pánskych parfumov, kým ju vietor vynesie do perfektne ostrihaných korún stromov a vzápätí zrýchli plápolanie zástav v rukách duchovných v čele sprievodu.

Procesia striedavo muzicíruje aj spieva, pri Kostole Maria Hietzing odriekava modlitby a cez zoologickú záhradu sa vráti k zámku. Sám cisár Jozef I. v parochni s dlhými blond kučerami, ktorá v jase slnka vyzerá ako svätožiara, čo očarila nejednu dámu, sa ukáže in publico – verejne na sviatku Festo Divae Magdalенаe. Ved' je Magdalénin deň a na hostinu pre pútnikov venoval celých 100 guldenov.

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

Pohľad do kaplnky od hlavného vchodu

Takto si môžeme predstaviť každoročnú oslavu svätej Márie z Magdaly, pôvodnej patrónky Schönbrunnskej zámockej kaplnky. Patrocinium zvolil cisár Leopold I. na konci 17. storočia, keď dal zámok s kaplnkou postaviť podľa plánov vtedajšieho najslávnejšieho rakúskeho architekta Johanna Bernharda Fischera von Erlach pre svojho syna Jozefa,

následníka trónu. Svätica zaujala centrálné miesto v kaplnke na obraze s názvom Vízia svätej Márie Magdalény, kam si ju chodili obyvatelia zámku uctievať. Ale v súčasnosti tam pôvodný obraz hlavného oltára od Johanna Michaela Rottmayra z roku 1707 nenájdete, nachádza sa v bývalom súkromnom kostole Habsburgovcov Augustinerkirche. Od 22. júla

Stropná freska od Daniela Grana

Michi asistuje kňazovi počas sv. omše

toho istého roka sa tradovala opísaná púť sv. Magdalény a podľa záznamov o výdavkoch dvornej komory na štedré pohostenie pokračovala ešte aj po smrti cisára Jozefa I.

Očami Canaletta

Keď Mária Terézia dostala Schönbrunn od svojho otca cisára Karola VI. do daru, rozhodla sa celý zámok prestavať podľa vlastných predstáv s pomocou talianskeho architekta Nicolaia Pacassiho. Výsledok si pozrite v múzeu KHM na obraze Bernarda Bellotta-Canaletta, ktorému vďačíme za realistické výtvarné záznamenie nielen zámockého komplexu, ale takmer celej Viedne 18. storočia. Pohľad tohto umelca na mesto je v súčasnosti rozhodujúci pri zachovaní centra Viedne ako pamiatky UNESCO. Na jeho maľbe zámku Schönbrunn s čestným nádvorím čakajú všetky vrstvy obyvateľstva na audienciu u Márie Terézie. Medzi vysokými obľými zelenými okenicami prvého poschodia Bel Etage a oknami pod strechou vidieť malé, štukou ozdobené okienka do dodatočne vstavaných detských izieb, čo Márii Terézii ležalo na srdci, keďže porodila šesťnásť detí. Na rohu ľavého bočného krídla a hlavnej fasády na obraze je v tieni ukrytý hlavný vchod do kaplnky. Panovníčka ju vybavila viacerými tribúnami a oratóriami, steny dala obložiť umelým mramorom – štukou lustrom starorúžovej farby. Je to jeden z mála priestorov zámku, ktoré sú architektonicky zachované tak, ako boli okolo roku 1700 postavené.

Vysviacka kardinálom Koloničom

Mária Terézia sa postarala o doteraz najväčší rozkvet zámockej kaplnky. Zmenila patrocinium na Máriine zásnuby, liturgický sviatok slávený 23. januára od 18. storočia do druhého Vatikánskeho koncilu. Na nové vysvätenie kaplnky pozvala v roku 1745 kardinála Žigmunda Koloniča, zakladateľa nemocníc a kňazských útulkov. Kolonič dal postaviť aj kostol vo Veľkých Levároch. Keď sa cisárovná zdržiavala v letnej rezidencii, chodievala do kaplnky každé ráno hneď po obliečke, ako si sama zapísala, na svätú omšu a večer na ruženec. Bohoslužby denne využívali aj iní z asi tisíc obyvateľov zámku. V tom čase tu pôsobilo jedenásť duchovných. Tí sa starali osobitne aj o nábožen-

skú výchovu cisárskych detí. V súčasnosti slúži v Schönbrunnskej kaplnke jeden z kňazov pozvaných rektorátom sv. omšu v nedeľu a vo sviatok o 10.00. Pozýva na ňu zvuk vyše tristoročného zvona odliateho majstrom zvonárom talianskeho pôvodu Jánom Divalom. Polhodinu pred omšou je otvorený hlavný vchod do kaplnky z čestného nádvorja. Inak sa do nej dá vojsť len na vopred objednanú prehliadku prostredníctvom asistenta rektorátu Michaela Kobiniu. Michi, ako mu všetci hovoria, vám pritom ukáže niečo z pokladnice v zrkristii a predvedie organ. Okrem organovej hudby oživuje slávnostné omše spevácky zbor kaplnky s vlastným orchestrom. Speváci momentálne nemôžu spievať, lebo miesto na chóre je malé na to, aby mohli dodržať stanovený odstup. Aj keď v tichosti, alebo možno práve preto navštívte kaplnku. V čase pandémie máte mimoriadnu možnosť vidieť tento malý skvost každý deň počas otváracích hodín zámku.

Stopy umelcov vedúce na Slovensko

Sadnite si do jednej z lavíc z roku 1760 a vnímajte, čo vidíte. Hlavný oltár s motívom zásnub Panny Márie s Jozefom Nazaretským od Paula Trogera. Majster neskorého baroka namaloval snúbencov nápadne štíhlych a vysokých, stupienok, na ktorom stoja, vytvára ilúziu, akoby ste skutočne naň mohli vystúpiť. Trogerovým dielom sú aj stropné fresky a oltárne obrazy v Kostole sv. Alžbety v Bratislave. Ale vráťme sa do Schönbrunnskej kaplnky. Na zlatých dverkách ukrývajúcej sviatostľ oltárnu je reliéf Piety, kovorytecká práca pripisovaná rakúskemu sochárovi Rafaelovi Donnerovi, ktorý mal takmer jedenásť rokov dielňu vo vtedajšom Prešporke. V roku úmrtia Donnera – 1741, dokončil oltár v podobe chrámu jeho žiak František Kohl. Tak si vážil svojho učiteľa, že si vzal vdovu po Donnerovi za manželku. Vľavo od hlavného oltára sú vysoké drevené dvere, ktorými vchádzali do zámockej kaplnky iba dámy, preto tejto strane dominujú svätice: Maria Dolorosa – socha od spomínaného Kohla, a maľba Vyučovanie malej Márie Matkou Annou od Pittoniho na bočnom oltári. Na pravej strane kaplnky sú hlavnými postavami muži – socha Jána Krstiteľa a obraz Jána Nepo-

muckého. Zakoňte v lavici hlavu a zaostríte zrak na fresku na stropce. Je dielom rakúskeho dvorného maliara Daniela Grana. Z výšky sa na vás bude dívať Mária Magdaléna a alegórie jej cností – viera, nádej a láska. Pod symbolom lásky, srdcom, spoznáte na tvári dámy črty Márie Terézie. A opäť stopa umelca vedúca

Svätostánek s majstrovským reliéfom Piety

na Slovensko, Daniel Gran namaloval fresku v barokovej Kaplnke Jána Almužníka pri Dóme sv. Martina v Bratislave.

Cisárska svadba

V Schönbrunnskej kaplnke sa konala síce malá, ale predsa len cisárska svadba Jozefa II. a bavorskej princeznej Márie Jozefy. Po tom, čo Jozefova prvá manželka, milovaná Izabela z Parmy, zomrela na kiahne, poslúchol smutný Jozef II. svoju matku cisárovnú Máriu Teréziu, aby sa znovu oženil. Ako hovorila Mária Terézia „Spektakl muss sein“, nebolo to inak ani na cisárskej svadbe v tejto kaplnke. Súčasťou osláv bolo baletné predstavenie Víťazstvo lásky v podaní najmladších súrodencov Jozefa II. Ferdinand, Maxa a Márie Antónie v dodnes existujúcom divadle Schönbrunner Theater. Nevesta bola zároveň ženíchova sesternica. Aj ona však dostala kiahne, kým chorobe podľahla, starala sa o ňu svokra Mária Terézia a pritom sa tiež nakazila. V kaplnke aj vo všetkých kostoloch monarchie sa poddaní modlili za vyzdravenie panovníčky. Keď sa jej stav zlepšil a nakoniec vyzdravela, cisárovná spolu so synom Jozefom urýchlila očkovanie. Prvé boli zaočkované štyri cisárske deti a postupne si na Voltairove slová: „Zo sto ľudí na svete má šesťdesiat kiahne,“ už len málokto spomenul. Kaplnku si môžete vybrať na svadbu aj v súčasnosti. Od roku 2017 je perfektne zrekonštruovaná za takmer jeden milión eur spoločnosťou Schönbrunn v spolupráci s viedenskou arcidiecézou. Na svadobnú hostinu je k dispozícii bývalý lekárenský trakt a fotky budete mať so svetoznámych pozadiem Schönbrunnskeho zámku. ■

Chórus s organom

Ingrid Fux

Nakoľko protipandemické opatrenia ani na jar tohto roku nedovoľovali spoločné podujatia v uzavretých ani otvorených priestoroch, pristúpil náš spolok na vysielanie online programov na Facebooku prostredníctvom streamingového štúdia StreamYard. Prvou lastovičkou boli Zaujímavosti zo Schönbrunnu – cyklus troch dokumentárnych príspevkov, ktorý sa pokúsil priblížiť túto jedinečnú kultúrnu pamiatku, od roku 1996 zapísanú aj na zozname UNESCO. Dokonca sme mali možnosť vidieť, čo sa deje za bránami bývalej letnej rezidencie Habsburgovcov. Dramaturgicky podujatie viedla Ingrid Žalneva, ktorá si do vysielacieho štúdia pozvala za moderátorky fundované odborníčky – certifikovanú sprievodkyňu Janku Gregor-Rogler, známu členom RSKS z našich turistických prehliadok, a kunsthistoričku Elu Repku, ktorá pracuje priamo v spoločnosti Schönbrunn Group a mnohí ju poznajú ako vedúcu tanečno-hudobnej skupiny Vinica.

Prvé vysielanie sa konalo tradične ako termíny podujatí organizované v RSKS, t.j. vo štvrtok 25. marca o 19.00 hod. Venované bolo zámockej kaplnke, ktorú si mnohí pri vstupe na veľkolepé nádvorie zámku doteraz asi ani veľmi nevšimli. Janka nám priblížila jej históriu a rôzne detaily – viac v predchádzajúcom článku. Už táto prvá časť online série sa stretla s veľkým úspechom a množstvo lajkov od zúčastnených potešilo všetky tri organizátorky programu.

Lustre a nástenné svetlá vo Veľkej galérii - elektrické osvetlenie bolo v zámku zavedené až v roku 1911

Foto: Ingrid Žalneva

VIRTUÁLNE PO SCHÖNBRUNNE

Druhý diel bol odvysielaný v stredu 31. marca a moderovala ho Elena Repka. Venovala sa hlavne aktuálnej téme – ako funguje zámok v čase lockdownu. Z vlastných skúseností zamestnankyne tejto inštitúcie nás voviedla do reality, ako sa v takomto kultúrnom stánku využíval čas, keď sa zo dňa na deň zavreli brány a po paláci sa rozhostilo ticho. Na fotografiách nám priblížila reštauračné práce či už reprezentatívnych priestorov, ale i umeleckých artefaktov a nezabudla ani na zaujímavosti o predĺženej výstave venovanej cisárovnej Sisi. Diváci pochvalne komentovali užitočné tipy, ako napr. pripravované sprístupnenie Gloriette či návštevu zámockých záhrad v čase lockdownu. Opäť potešili pochvalné lajky a priania ďalšieho pokračovania týchto tematických prednášok, no i spontánne správy, v ktorých viacerí písali, že si radi rezervujú čas aj na tretí diel tohto programu. Ten sa konal vo štvrtok 8. apríla 2021 v rovnakom čase o 19.00 hod. a zaviedol nás do najkrajšej sály zámku Schönbrunn – do Veľkej galérie. Večer spoločne moderovali Ela a Janka. Zblízka sme sa mohli pokochať leskom tohto reprezentačného priestoru a v pokoji sa pohrúžiť do detailného opisu fresiek, výzdoby zrkadiel i pozlátených lustrov. Moderátorky nám

plasticky priblížili rozmanité zaujímavosti o živote na cisárskom dvore v rôznych etapách vlády Habsburgovcov, ale aj informácie o bežných povolaniach, ktoré boli nevyhnutné na zabezpečenie chodu tejto inštitúcie. No a nevynechali ani slovenské reálie tohto obdobia a prepojenie na dianie na Slovensku.

Počas živého vysielania bola vyhlásená aj súťaž o zaujímavú cenu, a tak každý divák, ktorý pridal lajk, bol zaradený do žrebovania. V závere programu bola v priamom prenose vyzrebovaná šťastná výherkyňa, ktorá vyhrala vstupenku do zámku Schönbrunn pre dve osoby.

Ďakujeme za priazeň a teší nás, že počas troch týždňov si vysielanie našlo svojich skalných priaznivcov, ktorí nešetrili pochvalnými komentármi a povzbudením, aby tento typ programov pokračoval. Všetky tri online prednášky sú ešte stále k dispozícii na Facebookovej stránke nášho spolku, od ich vysielania si ich pozreli už stovky divákov. A nakoľko sa táto nová aktivita RSKS dobre ujala a iná možnosť organizovania programov nebola ani v nasledujúcom mesiaci, v online klubových večeroch na rôzne témy sme pokračovali. ■

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

V SÚHRE A HARMÓNII

SPOLUPRÁCA KULTÚRNYCH INŠTITÚTOV V4 VO VIEDNI

Do Slovenského inštitútu vo Viedni som nastúpil v roku 2019, práve keď naša krajina predsedala Vyšehradskej skupine, a to si žiadalo zorganizovať aj vhodné podujatie. Ako nový riaditeľ som chcel spolupracovať s riaditeľmi ostatných kultúrnych inštitútov V4 v Rakúsku, nevedel som však, ako sa k tomu postavia. Ale už naše prvé stretnutie prevýšilo všetky moje očakávania. Riaditeľ Balassi Institut- Collegium Hungaricum Anzelm Barány, riaditeľ Českého centra Mojmir Jeřábek i riaditeľ Poľského inštitútu Rafal Sobczak sa ukázali ako príjemní spoločníci, pozitívne naladení podieľať sa na spoločných projektoch. Stali sme sa neskôr dobrými priateľmi a odvtedy sa ako štyria mušketieri radíme a stretávame vždy, keď chceme vymyslieť a realizovať čo najzaujímavejšiu kultúrnu akciu V4. A za tie dva roky ich bolo neúrekom.

Tematicky zaujímavé boli mnohé pódiové diskusie. Napríklad k vývoju národnej opery v regióne strednej Európy v druhej polovici 19. storočia po revolučných rokoch 1848/1849, ktoré iniciovali prebudenie národného čítania, pretaveného do budovania národných operných stánkov. V panelovej diskusii žurnalistov V4 k 30. výročiu pádu železnej opo-

Riaditelia kultúrnych inštitútov V4 po diskusii, zľava: Rafal Sobczak (PL), Igor Skoček (SK), Michael Macek (MAK), Mojmir Jeřábek (CZ) a Anzelm Barány (H)

ny sme si zase pripomenuli obdobie, ktoré sa stalo symbolom zjednotenia a slobody, nezbúdajúc pritom na tragické udalosti v Československu, Maďarsku alebo Poľsku. Ďalšou bola diskusia odborníkov z cirkevných kruhov V4 o vplyve pápeža Jána Pavla II. na reformný proces v strednej Európe zorganizovaná v Poľskom inštitúte pri príležitosti stého výročia narodenia Karola Wojtyły. Slávnostný príhovor mal bývalý rakúsky vicekancelár Erhard Busek, ktorý ako popredný rakúsky politik mal možnosť dlhodobo sledovať vývoj v krajinách strednej Európy. Osobné skúsenosti a pocity zo stretnutí s pápežom Jánom Pavlom II. potom tlmočili aj všetci účastníci diskusie.

V rámci tradičného podujatia klubu Panónia sa v roku 2019 dokonca uskutočnila celkom milá diskusia nás, všetkých štyroch riaditeľov V4 s moderátorom podujatia a našim dobrým kamarátom Dr. Michaelom Macekom z viedenského Múzea úžitkového umenia (MAK). Hovorili sme o rôznorodých kultúrnych prioritách a predstavili publiku realizované projekty i ďalšie plány našich inštitútov.

Nestratili sme sa jeden druhému ani počas pandémie a „stiahnutia sa do online priestoru sociálnych sietí“. Po úspešnom podujatí k 40. výročiu hnutia Solidarnosť zameranom najmä na ženy – političky, ktoré sa podieľali na disidentskom hnutí, sme sa všetci riaditelia v príhovoroch na Facebooku venovali 30. výročiu Vyšehradskej skupiny a 20. výročiu založenia Vyšehradského

fundu. A zatiaľ posledným spoločným online podujatím bola výstava fotografických prác študentov V4 a Srbska „New Visegrad Photography“ v Maďarskom inštitúte, ku ktorej každý z nás pripravil krátku videopozvánku.

V rámci našej spolupráce sa uskutočnilo aj niekoľko pekných koncertov. Vydarený bol napríklad slávnostný Galakonzert V4 venovaný prevzatíu poľského predsedníctva vo Vyšehradskej štvorke v známej koncertnej sieni Ehrbar Saal, na ktorom sa zúčastnili poprední umelci z Poľska, Maďarska, Českej republiky a Slovenska.

Vrátim sa ale k úplne prvému spoločnému podujatiu, na ktoré mám veľmi dobré spomienky. V historických priestoroch Altes Rathaus sa pri príležitosti slovenského predsedníctva 3. júna 2019 uskutočnil koncert „V4 Jazz Quartet“ – skupiny zloženaj z hudobníkov všetkých štyroch krajín V4. Vystúpili na ňom český kontrabasista Tomáš Baroš, maďarský saxofonista Tamás Zsári, poľský klavirista Kuba Stankiewicz a za Slovensko džezový bubeník Marián Ševčík. Myslím, že sa mi vtedy v úvodnej reči celkom trefne podarilo vyzdvihnúť určitú symboliku tohto koncertu: rovnako ako v takomto hudobnom zoskupení, tak aj pri spolupráci krajín V4 – napriek mnohým sólovým vystúpeniam – sú potrebné najmä súhra, zohratosť hudobníkov, jednotný rytmus a spoločná harmónia. ■

Igor Skoček,
riaditeľ Slovenského inštitútu vo Viedni

Z diskusie o vplyve pápeža Jána Pavla II. na reformný proces v strednej Európe, pri rečníckom pulte Erhard Busek

Ingrid Žalneva

ÚLOHOU KURÁTORA NIE JE LEN ROZVEŠAŤ OBRAZY

Rakúska galéria Belvedér je jednou z troch nosných zbierkotvorných a umelecko-prezentačných inštitúcií v Rakúsku. Od roku 2017 v nej pôsobí ako kurátor-asistent aj Slovak Mgr. Miroslav Halák, PhD.

Predpokladám, že sa väčšine našich čitateľov pri vyslovení názvu Belvedér vybaví Klimtov Bozk. Je tento obraz najväčším ťahákom galérie?

Jednoznačne! Jedinečný obraz majstra rakúskej secesie, prezentujúci na zlatom pozadí veľmi minimalisticky dve postavy – muža a ženu, nežne sa k sebe tsnúcich – to je „Mona Lisa“ múzea Belvedér. Tu vidieť aj dôležitosť marketingovej stratégie v kultúre. Vybudovať reklamu na jednom kultovom objekte je obrovská devíza, ktorá prináša výhodu zapamätateľnosti – automaticky totiž identifikujeme konkrétnu lokalitu s daným objektom. Ja to nazývam „marketingová masáž“ – keď deň čo deň pijete čaj zo šálky s Klimtom alebo spíte na vankúši s jeho obrazom. Boli by ste veľmi rezistentní, ak by to vo vás nezačalo vzbudzovať zvedavosť, čo za obraz je na tom vankúši, na ktorom sa tak dobre spí. Začne vás to lákať prísť a vidieť ho na vlastné oči... V galérii máme ale aj minimálne ďalšie dve mená – Egonu Schieleho a Oskara Kokoschku, ktorých diela patria tiež k najvyhľadávanejším. A samozrejme, návštevníkov lákajú aj vystavené obrazy Moneta, van Gogha a ďalších významných mien z dejín umenia.

Ako sa rodák z obce Pohorelá v okrese Brezno dostane do takej prestížnej inštitúcie, akou je galéria Belvedér?

Moji rodičia neboli umelci ani zberatelia umeleckých diel, napriek tomu u nás existoval veľmi silný cit pre estetiku a kultúru. Mal som šťastie aj na výborných pedagógoch na základnej škole. Učiteľka výtvarnej mi z vlastnej iniciatívy doniesla veľkú monografiu Albrechta Dürera. Vtedy ma to vyslovene chytilo, začal som si kupovať malé útle časopisy z edície Najväčší malíři, ktoré prezentovali top mená výtvarného umenia. To bol opäť pre mňa iniciálny moment, i keď som ešte dlho nevedel, že to bude smerovanie mojej profesie. V Nitre som začal študovať dejepis a nemecký jazyk. Keď som sa dozvedel o odbore dejiny umenia v Trnave, predstavil som si tú svoju eufóriu pri čítaní a ponáraní sa do umeleckých diel a prihlásil som sa na toto štúdium. Zároveň som si uvedomil, že základom tejto disciplíny je nemecká škola, bolo mi preto jasné, že tam musím ísť študovať. Najprv to bol jeden semester cez Erasmus a potom dvojročný študijný transdisciplinárny a multiinštitucionálny program na Mníchovskej univerzite. Po ukončení štúdia som vytrvalo rozosielať žiadosti na rôzne miesta, zbieral skúsenosti v regionálnych galériách aj v oblasti marketingu vo vydavateľstve. Dva roky som pôsobil v Slovenskom inštitúte vo Viedni. V tom čase som veľmi intenzívne navštevoval výstavy, tie najlepšie boli práve v Belvedéri. Povedal som si, že mojím snom je pracovať v tejto inštitúcii, ktorá je

Fotografie: Ingrid Žalneva

Kurátor-asistent Miroslav Halák v galérii Belvedér - bývalom letnom sídle princa Eugena Savojského

schnopná produkovať také veľkolepé výstavy a investovať nemalé prostriedky do zmyslupnej a efektívnej prezentácie kultúry. V roku 2017 som sa úspešne zúčastnil konkurzu na miesto asistenta kurátora. Kurátor Alexander Klee pripravoval vtedy výstavu z obdobia medzivojnovej moderny z prostredia rakúsko-uhorskej monarchie. Keďže chýbali autori zo slovenského regiónu, presvedčil som ho o kvalitách Antona Jasuschu a Imra Weinera-Krála, ktorí sa tak ocitli v spoločnosti výtvarnej elity Klimta, Schieleho a Kokoschku. Tak som začal byť akýmsi advokátom slovenského kultúrneho prostredia a naplniť môj cieľ – prezentovať kultúrny región Slovenska a budovať silnejšie povedomie o jeho kultúrnej identite.

Mnohí si myslia, že kurátor je ten pán, čo len reční na vernisáži. Čo je náplňou vašej práce?

Odpoviem vám úryvkom z mojej publikácie Sondáž nezávislej výtvarnej kultúry na Slovensku: „Mojím poznatkom po doterajších skúsenostiach s prípravou výstav prevažne žijúcich umelcov je, že k práci s artefaktom prináleží rovnako a niekedy ešte výraznejšie aj práca s umelcom, rodinou umelca, zberateľmi, sponzormi, podpornými organizáciami a inštitúciami, vedením galérie,

reštaurátormi, kustódmami, novinármi, marketérmi, manažérmi, kolegami z odboru, galerijnými pedagógmi, grafikmi, fotografmi, právnikmi, archívami, knihovníkmi, architektmi, technikmi, inštalátormi, maliarmi natieračmi, osvetľovačmi, stolármi, zväračmi, strážnikmi, vrátnikmi, prepravcami, šoférmi, vydavateľmi, tlačiarňami, návštevníkmi výstavy a nakoniec s vlastnou rodinou, ktorej je treba vysvetliť, prečo tráviť tak veľa času v galérii, keď pri tom ide „iba o rozvešanie obrazov“. Po tomto, aj to nie úplnom zozname ľudí, s ktorými počas realizácie výstavy prichádza kurátor do styku, je jasné, že výrazný podiel tu má úloha sprostredkovateľa, psychológa a diplomata, aby jednotlivé zložky výstavy boli navzájom kompatibilné, teda aby fungovali. Kurátor nemôže prezentovať obrazy bez hlbšieho kontextu a myšlienky, len na základe akéhosi feng shui rozvešať to, čo sa mu páči. Ja sa snažím pri kolektívnych, ale aj pri výstavách konkrétneho autora vytiahnuť nejakú tému, špecificky upozorniť, osvetliť konkrétny problém jeho tvorby a možno aj kriticky s ním konfrontovať vlastné poznatky a estetické názory. Práca kurátora v Belvedéri je veľmi kreatívna a prináša produkt, ktorý pritiahne desiatky tisíc návštevníkov.

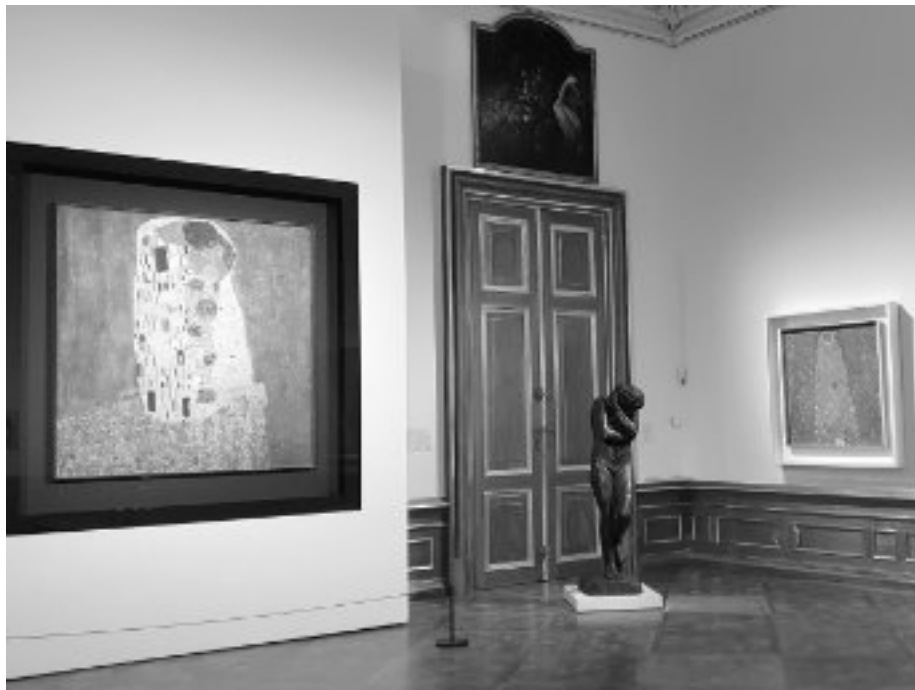

Profilujete sa prevažne na modernu. Mnohí laici povedia, že sa im moderné umenie nepáči, že mu nerozumejú. Vie kurátor ovplyvniť takýto postoj?

Určite! Ja napríklad nie veľmi dobre rozumiem súčasnej improvizovanej hudbe, ktorá je často zmesou hlukov, rôznych zvukov, ruchov a tónov. Je to pre mňa nezrozumiteľné. Ale z vlastnej skúsenosti viem, že aj keď sa nestanem milovníkom tohto druhu hudby, dôležité je pýtať sa, v akom spoločenskom a dejinnom kontexte vzniká, aké funkcie plní a akou estetikou sa riadi. A to odporúčam aj iným: prv ako niečo prijmem a akceptujem, resp. skôr ako niečo odmietnem, tak sa nad tým zamyslím, pretože práve to zamyslenie je pre mňa nesmierne obohacujúce. Kurátor má možnosť ponúknuť divákovi akúsi gramatiku toho, čo vidí. Pretože kultúra sa vyvíja a často, podobne ako technika, ďaleko predstihuje to, na čo sme zvyknutí. Ak nerozumiem modernému výtvarnému umeniu, neznamená to, že som obmedzený, a ani to, že výtvarné dielo, ktorému nerozumiem, je zlé. Kurátor sa snaží vysvetliť, v akej reči tvorí umelec, aby aj divák bol minimálne schopný čítať to, čo vidí. Predstavme si obraz s jednou čiarou. Čiara je smerovým systémom starším ako samotné písmo, je nesmierne psychologicky účinná, má rôzny význam v rôznych kultúrach. Tá čiara na obraze nás povznáša smerom hore alebo ťahá niekam nadol.

Belvedér už v marci 2020 začal s digitálnymi prehliadkami. Aké sú limity virtuálneho fungovania? Neprestanú ľudia chodiť do galérie, keď si všetko môžu pozrieť na svojom telefóne?

Pandémia nesmierne zasiahla aj Belvedér. Kým predtým ročná návštevnosť atakovala dva milióny, v minulom roku sa zredukovala o 80 percent. To boli návštevníci, ktorí prichádzali zo zahraničia hlavne na špeciálne výstavy alebo si splniť sen vidieť Klimtov Bozk. Zvyšok je skupina domácich, našťastie veľmi silná a veľká, ktorí potrebujú kultúru k životu. Rakúsky kancelár ich síce trošku degradačne nazýva „kulturverliebte“, ale podobne ako je pre športových fanúšikov legitímne milovať šport, tak je legitímne – a pre spoločnosť veľmi potrebné – byť zaľúbený aj do kultúry a umenia. Vyrovnávanie sa s touto krízou – vôľa opäť ponúknuť produkt, ktorý bude motivovať a inšpirovať –, je pre mňa obrovská škola. Keď sa kurátor vo videu snaží krátko a výstižne vysvetliť nejaké zaujímavé dielo, tak to môže vo mne vzbudiť zvedavosť vidieť, čo sa skrýva za reálnymi, nie virtuálnymi múrmi galérie. Je to podobné ako pri tom vankúši s Klimtom, len tu stojíš za zvedavos-

Klimtov Bozk - jedinečný obraz majstra rakúskej secesie - čaká na návštevníkov

ťou pútavá myšlienka, podnetný výklad. Dôležité však je dávať si pozor a nepresycovať virtuálny priestor, aby ten reálny ostal neohrozenou prioritou. Aj tu platí, že menej je viac. Múzeum je priestor, ktorý je nenahraditeľný. Belvedér má aj úžasnú architektúru a dobrodružstvom je už len prísť pred galériu a potom do nej vojsť.

Na ktorých digitálnych projektoch ste sa priamo podieľali?

Počas druhej vlny pandémie sme spustili formát digitálnych prezentácií Same Same But Different. Ja som popisoval autoportrét Richarda Gerstla – veľmi veľavravný a stále aktuálny obraz rozpoltenej osobnosti, smejúcej sa/kričiacej, frenetickej/tragickej. Táto ambivalencia sa v jeho portréte zrkadlí úplne úžasne. Nie nadarmo je to veľký pionier výtvarnej moderny. V rámci ďalšieho digitálneho projektu Curator's Favourite som si vybral Emila Fillu, lebo mám rád jeho teoretické práce, ktoré som tam aj interpretoval. Pre mňa sú jednoznačne skvelé diela takých mien českej moderny, ako František Kupka, Jindřich Štyrský, Toyen alebo Josef Šíma zo súkromnej zbierky Rotter, ktoré sú v Belvedéri na dlhodobú výpožičku.

Aké zaujímavé projekty pripravuje Belvedér v blízkej budúcnosti?

Celý Dolný Belvedér je v čase epidémie využitý na rekonštrukčné práce, s výstavami sa plánuje až začiatkom roka 2022. Dovtedy sa viaceré výstavy presúvajú do Horného zámku, pričom sa zmenšila výstavná plocha stálej expozície, napríklad teraz sa tu prezentuje barokový krajinomaliar Johann Jakob Hartmann. Vyštavených je menej diel, ale s hlbším a intenzívnejším obsahom. Prvou dočasnou výstavou, na ktorej asistujem, bude Lovis Corinth, výrazný predstaviteľ berlínskej secesie. Po ňom príde významná výstava k téme Dürerovského obdobia v našom dunajskom regióne, viac informácií nájdete na webstránke galérie. Ako som už spomínal, mojím cieľom je prezentovať umenie kultúrneho regiónu strednej Európy, do ktorého patrí aj Slovensko. V tomto smere máme naprogramovaný výskumný projekt venovaný umeniu 60. a 70. rokov 20. storočia. To sú silné roky aj u nás – Rudo Sikora, Dezider Tóth, Jana Želibská, Július Koller či Mária Bartuszová – to sú mená, ktoré začínajú rezonovať už aj v globálnych dejinách umenia. ■

Zo stálej expozície galérie

Nobelova cena je už 120 rokov najvýznamnejšie a celosvetovo uznávané ocenenie, ktoré môžu ľudia alebo organizácie získať za vedecké objavy, ušľachtilé diela, zblíženie národov a podporu mieru. Udeľuje sa na základe testamentu švédskeho priemyselníka, ktorého objav ničil a zabíjal.

Nekrológ alebo spoločenské rozdiely – čo rozhodlo o „nobelovkách“?

Švédsky priemyselník Alfred Nobel (1833 – 1896) predstavoval netradičnú zmes vynikajúceho vynálezcu a zároveň aj šikovného obchodníka, ktorý dokázal svoje objavy náležite predať. Potom ako sa mu podarilo tekutý a výbušný nitroglycerín zmeniť na bezpečný a pod kontrolou vybuchujúci dynamit, opustil laboratóriá a začal budovať továrne na jeho výrobu. Celkovo ich postavil deväťdesiat vo viac ako dvadsiatich krajinách. Jednou z nich bola aj továreň Dynamit-Nobel (Dynamit, dnešný Istrochem), ktorú založil v roku 1873 v Bratislave a niekoľkokrát ju aj osobne navštívil.

Médiá často tvrdia, že Nobelove ceny vďaka za svoj vznik falošnému nekrológu francúzskych novin, ktoré mali vynálezcu dynamitu označiť za kráľa smrti. Je možné, že k tomuto omylu prišlo tak, že v Paríži zomrel pri experimentoch Nobelov brat Ludvig a senzáciovitá redakcia si ich pomýli. Avšak ako zdôrazňuje napríklad stránka History.com, dodnes sa nepodarilo nájsť výtlačok onoho „nekrológu kráľa smrti“. Na druhej strane nie je vylúčené, že zásadný vplyv na jeho dedičskom rozhodnutí mala žena, ktorej portrét sa dnes nachádza na rube rakúskej dvojeurovky. Bertha von Suttner (1843 – 1914) sa narodila v Prahe v paláci Kinských ako pohrobok. Neskôr musela s matkou odísť do Viedne a tam namiesto toho, aby z nej vyrástla speváčka, stala sa guvernankou v rodine von Suttnerovcov. Keď jej budúca svokra zistila, že medzi ňou a jej synom preskočila iná iskra než len výchovná, vybavila jej prácu sekretárky v Paríži u Alfreda Nobela. Ten mal požiadavku, aby vedela písať na stroji a ovládala cudzie jazyky. Svadba, ktorá bola v rámci vtedajších spoločenských pomerov prekročením všetkých tabu (Artur von Suttner bol o desať rokov mladší a z vyššej triedy), diaľka nezabránila. Potom ako mušer Nobel opustil Paríž, sa mladomanželia vybrali na Kaukaz, kde v rusko-tureckej vojne videli na vlastné oči aplikovanie dynamitu. Z Berthy táto strašná skúsenosť spravila celožitnú pacifistku, čo vyjadrila aj v knihe *Odzbrojte!*, ktorá urobila na švédskeho vynálezcu obrovský dojem. Napriek tomu nebol ochotný uznať, že vytvoril len vražedný nástroj. Ako protiklad uvádzal stavbu tunela pod Alpami. Do smrti však finančne podporoval aktivity svojej bývalej sekretárky, ktoré mohli mať vplyv na jeho konečné rozhodnutie. To spôsobilo v roku 1896 obrovský šok najmä v rodine a do značnej miery aj zmätok v spoločnosti. Časť pozostalých sa pokúsila napadnúť testament. Mnohým ľuďom v Škandinávii sa nepáčilo, že ceny sa majú udeľovať bez ohľadu na národnosť. Trvalo päť rokov, kým vykonávatelia poslednej vôle vyriešili všetky právne problémy, založili nadáciu a presvedčili inštitúcie vo Švédsku (Karolínsky inštitút a Švédsku akadémiu vied) a v Nórsku parlamentnú komisiu, aby prijali úlohu rozho-

Alfred Nobel

V ORWELLOVSKOM ROKU 1984 PUTOVALA NOBELOVA CENA DO ČESKOSLOVENSKA

dovať o laureátoch. Napokon boli v roku 1901 Nobelove ceny rozdáné. Medzi prvými držiteľmi boli zakladateľ Červeného kríža Henry Dunant, básnik Sully Prudhomme či objaviteľ röntgenových lúčov Wilhelm Conrad Röntgen. O štyri roky neskôr získala cenu mieru aj Bertha von Suttner. Laureátov Nobelových cien vyhlasujú obvykle v druhý októbrový týždeň od pondelka do piatku, od medicíny až po cenu mieru a nemôžu byť udelené in memoriam. Od roku 1902 ich odovzdáva na slávnostnom bankete švédsky kráľ na výročie smrti Alfreda Nobela 10. decembra, ktorý je aj Medzinárodným dňom ľudských práv. K cene patrí odmena v súčasnosti vo výške 10 miliónov švédskych korún (takmer milión eur). Cenu za mier si jej nositelia preberajú v rovnaký deň v Oslo.

Nobel bol veľký obdivovateľ umenia

Vynálezca dynamitu sa nezaújímal len o vedu a obchod, ale bol aj náruživým čitateľom, ktorý hovoril piatimi jazykmi – po švédsky, rusky,

francúzsky, anglicky a nemecky. Púšťal sa do písania divadelných hier a básní, čo možno spôsobilo, že sa rozhodol, aby boli ohodnotené aj „vynikajúce diela s ušľachtilou myšlienkou“.

Nobelove ceny za literatúru nie sú až také kontroverzné ako ceny za mier s laureátmi ako boli Jásir Arafat či Barack Obama. Napriek tomu sa aj medzi nimi nájde niekoľko osôb, ktorých ocenenia mali skôr politický podtext. Z nich asi najviac vyčnieva meno britského premiéra Winstona Churchilla – v roku 1953 sa stal laureátom za šesťdielne Dejiny druhej svetovej vojny. Len Jean-Paul Sartre cenu v roku 1964 odmietol, nakoľko celý život vystupoval a písal proti podobným cenám.

Z dnešného hľadiska je priam absurdné, ako mohla Švédska akadémia vynechať absolútnych veľikánov svetovej literatúry, akými boli napríklad Anton Pavlovič Čechov (1860 – 1904) alebo Lev Nikolajevič Tolstoj (1828 – 1910). Keď sa nakoniec stali rusky píšuci autori laureátmi, ne-

10. december 2019: švédsky kráľ Carl XVI. Gustaf odovzdáva cenu Petrovi Handkemu v Konserthuset v Štokholme

mali to niektorí jednoduché. Alexander Solženicyn, autor románu z prostredia gulagu Jeden deň Ivana Denisoviča, bol za svoje protirežimné postoje vyhostený a Veľká sovietska encyklopédia uvádzala rok 1971 bez ceny. Boris Pasternak musel pod hrozbou vyhodenia zo ZSSR odmietnuť ísť si prevziať Nobelovu cenu (1958) za román Doktor Živago, urobil to až v čase perestrojky jeho syn. V tom období jedine Tichý Don Michaila Šolochova (1965) ukazoval správny socialistický realizmus.

Po páde železnej opony stratili oceňovania silný ideologický rozmer a štátne orgány už nereagovali na nových nositeľov. Čo neznamená, že by nevyvolávali rozpaky. V roku 2015 získala cenu bieloruská viac novinárka ako spisovateľka Svetlana Alexijevič a o rok neskôr prišiel šok v podobe amerického hudobníka Boba Dylana. Slovenský čitateľ má v prípade niektorých držiteľov problém, že ich diela nie sú takmer vôbec preložené. Rakúsko bolo posledné dve desaťročia úspešné a laureátmi sa stali dramatická Elfriede Jelinek (2004), ktorá vo svojej domovine má status jednej z najnepohodlivejších autoriek, a spisovateľ žijúci pri Paríži Peter Handke (2019). Zvlášť Handke, ktorého po škandále v nobelovskej komisii vyhlásili za laureáta až o rok zároveň s Poľkou Olgou Tokarczuk, vyvolal vzhľadom na svoje postoje k vojne na Balkáne

ostré reakcie niektorých spisovateľov. Vtedajší držiteľ Nemeckej knižnej ceny Saša Stanisić za knihu Odkiaľ si takmer celú Ďakovnú reč venoval Handkemu zdôrazňujúc, že ju preberá len vďaka tomu, že ušiel pred zločinmi, ktoré rakúsky nobelista vo svojich dielach odignoroval. Handke tlakom odolal a bol si prevziať cenu v Štokholme a naďalej sa venuje písaniu.

Cena pre básnika, ktorý bol v mladosti komunista a na starobu chartista

Jaroslav Seifert (1901 – 1986) patril počas prvej republiky k najvýraznejším predstaviteľom ľavicovej avantgardy. Postupne sa začal od nej odvracať, až ho v roku 1929 vylúčili z Komunistickej strany Československa, kam sa už nevrátil. V päťdesiatych rokoch, keď to už bolo nebezpečnejšie, mal problémy kvôli zbierke Pieseň o Viktorke. Po nej nasledovalo jedno z jeho najkrajších diel Maminka, ktoré obsahovalo nádherné návraty do detstva. V šesťdesiatych rokoch smelo poukázal na osudy literátov väznených z politických dôvodov. Titul národný umelec, udelený v roku 1967, vystihoval rešpekt, ktorý získal. Pražskú jar zažil už ako predseda Zväzu československých spisovateľov. Bolo logické, že sovietska okupácia a následná normalizácia ho odstavila na okraj spoločnosti. Patril k úplne prvým signatárom Charty 77. V roku 1978 dostala Švédská akadémia list na jeho podporu, ktorý podpísali významní francúzski spisovatelia – Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Louis Aragon, Raymond Aron, Milan Kundera, Roman Jakobson a Jean-Pierre Faye.

Okrem tejto intervencie sa za kľúčové považuje angažovanie Františka Janoucha, českého emigranta a fyzika, ktorý zaslal členom Švédskej akadémie preklady Seifertovej poézie v češtine, švédčine a angličtine. Tieto podklady dostala aj švédská tlač, ktorá na ne reagovala článkami a recenziami, čím sa Seifert stal horúcim kandidátom. Očakávaná sa 12. októbra 1984 naplnili a Švédská akadémia oznámila meno českého básnika čoby laureáta za literatúru. Namiesto toho, aby to domáci štátni a politickí predstavitelia považovali za veľkú poctu, prijali československí komunisti túto správu so škripajúcimi zubami. Ale napriek Seifertovým aktivitám v rámci disentu sa neodvážili zatlačiť na neho, aby cenu od-

Rakúska spisovateľka Elfriede Jelinek

mietol, možno aj kvôli jeho zdravotnému stavu. Starého básnika po telefonáte zo Štokholmu museli hospitalizovať a na slávnostné odovzdávanie odišli len jeho deti. Režim však eliminoval všetky pokusy o verejné oslavy. V kníhkupectvách sa nesmeli vystaviť jeho knihy alebo fotografie a všetky zahraničné noviny, ktoré o ňom referovali, boli stiahnuté z predaja.

Udelenie Nobelovej ceny oficiálna propaganda spracovala tak, že dôraz kladla na jeho zbierky z prvej republiky s ľavicovým nádychom. Napriek tomu sa jej nepodarilo urobiť zo Sieferta režimovo konformného básnika. Keď o dva roky neskôr zomrel, prišli sa s ním rozlúčiť tisíce ľudí na štátnom, ako aj cirkevnom obrade. ■

Použité zdroje:

- <https://sk.wikipedia.org/wiki>
- <https://cs.wikipedia.org/wiki>
- <https://dvojka.rozhlas.cz/jak-zatracovana-tlustaberta-ziskala-prvni-nobelovu-cenu-za-mir-osudove-zeny-7455341>
- <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej>
- <https://www.deutschlandfunkkultur.de/sasa-stanisic-buchpreis-gewinner-kritisiert-luegen-von-1013.de.html>
- <http://abicko.avcr.cz/2014/11/13/>
- <https://www.teraz.sk/import/funkkultur.de/sasa-alfred-nobel-ziskal-pred/294172-clanok.html>
- <https://www.history.com/news/did-a-premature-obituary-inspire-the-nobel-prize>

Foto: (C) Nobel Media

Básnik Jaroslav Seifert

LITERÁRNY VEČER

Aj obľúbené stretnutie s **Dadom Nagyom**, jeho hosťom a novými knižnými titulmi sa muselo presunúť do virtuálneho priestoru. Program sme úspešne odvysielali na spolkovej FB stránke vo štvrtok 22. apríla 2021. Bolo veľmi príjemné po dlhšom čase opäť vidieť, aj keď len na obrazovke, populárneho moderátora

a započúvať sa do jeho originálneho spôsobu, akým prezentuje novinky zo slovenského knižného trhu. Tentoraz si do diskusie prizval spisovateľku a režisérku **Marianu Čengel Solčanskú**. Mnohí ju registrujú aj vďaka jej úspešným filmom: Únos (s témou Mečiarových amnestií), ktorý sme mali možnosť vidieť aj v spolku za účasti režisérky i ďalších tvorcov, a Sviňa (podľa knižného bestselleru Arpáda Soltésza o svete vysokej politiky, mafie, zločinu, obchodu). Aj autor knižnej predlohy bol nedávno Dadovým hosťom v našom spolku. Mariana Čengel Solčanská porozprávala o sebe, o tom, ako aktuálne prebieha jej bežný deň i ako pandémia pribzdila jej rôzne umelecké aktivity, a tým zásadne zmenila zaužívané stereotypy. So zápalom nám rozpovedala o práve prebiehajúcom nakrúcaní snímky Slúžka, ktorej dej sa odohráva na Slovensku aj v Rakúsku, o hlavnej hrdinke príbehu i herečke stvárňujúcej túto postavu. Priblížila nám tiež zaujímavosti z filmovania ďalšieho úspešného projektu televízneho seriálu Slovakia. Miesto dostali aj informácie o jej literárnej tvorbe a jej uhol pohľadu na ikony slovenskej histórie – M. R. Štefánika a Jánošíka.

Poslucháči online programu pozitívne komentovali, že RSKS organizuje podujatia aj touto formou a hojne využili aj ponúknutú príležitosť priamych otázok na oboch aktéroch večera. Na záver bol v priamom prenose vyzrebovaný aj výherca knihy Generál Mariany Čengel Solčanskej. ■

Ingrid Fux

Foto: FB RSKS

Ingrid Žalneva víta hostí klubového večera vo virtuálnom štúdiu

Nikola Paula Šimkovičová

AJ MLADÝCH ĽUDÍ TREBA POČÚVAŤ A BRAŤ VÁŽNE!

Samit Youth20 (Y20) je jedným z ôsmich oficiálnych sprievodných samitov G20 – svetového fóra, ktoré spája štáty reprezentujúce dve tretiny svetovej populácie, 80 % svetovej ekonomickej produkcie a dve tretiny svetového obchodu. Úlohou Y20 je prinášať názory mladých ľudí na aktuálne témy a problematické oblasti týkajúce sa mládeže na celom svete. Vlni v októbri organizovala hlavný samit predstaviteľov krajín G20, a teda aj samit Y20, Saudská Arábia. Trojčlennú mládežnícku delegáciu Európskej únie viedla po prvý raz Slovenka – Miriam Prívarová. Spolu s kolegom z Talianska a kolegyňou z Dánska prezentovali svoje odporúčania najsilnejším lídrom sveta – pre pandémiu nie osobne, ale online.

Mohla by si nám na úvod vysvetliť, čo si môžeme predstaviť pod pojmom Youth20? Aké boli hlavné témy samitu 2020 v Saudskej Arábii a čo bolo konkrétne tvojou úlohou?

Každý člen G20 a tiež Európska únia je v Y20 zastúpený trojčlennou mládežníckou delegáciou. V spolupráci s ďalšími delegáciami bolo hlavným cieľom delegácie EÚ vypracovať politické odporúčania mládeže pre lídrov G20, ktoré sa objavili v záverečnom komuniké (viac na: <https://youth20saudi.org/>). Keďže náš mandát trval rok (február 2020 – február 2021), naša práca sa nezužovala „len“ na vypracovanie tohto komuniké. Úloha mládežníckej delegátky zahŕňa aj tréning a diskusie s odborníkmi na témy samitu. Saudská Arábia stanovila tieto tri hlavné témy: svetové občianstvo, zručnosti budúcnosti a posilňovanie postavenia mládeže. Každý z trojčlenných delegácií mal prioritne na starosti jednu konkrétnu tému, mojou bolo svetové občianstvo. Táto téma obsahovala aj multikulturalizmus a dlhodobý udržateľný rozvoj. Keďže som delegáciu za Európsku úniu viedla, bola som zodpovedná nielen za tému svetového občianstva, ale mala som na starosti aj celý chod delegácie, komunikáciu s organizátormi, odborníkmi a verejnosťou. Taktiež bolo treba koordinovať návrhy odporúčania a pripraviť sa na rokovania. Popri tom všetkom sme mali aj „zábavnejšie“ aktivity, takou bola napríklad moja premiérová účasť v talkshow.

Vedúca delegácie EÚ Miriam Prívarová počas svojho online príhovoru

MIRIAM PRÍVAROVÁ

Ako prebiehalo výberové konanie na reprezentáciu EÚ na samite Y20 a ako sa ti podarilo stať sa prvou Slovenkou, ktorá mala tú česť viesť túto delegáciu?

Výberový proces sa konal pod taktovkou medzinárodnej mládežníckej neziskovej organizácie Young European Leadership. Bolo treba vyplniť rozsiahlu prihlášku a následne obstať na interview. Keď som sa dozvedela o tejto možnosti, hneď som vedela, že to chcem skúsiť, keďže Y20 je jedna z mála globálnych mládežníckych platforiem, ktorá má reálny dosah na svetových lídrov. Politické odporúčania tejto skupiny sa totiž dostanú na stôl aj lídrom G20, ktorí ich následne zvažia. Do výberového procesu sa mohol prihlásiť hociktorý mladý občan EÚ, konkurencia bola sil-

ná. Určite treba mať prehľad o medzinárodnom dianí, nevyhnutné sú však aj efektívna komunikácia a porozumenie naprieč kultúrami a názormi, čo je nadstavba, ktorú som získala najmä počas môjho štúdia v zahraničí. Taktiež pomôže, keď človek ovláda viac cudzích jazykov.

Čo je tvojou osobnou víziou pre celosvetový rozvoj a konkrétnejšie pre Európsku úniu do budúcnosti?

Bola by som veľmi rada, ak by sa všeobecne menej rozprávalo a viac by sa konalo! Volení predstavitelia v rámci výkonnej moci si musia uvedomiť absolútnu nutnosť zmeny v mnohých ohľadoch nastavenia a fungovania našej spoločnosti. Predovšetkým z dlhodobého hľadiska je to nielen potrebné, ale

Spolupráca pri organizácii The Innovation in Politics Awards - jedna z mimoškolských aktivít úspešnej mladej Slovenky

absolútne nevyhnutné. Taktiež si myslím, že pre celosvetový rozvoj je veľmi potrebné pozorne načúvať hlasu mladých ľudí, ale, bohužiaľ, často sa ich názor jednoducho neberie ako relevantný predovšetkým z dôvodu ich nedostatočných skúseností. Samozrejme, mladí ľudia tých skúseností ešte veľa mať nemôžu, neznamená to však, že nemôžu mať názor na veci, ktoré sa ich týkajú. Mladí ľudia, s ktorými sa stretávam, si veľmi dobre uvedomujú svoje starosti a obavy a svoje nápady a návrhy, ako ich riešiť, vedia aj správne artikulovať. Takže stačí ich len skutočne počúvať a brať vážne. Zelená ekonomika a obehové hospodárstvo sú určité témy, ktoré už teraz rezonujú v rámci EÚ. Je skvelé, že Únia jasne týmto smerom aj napreduje – predstavenie plánu a stratégie dlhodobu udržateľného a zeleného rastu Green Deal, ako aj jeho implementácia je skvelým signálom, že táto politika sa nielen dostáva stále viac do povedomia, ale stáva sa kľúčovou časťou každej jednej novej schémy, iniciatívy a projektu.

Si mladá, krásna a úspešná. Aké boli tvoje začiatky, kam si sa v rámci štúdia dostala a kam ťa to ťahá profesijne ďalej?

Momentálne absolvujem dvojité magisterské štúdium: na SciencesPo Paris v odbore medzinárodný manažment verejnej správy a na King's College London v odbore európske štúdiá. SciencesPo Paris je aktuálne druhá najlepšia univerzita na svete pre medzinárodné vzťahy a politiku, študovali na nej viacerí francúzski prezidenti. Na regionálnom kampuse v Nancy, ktorý je zameraný na francúzsko-nemecké vzťahy, som bola jedinou študentkou zo strednej Európy. Zrejme aj preto, že bakalárske štúdiá na tomto kampuse sú trilingválne, čiže po francúzsky, nemecky a anglicky zároveň. Keďže som bola nútená hneď komunikovať v troch cudzích jazykoch a plynule medzi nimi prepínať, tak som sa naozaj veľa naučila. Hoci je moje štúdium náročné, rada si nájdem čas aj na iné aktivity. Minulý rok som popri štúdiu pomáhala francúzskym projektom s kandidátúrou na ocenenie Innovation in Politics Awards 2020 a bola som pozvaná aj na slávnostný galavečer do Berlína. V Nancy ešte počas bakalárskeho štúdia som sa zase zapojila do projektu Le Plus Grand Musée de France (Najväčšie francúzske múzeum), kde sme napomohli k zreštaurovaniu jedného zabudnutého umeleckého diela v dedinke Hoëville. My sme to dielo identifikovali, kontaktovali relevantných reštaurátorov a svojpomocne vyzbierali 6 000 € potrebných na reštauráciu, za čo nám udelili cenu Award of The Michelin Corporate Foundation 2017 – 2018.

Už od strednej školy som stážovala na rôznych inštitúciách – napríklad na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, na Úrade vlády SR, v Kancelárii prezidenta SR i na Úrade Bratislavského samosprávneho kraja. Venovala som sa rôznym témam – od protokolu a práva EÚ až po vzťahy s verejnosťou a médiami. V súčasnosti pracujem popri štúdiu pre Svetovú banku, kde sa venujem téme post-COVID-19 zelenej obnovy štátov západného Balkánu. Je to téma, ktorá ma baví a zároveň naplňuje, keďže v nej vidím hlbší zmysel. Takže si viem veľmi dobre predstaviť, že by som sa po ukončení školy aj naďalej venovala téme dlhodobu udržateľného rozvoja v takej medzinárodnej organizácii, akou je napríklad Svetová banka.

Pri rešeršovaní som natrafila aj na články o tvojej kariére modelky. Ako k tomu došlo a prečo si sa nakoniec rozhodla pre niečo iné?

Áno, je to tak. Zúčastnila som sa súťaže Elite Model Look. Mala som možnosť zakúsiť niečo zo sveta modelingu, rýchlo som však pochopila, že to nie je len o tom krásnom výslednom produkte v podobe nádherných fotografií, ktoré človek na prvý pohľad vníma. Aj preto som vždy túto možnosť vnímala len ako niečo prechodné a vlastne od začiatku som vedela, že sa modelingom nechcem dlhodobo živiť. Vždy som chcela študovať, naberať nové poznatky a takto si vybudovať zázemie a know-how v konkrétnom odbore. Určite neľutujem, že som sa vybrala svojou aktuálnou cestou!

Vráťme sa teda k témam z Y20. Mňa osobne by veľmi zaujímalo, ktoré oblasti – podľa teba – sú práve pre Slovensko kľúčové a prečo? Čo by sme mohli alebo mali robiť lepšie a ako k tomu môžeme prispieť my, mladí Slováci?

Myslím si, že zelená post-COVID-19 obnova a implementácia princípov obehovej ekonomiky sú absolútne kľúčové. Teší ma, keď vidím, ako sa mnohí mladí ľudia aktívne angažujú a apelujú na politikov a verejných činiteľov, aby sa seriózne zaoberali problémami zmien klímy a degradácie životného prostredia. Toto je jednoznačne oblasť, na ktorej by Slovensko, tak isto ako aj iné západné krajiny, mali ešte významnejšie zapracovať. Taktiež by bolo vhodné začať sa skutočne zamýšľať nad zručnosťami a znalosťami detí a budúcich generácií na Slovensku. Čo chceme, aby sa mladí na Slovensku učili, resp. akým spôsobom? Chceme ich naučiť sa veci len memorovať, alebo chceme, aby si vytvárali aj kritické myslenie na základe overených informácií? Na aké povolania ich týmto pripravujeme? Určite by bolo vhodné

začať viac pripravovať mladých na povolania s pridanou hodnotou pre dnešok a na základe konkrétnych trendov aj pre budúcnosť. Do tejto diskusie by sa mladí určite mali zapojiť – koniec koncov ich sa to týka najbyťostnejšie. Narážame tu však na problém, že je treba mladých do takejto reflexie nielen prizvať, ale ich aj vedieť skutočne počúvať a zvážiť ich názor.

Tvoja mama Vilma Prívarová sa v roku 2006 stala prvou predsedníčkou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a viackrát navštívila aj náš spolok. Aký vzťah máš ty k zahraničným Slovákom?

Môj vzťah k zahraničným Slovákom je veľmi blízky, keďže som odmala o rôznych krajaňských podujatiach, ktoré moja mamina v rámci úradu organizovala, veľa počula a niektorých, ako napr. Krajaňská nedeľa na folklórnom festivale v Detve, som sa aj niekoľkokrát zúčastnila. Na toto obdobie mám veľmi pekné spomienky. Keďže mama túto prácu vždy vnímala ako poslanie, má s krajaňmi dlhodobo veľmi dobré vzťahy, vedela a vie sa s nimi vždy ľudsky a otvorene porozprávať a mnohí sa stali nielen jej známymi, ale aj priateľmi. A tak sa stali priateľmi aj mojimi, hoci nás niekedy delia celé generácie, mám ich skutočne rada. Veľmi sa teším, že tieto pekné vzťahy pretrvávajú dodnes. V neposlednom rade som sama pár rokov bola Slovenkou žijúcou v zahraničí, či už vo Francúzsku alebo Anglicku, a stala som sa tak súčasťou slovenskej krajaňskej komunity, ktorá ma obohatila o mnohé priateľstvá.

Čo by si rada osobne odkázala našim čitateľom?

Mať úspechy je pekné a lákavé, no určite je oveľa dôležitejšie mať správne nastavené hodnoty a byť vnútorne vyrovnanou osobnosťou. Môžete byť najúspešnejším človekom na svete, no ak sa nebudete mať o to s kým podeliť, mať rodinu a priateľov, o ktorých sa môžete oprieť, tak to ostane len akousi vonkajšou pozlátkou, ktorá človeka nemôže plne uspokojiť. Vytváranie skutočných, úprimných, blízkych a dlhodobých vzťahov sa možno často v dnešnej spoločnosti neprezentuje ako trvalá hodnota, na ktorej je nevyhnutné stavať. Prezентuje sa to skôr ako niečo „nemoderné“, no netreba sa nechať oklamať kultúrou dočasnosti a prítomného okamihu a byť si vedomý, čo skutočne tvorí hodnoty v našom živote.

Ďakujeme za rozhovor a prajeme ti veľa ďalších úspechov v tvojej profesionálnej budúcnosti aj osobnom živote. ■

Vlado Mlynár

V máji roku 2013 sme spravili prvý krok na ceste do Santiago de Compostela. Hneď na začiatok pár faktov: nie, nikdy sme neboli zaniatení turisti, bývame na kraji Viedenského lesa, ale naše okolie sme vôbec nepoznali, aj na ojedinelú prechádzku sme šli radšej autom po parkovisko. Nikdy by mi nenapadlo ísť na dovolenku peši.

Schody smrti v Mauthausene

Fotografie: Archív autora

JAKOBSSWEG – KAŽDÝM

Motivácia

Tak teda prečo ľudia absolvujú Svätajakubskú cestu? Veľakrát ide o dôležité zmeny v živote. Smrť blízkeho človeka, rozpad vzťahu, prekonané zdravotné problémy, potreba zmeny či jednoducho mimoriadny zážitok. Dôvody, prečo tisíce ľudí ročne vyrazia na cestu do španielskeho Santiago de Compostela, prečo idú na púť svätého Jakuba (u nás v Rakúsku Jakobsweg), sú rôzne. Ale ako to bolo v našom prípade? Motivovala nás prednáška nášho priateľa, ktorý na penzii prešiel Jakobsweg niekoľkokrát. Videli sme jeho krásne obrázky z Francúzska, malé dedinky, krásnu prírodu, jeho úžasné spomienky a jeho nadšenie. Ale prečo sa máme na túto cestu vydať práve my? Každý z nás má nejaký dôvod. Náš je – vďačnosť za to, že túto cestu môžeme ísť, že sme zdraví a navyše, už po niekoľkých kilometroch sme zistili, že každý náš krok je spojený s novými zážitkami. Keďže od roku 2008 organizujem aj púť do Mariazellu, štyri dni chôdze – to už poznáme. A tak sme si mysleli, že to treba skúsiť. No nie vcelku, ale pôjdeme po etapách. Veď vždy si nájdeme pár voľných dní, nie? V myslí nám tiež skrsla myšlienka, že by sme mohli skúsiť putovať tak, ako to robili ľudia kedysi dávno, teda rovno z domu.

Prvý deň

Rok 2013 nebol najlepší štart. Obrovská povodeň nám naplánovanú a významnú cestu popri Dunaji zaplavila. To nás predsa nemôže odradiť. Oprášil som môj starý (vlastne skoro nový, nepoužitý) ruksak, ktorý som

naplnený ešte nikdy neniesol. Ako to býva – staby džentlmen – som mojej manželke Sabine povedal, že ja zoberiem všetko, čo potrebujeme na cestu (ruksak je dosť veľký), a ona ponesie len našu dennú potrebu a pár maličkostí. Otec nás odviezol za Wolfsthal (pokiaľ to skrz povodeň išlo). Chceli sme začať od hranice, s pohľadom na Bratislavský hrad. Ideme, aj keď sú ešte niektoré cesty zatvorené – my sa prebijeme. Po pár kilometroch sme u pána farára vo Wolfsthale, dostávame prvú pečiatku do pasu pútnika a požehnanie na našu cestu. Tento deň nám ale zostane v pamäti. Bola sobota, na ceste sme nenašli žiadnu otvorenú reštauráciu, ani obchod. Okolo obeda sme boli už takí zničení, že keď sme si ako prví hostia na požiarnejke v Regelsbrunne objednali dva krígle sódy s citrónom, tak sme neboli schopní zdvihnúť pohár. Všetko nás bolelo. Náš denný cieľ – penzión v bývalom mäsiarstve v Haslau (stretávajú sa tu štamgasti na pohárik alebo dva), sme po niekoľkých obchádzkach našli. Dostať sa na prvé poschodie nebolo ľahké. Po sprche nás hlad motivoval ísť oproti do krásnej reštaurácie s pohľadom na Dunaj. Sedeli sme na terase v spoločnosti s dobre oblečenými návštevníkmi, no majiteľ nás akceptoval, ako sme boli – mokré vlasy, ale čisté tričko. Bol to okamih, keď sme sa cítili dobre. No naspäť do penziónu sme išli skoro po štyroch. Na izbe sme ešte otvorili dokorán okno a pred spaním sme ho chceli zavrieť. Len k tomu nedošlo. Až ráno. To bol prvý deň, ktorý nám priniesol veľa nových skúseností. Ten veľký ruksak nie je riešenie – od druhej etapy si každý z nás balí len to, čo aj sám odnesie. Keď ide človek peši, tak nie vždy nájde po ceste otvorené reštaurácie a niekedy ani vodu na pitie, treba s tým počítať. Po niekoľkých dňoch sme zistili, že údaje ohľadne plánu v knihe skúseného pútnika sa nevzťahujú na nás. Dosť sme naňho boli napa-

Ideálna je cestička, ktorá vedie popri rieke

Sabina a Vlado Mlynárovci - partneri v živote i na ceste

Vysoko nad oblakmi v horskom sedle Jungfrauojch

KROKOM BLIŽŠIE K SEBE

jedení, že ako to mohol tak plánovať, to je predsa nemožné. Až po niekoľkých rokoch sa nám podarilo s jeho knihou a odporúčaniami zosynchronizovať. Keď mám pravdu povedať – každý deň prináša novú situáciu, nové prekvapenia. Každý večer si človek myslí, dnes je koniec, ale ráno vstávame a ideme opäť ďalej. Tak to bolo aj druhý deň.

Skúsenosť

Po niekoľkých kilometroch sa celý náš život zúžil na to, že chodíme krok za krokom a každým krokom sme tam, kde sme – duša a telo človeka putujú spolu. To je ten dôležitý rozdiel. Žiaden „jetlag“ po dlhom lete alebo ceste autom či vlakom a adaptácia na podmienky, v akých sa človek práve nachádza – nie, človek je vždy spojený so svojím okolím, v ktorom práve je. Za niekoľko hodín na ceste zabúdam na celý denný stres, na problémy v práci, ktoré ma vždy v hlave blokovali. Som na ceste – čerstvý vzduch, zeleň a celé okolie sú pre nás balzam. Dostávame sa do iného taktu. Dôležité je, či ideme správne. Na začiatku nás deptalo hlavne to, keď sme boli unavení a hodili sme si ešte malú extra zachádzku alebo sme sa museli pár kilometrov vrátiť. To naozaj bolí. Ale to sa neskôr zmenilo, keď som si nainštaloval malú aplikáciu s GSM, kde sme potom videli, kde sa naozaj nachádzame, a nie kde si len myslíme, že sme. Náš ruksak sme tiež intenzívne optimalizovali. Teraz mám dokonca menší ako Sabina, váži asi desať kilogramov. Keďže si na ceste bielizeň aj operieme, tak nám stačia len tri garnitúry oblečenia. Nemáme so sebou žiadne knihy alebo príručky. Čo sa dá, máme uložené v mobile. Získavame rutinu. Sme ostrieľaní pútnici.

Stretnutia

Okrem množstva kilometrov a zážitkov nás Jakobsweg obohatil o ľudí, stretnutia s nimi a rozhovory. Hoci ideme sami, na ceste nikdy nie sme sami. Veľakrát prichádzame do reči s náhodnými ľuďmi, ktorých stretáme na ceste alebo aj pri raňajkách. Človek si vypočuje ohromné množstvo príbehov. Veľmi rýchlo sa dostávame do dôverných rozhovorov, v ktorých ide o dôležité otázky (nášho) života. Po niekoľkých minútach má človek dojem, že sa poznáme už veľmi dlho. Niekedy sa ľútime a prichádza poznámka: „Určite aj ja niekedy pôjdem na túto cestu.“ V pamäti mi ostane stretnutie s pútnikom zo Španielska, ktorý prešiel vo svojej penzii Európu krížom-krážom. Po tom ako sme mu vysvetlili, kto sme a čo je cieľ našej púte, povedal: „To je veľmi dobre, že ste si zvolili túto formu, že idete do Santiaga de Compostela niekoľko rokov – vy tak máte viac z tejto cesty. To ma veľmi teší a želám všetko dobré.“ Úplne iný prístup ako u kolegov, priateľov a iných smrteľníkov, ktorí sa skôr pýtajú – „... no a kedy chcete byť vo svojom ciele? Koľko dní alebo rokov máte ešte pred sebou?“ Žijeme v spoločnosti, kde sú „performancie“ a rýchlosť dôležitými faktormi úspechu. Tu sme stretli ale niekoho, kto meria inou mierou. Spomínam si aj na stretnutie s tirolskou roľníčkou. No, kráska to nebola, ale jej srdečnosť, láska k rodine a práci, k tomu, čo robí, a jej štedrosť kompenzovali všetko ostatné. Tak nielen že som dostal čerstvé mlieko a Sabina niekoľko jabĺk, ale ani za to nič nechcela – lebo: „... od pútnikov sa nič neberie. Spomeňte si na mňa na ceste vo vašich modlitbách.“ Ostala nám v pamäti.

Po dlhom putovaní poteší aj hruškovica

V najvyššom bode celej Svätajakubskej cesty

S kým?

Organizovaný zájazd s celou skupinou ľudí sme hneď vylúčili. Pri stretnutiach s priateľmi po niekoľkých minútach padne otázka – „... ako to spolu 24 hodín vydržíte? O čom sa rozprávate?“ Ak mám byť úprimný – stretávame len pútnikov, ktorí chodia na Jakobsweg sami. Ja si myslím, že to závisí od toho, prečo človek je na tejto ceste. Stretli sme jedného poľského lekára, ktorého syn sa zotavil po fatálnej dopravnej nehode. Z vďačnosti sa pustil na cestu bez peňaženky. Prešiel stovky kilometrov a už bol v Rakúsku a jeho skúsenosti by určite naplnili hrubú knihu. My ideme spolu. Delíme si naše skúsenosti, pocity šťastia a aj zúfalstva, keď na adrese penziónu, ktorú sme niekoľko hodín sledovali – nie je nič, rodinný dom a posteľ, kde si máme oddýchnuť, je ďalších pár kilometrov. Veľa sa rozprávame, no často sa stáva, že sme išli hodiny ticho, každý z nás sám pre seba. Ale vedeli sme, že tam ten druhý je, a to stačilo. Vedomie, že máš niekoho na svojej strane, že človek nie je sám, mi dáva istotu. Po čase vždy počkám na Sabinu a spolu si oddýchame. Jeden z najkrajších zážitkov je, keď prídeme do prázdneho kostola a Sabina zaspieva, lebo spev krásne rezonuje v tých starých múroch. Jeden hlas naplní tento obrovský priestor. To dá silu na ďalšie kilometre.

Na ceste

Po raňajkách je štart. Nevieme, čo nás čaká, kde budeme večer spať – to rozhodneme najneskôr okolo obeda. Prešli sme celé Rakúsko. Mení sa príroda, vyznačenie cesty, rieky, ale samozrejme aj domy, architektúra a ľudia. Niekedy ideme hodiny po betóne, potom v krásnom rozprávkovom lese, kde každý krok jemne pruží a vtáci čvrikajú. Niektoré pohľady sú nezabudnuteľné. Putovanie po prvých alpských lúčkach nad dedinkou Lofer a v pozadí štíty so snehovými špicmi. Alebo posledný rok, keď sme išli na Jungfrauoch – Top of Europe! Nie, nevedie tadiaľ Jakobsweg, ale to sme si nemohli nechať ujsť. Švajčiari vo výške takmer 2 900 m n. m. zaviedli do útrob hory železnicu a v tuneli postavili stanice. Priamo vo vnútri hory! Železnica napokon pokračuje ešte vyššie, až na hrebeň medzi Mönch a Jungfrau, kde má vo výške takmer 3 500 m n. m. poslednú stanicu Jungfrauoch, ktorá je najvyššie položenou železničnou stanicou Európy. My sme tam vystúpili a mraky zostali dolu – otvorila sa nám panoráma, aká nemá obdobu. Tu na konečnej je hvezdáreň, výskumný ústav, predaj hodiniek a Lindt čokolády a v Iadovci vysekané múzeum. Mimo chodcom, horské trio – Eiger, Mönch, Jungfrau – vytvára najkrajšiu scenériu, akú v Alpách môžete vidieť. Veľakrát sme ostali stáť a obdivovali tento pohľad, počas niekoľkých dní vždy z trochu iného uhla. Tento rok začneme tam, kde sme skončili – vo švajčiarskom Friburgu, kde je pochovaný svätý Mikuláš. Takto putujeme po „camine“ ďalej...

Únavu zaženie aj kneippovanie v studenej vode

Kamene minulosti

Každý deň v inej posteli

Keďže nemáme celú cestu naplánovanú, nevieme ani, kde všade budeme nocovať. Už ste spali na cintoríne? My áno. Pán farár, ktorého sme ešte zastihli, nám hneď dal možnosť prenocovať v ich farskom dome, ktorý stál priamo v cintoríne. Na otázku, kto nám otvorí, sme zistili, že žiadny kľúč tam nie je – ani na otvorenie, ale ani na zatvorenie v noci. Ale boli sme uistení, že tí, čo tam ležia, nás určite nebudú v noci rušiť. Od tejto noci viem, že poslední návštevníci polievajú hroby ešte o pol desiatej večer a ráno prichádzajú prví o štvrt na sedem. Inokedy sme prenocovali v malom zámku, kde nás srdečne privítali a kde sme mali krásnu izbu s pekným výhľadom na starý park. V tirolskej dedinke Unken sme našli nocľah u jednej rodiny, syn nám už prichádzal v ústrety a chcel nám hneď zobrať ruksak. Zaviedol nás na prvé poschodie, posadil sa v izbe a chcel sa s nami ďalej rozprávať. Za pár minút poznáme jeho osud, že mal dopravnú nehodu, ktorú skoro neprežil, ale následky mu ostali. Zdvihol tričko a ukázal nám jazvy. Až keď prišla jeho mama a zobrala ho dolu, mohli sme sa umývať. Keď sme otvorili skriňu a videli, že je plná starých odevov – tak nám pomaly nebolo všetko jedno. Vynárali sa obrázky z Hitchcockovho filmu Psycho. Len čo sme ráno otvorili dvere, už pred nimi stál Hans-Peter, v ruke mal dve Schwedenbomben a chcel nám ich rovno natlačiť do úst. Neviete si predstaviť, ako rýchlo sme boli vonku. Ešte sme dostali pohľadnicu zo 70. rokov, kde nám ešte napísali nové telefónne číslo. Neďaleko Hall in Tirol sme prenocovali v dome s veľmi známou pálenicou – tak nám to neďalo, aby sme sa nepridali k malej skupine na košovku. Keďže nám zachutilo, vyhodili sme z ruksaku starú vetrovku a zobrali tri fľašky so sebou domov.

Na záver

Naša motivácia je vďačnosť byť na tejto ceste. Za pár dní putovania možno veľa toho neprežijeme, ale tie dojmy a krásy krajiny nám ostávajú v pamäti. Človek sa v priebehu niekoľkých hodín odpojí od každodenného chaosu a hektiky, ktorú všetci z nás žijeme. Môj príspevok ukončím faktami: Rakúsko sme prešli v priebehu šiestich rokov, bolo to 854 kilometrov. Tých 270 km po Švajčiarsku máme už tiež za sebou. Takže už len asi 1 650 km a sme v Santiagu de Compostela, kde nás podľa dohody majú čakať naši dvaja synovia. Ešte potom zostáva asi 90 kilometrov do Fines-terre – na koniec sveta, a pre pútnikov nový začiatok. Ale to je ešte ďaleko...

Milí čitatelia, ale pozor – putovanie na Jakobswege môže ohroziť vaše zdravie – stanete sa závislí! ■

Viktória Kissová

VÝVOJ A ÚSPECHY SLOVENSKEJ KINEMATOGRAFIE OD ROKU 1965

V zimnom semestri akademického roka 2020/2021 boli do ponuky predmetov Inštitútu slavistiky zaradené aj moje konverzačné cvičenia s tematickou orientáciou na slovenskú filmovú tvorbu. Predmet navštevovali najmä rakúski študenti, ktorí predtým nemali intenzívny kontakt so slovenskou filmovou produkciou. Tento príspevok by sme preto pokojne mohli nazvať aj Ako rakúski študenti objavujú slovenský film.

Konverzačné cvičenia boli ohraničené dôležitým medzníkom pre česko-slovenskú kinematografiu, a to rokom 1965, keď si z rúk známeho amerického herca Gregoryho Pecka prevzal Ján Kadár Oskara za najlepší cudzojazyčný film, za **Obchod na korze**. Tento film figuroval v našom tematickom pláne aj ako úvod do témy. Hoci študenti sa zhodovali vo vnímaní hlavného hrdinu a humánneho posolstva filmu, každý vyzdvihoval ako najzaujímavejší aspekt filmu niečo iné: strih, kameru či vernosť psíka Essenca, ktorý hlavného hrdinu Tóna Brtka (v hereckom stvárnení Jozefa Kronera) sprevádzal takmer na každom kroku. Podľa J. Kronera bol psík veľmi nervózny, zobrali ho totiž z výskumného ústavu. Počas natáčania však býval u Kronerovcov a Jožko ho každý deň skoro ráno krmil (zdroj: csfd). Ladislav Grosman, tvorca literárnej predlohy a tiež spoluautor scenára, režisérovi Jánovi Kadárovi raz povedal, že je to veľmi hlúpy pes, na čo mu on odvetil, že múdrych psov bolo už vo filmoch dosť. Okrem psíka študentov zaujal aj jazyk. Film sme pozerali v slovenčine, ale táto verzia slovenčiny bola akási zvláštna a menej zrozumiteľná. – Dôvod? Film sa natáčal vo východoslovenskom mestečku Sabinov a postavy hovorili sčasti tamojším nárečím.

Pre každého učiteľa je výzvou zostaviť tematický plán predmetu tak, aby zodpovedal didaktickým cieľom a zároveň bol pútavý a u študentov prehĺbil vzťah k skúmanej téme. Preto som sa rozhodla, že na úvodné stretnutie so študentmi prinesiem všetky DVD a Blue-ray kópie slovenských filmov (je ich približne 50), ktoré som pri príprave na konverzačné cvičenia nazhromaždila, a spoločne sa rozhodneme, ktoré z nich do nášho študijného plánu zaradíme. Prvým vybraným filmom bol **Jánošík** z roku 1935, ktorý v sebe spája dramatické dianie s množstvom akčných scén, ale aj lyrické prvky a folklorizujúce elementy zo života Slovákov. Postava Jánošíka je jednou z kľúčových postáv slovenského folklóru a jeho mýtov, ktorú si radi požíčajú aj súčasní politici. V politickom diskurze sa objavila referencia na skutočnosť, že Jánošík bohatým bral a chudobným dával, teda na jeho sociálne ctenie.

Na nasledujúcich seminároch sme sa zamerali na tematicky a vizuálne prelomové filmy natočené v 60. rokoch. Vďaka politickému odmäku po roku 1956 sa do popredia dostával individuálny ľudský osud v jeho komplexnosti, ktorý nahradil jednostranné vnímanie človeka ako člena kolektívu a nadšeného budovateľa socialistickej spoločnosti. Slovenským filmovým tvorcom sa otvorili možnosti a oni ich bez ostychu aj využívali. Z tohto dôvodu som do plánu zaradila film **Kým sa skončí táto noc** (1965), ktorý predstavoval experiment na viacerých úrovniach. Dej je koncentrovaný do jednej noci v luxusnom bare v Tatrách a začína sa striptízovo ladeným vystúpením dievčenského súboru. Dochádza k náhodným stretnutiam a interakciám, cez túžbu po zážitku, exkluzívnosti a výnimočnosti postupne presvitá márnosť a depresia každodennosti. Vo filme v réžii Petra Solana si zahrli mladí herci Marián Labuda, Stano Dančiak a aj Július Pántik. K dispozícii mali len rámcový

príbeh, herci nemali presné texty, čo im umožnilo vo veľkej miere improvizovať. Jeden zo študentov si ako tému svojej záverečnej eseje vybral práve tento film. Porovnával ho so „západným“ filmom z rovnakého obdobia, pričom dospel k záveru, že slovenský film svojím námetom ani kvalitou nijako nezaostáva.

Súčastou konverzačných cvičení boli aj ďalšie zaujímavé filmy, ako *Slnko v sieti* (1962), *Tri dcéry* (1967), *Nevera po slovensky* (1980), ale aj slovenská rozprávková klasika *Perinbaba* (1985), ktorá nás všetkých vianočne naladila. Do programu bol zaradený aj výnimočný dokument Dušana Hanáka s názvom *Papierové hlavy* (1995), ktorý spracováva vzťah občana a moci v období komunizmu. Z nových filmov boli do plánu zaradené *Učiteľka* (2016) a *Tlmočník* (2018), ktorého väčšina dialógov je v nemčine. Úvodné scény filmu sa natáčali vo Viedni na viedenskej hlavnej stanici a na Türkenstraße. Ale možno v ňom spoznať aj iné známe miesta. Na záver treba upozorniť, že mnohé spomínané filmy vznikli počas existencie Československa, a preto by sme azda podľa správnosti mali hovoriť o československom filme, no vybrané filmy na naše semináre z tohto obdobia vznikali pod režijnou taktovkou kľúčových slovenských režisérov, ako Štefan Uher, Martin Šulík či Juraj Jakubisko. Aj z tohto dôvodu bolo ich zaradenie do kurzu o slovenskom filme oprávnené. ■

Použité zdroje:

<https://www.csfd.cz/film/4999-obchod-na-korze/zajímavosti/strana-2/?type=film>
<https://www.csfd.cz/film/108825-kym-sa-skonc-tato-noc/prehled/>

Slowakei. Geschichte – Theater – Musik – Sprache – Literatur – Film – Volkskultur – Bildende Kunst – Slowaken im Ausland – Film. Klagenfurt: Wieser Verlag 2010, s. 385.

Regisseur Juraj Jakubisko (1938) gehört zu den ausgeprägtesten Gestalten der sl. Kinematographie

Foto: Archiv autorky

13

0
Answers

▲ Seine Poetik: "gedanklich-stilist. Collage von Fiktion und Wirklichkeit"

◆ Seine Filme blieben nach der Okkupation im Tresor.

● Seine Filme ebneten einen Weg zur markanten Imagination im Film

■ Regisseur des Films "Lehrerin".

Ingrid Žalneva

Začiatkom tohto roka ma oslovila Katarína Mosnáková Baglašová zo Stredoslovenského osvetového strediska v Banskej Bystrici, či by som sa nezúčastnila online besedy so Slovenkami pochádzajúcimi z tohto kraja, ktoré žijú v zahraničí, kde sa aktívne zapájajú do činnosti krajan-ských spolkov, združení, folklórnych súborov, vzdelávacích centier a pod. Stretnutie sa uskutočnilo 5. februára pod názvom Blízki z ďaleka a okrem mňa sa ho zúčastnili aj krajan-ky zo Srbska, Francúzska, Belgicka, Česka, Veľkej Británie, a dokonca – a to aj napriek časovému posunu – až z ďalekej Austrálie. Potešilo ma, čo z tejto besedy vyplynulo – že všade, kde sa vytvorí nejaká skupinka našich krajanov, po čase sa chcú stretávať organizovanejšie s cieľom zachovať si svoj rodný jazyk a tento spolu s kultúrou a tradíciami odovzdávať ďalším generáciám. Vo väčšine prípadov sa začínajú stretávať vďaka folklóru, podobne to bolo aj v Londýne, kde od roku 2014 pôsobí **detský folklórny súbor Sovička**. Jednou z jeho zakladateľiek je **Ingrid Kelsall Marenčáková** – tiež účastníčka nášho online stretnutia, s ktorou ma spája nielen krstné meno, ale aj mesto Zvolen, odkiaľ obe pochádzame. Súbor vedie spolu so **Sylviou Fifikovou-Foster**, ktorá odpovedala na otázky pre našich čitateľov.

Na folklórnom festivale Koliesko v Kokave nad Rimavicou v auguste 2019

Fotografie: Archív DFS Sovička

SOVIČKA Z LONDÝNA

Čítala som na internete, že Slovákov, ktorí oficiálne pracujú v Spojenom kráľovstve, je 65 tisíc. V ktorých mestách sú najväčšie slovenské komunity? Myslím, že Slovákov je tu okolo 80 000. A pokiaľ viem, tak je ich veľa v Birminghame, Bristol, Manchestri, Glasgowe, Londýne, Sheffielde a Oxforde. My sme v kontakte so Slovak Club Birmingham, pred tromi rokmi sme s nimi plánovali školu tanca, ako aj so Slovak School and Community v Manchestri, ale, žiaľ, nám to nevyšlo. Rozmýšľame aj nad školou tanca a zvykov na Slovensku pre deti z Veľkej Británie, ale teraz je veľmi ťažko niečo plánovať.

Ako a kedy ste sa dostali do Londýna vy? Aké boli vaše začiatky? O Angličanoch sa hovorí, že sú dosť rezervovaní...

Ja som prišla do Londýna v januári v roku 2000 ako au-pair, žila som v anglickej rodine a chodila každý deň do školy na tri hodiny sa učiť po anglicky. Začiatky boli ťažké, bolo mi smutno v takom veľkom meste. Predtým som žila na Sicílii, takže z krásnej slnečnej krajiny som prišla do

upršaného Anglicka... Po dvoch rokoch som stretla môjho terajšieho manžela Angličana a už som tu zostala. Máme dve deti, Isabella má 13 a Nicholas 11 rokov, a taktiež moja mamka býva s nami už dvanásť rokov, čiže my máme slovenčinu doma na stálom poriadku. Deti rozprávajú plynule po slovensky, len so skloňovaním majú problém, keďže v angličtine sa nesklonuje. Na Slovensku im ale každý rozumie aj s tým anglickým prízvukom. Manžel vie pár slov, ako ahoj, dobre, pivo, víno, ďakujem a pod. S mojou mamkou sa tiež nejako dorozumejú. Angličania sú konzervatívni, ale nie všetci, a keď vás spoznajú bližšie, tak sa aj oni vedia uvoľniť a byť veselí. Mój manžel má rád mojich slovenských kamarátov a keď máme veľké oslavy, tak prídu aj muzikanti a je veselo ako doma na Slovensku.

Kedy ste sa v Londýne začali stretávať s ďalšími krajanmi?

Už po pár týždňoch som zistila, že tu mám známych z Prešova, odkiaľ pochádzam, hneď v nedeľu sme sa stretli na slovenskej omši a po nej sme sa potom

Tanec "Podpolianske hry na jarmok a remeslá" v programe detských súborov počas festivalu Koliesko v Kokave nad Rimavicou

vždy vybrali na prechádzku, na párty ku niekomu domov alebo na drink do pubu The Slug alebo Walkabout pub, alebo na čaj a kávu. A tiež som stretla bývalých folkloristov, v Prešove som tancovala vo FS Dúbrava a neskôr vo FS Šarišan. Ak mal niekto narodeniny, zatancovali sme si a zaspievali, uvarili halušky a spomínali na staré časy. Neskôr ma oslovil môj dobrý (už zosnulý) kamarát Peťo Dančo, aby som si chodila s ním zatancovať. Tak sme začali sami dvaja tančovať a vystupovať pri rôznych príležitostiach, dokonca aj v Southbank centre. Postupne sa k nám pridali ostatní tanečníci a muzikanti a založili sme FS Karpaty. Stretávali sme sa raz týždenne na skúškach a po skúške v pube pri pive, ako tu býva zaužívané. Tu musím spomenúť československú reštauráciu a bar Bohemia House, kde si môžete dať naše typické slovenské jedlá a pivo za anglické ceny :).

So súborom Karpaty sme boli reprezentovať Slovákov žijúcich v zahraničí na festivale Praha – srdce národov a tiež v roku 2007 na Devianskych slávnostiach. To bol môj posledný festival, keďže som už na ňom tancovala v štvrtom mesiaci tehotenstva. Ja som mala šťastie, že som v Londýne, kde je Slovákov pomerne veľa a kde sa konali koncerty, vystúpenie Radošinského naivného divadla aj diskotéky usporiadané Pishter LTD, ktorý organizuje aj koncerty známych českých a slovenských spevákov, ako Miro Žbirka, Jarek Nohavica, Vidiek, IMT Smile atď.

Ako vznikol detský súbor Sovička? Aj slovenský školský spolok v Rakúsku sa volá SOVA. Prečo ste si vybrali práve tento názov?

Na začiatku boli rozhovory, že keď už máme detičky, aby sme im ukázali našu kultúru, obyčaje a krásy Slovenska v podobe folklóru. S Katkou O'Connor (momentálne už žije pár rokov na Novom Zélande) sme to chceli rozbehnúť, oslovili sme preto České okénko a prvá skúška bola v kostole, kde bola Česká škola a škôlka. Oslovila som aj Ingrid Kelsall, a tak sme už boli na to tri mamičky, bývalé folkloristky zo Slovenska. Meno sme chceli dať jednoduché, aby sa ľahko vyslovovalo aj pre anglicky hovoriacich a aby sme sa neopakovali po niekom na Slovensku. Začínali sme s piatimi (našimi) deťmi a postupne sa k nám začali pridávať ďalšie. Náš repertoár bol na začiatku veľmi jednoduchý, boli to hlavne pesničky a hry typu Červené jablko, Čičiček, Kukulienka kde si bola. Kroje sme nemali, ani žiadne financie, takže začiatky boli ťažké. Ale po roku, keď sa nám súbor rozrástol, tak sme si podali žiadosť o dotáciu na Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí a s ich pomocou stále fungujeme a napredujeme.

Spolupracuje váš súbor so Slovenskom? Vystupujú vaše deti aj na Slovensku?

Momentálne máme choreografie z Detvy, Žaškova na Orave a z Krivian pri Prešove. Veľmi úzko spolupracujeme s Mgr.art. Martinom Urbanom, PhD., z Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici. Bol nás pozrieť aj v Londýne, mali sme workshop rytmiky a tanca a tiež nám urobil aj choreografiu z Detvy. Hudobne spolupracujeme s hudobníkmi tu v Londýne, mojimi kamarátmi, ktorí hrali aj so súborom Karpaty a dokonca hrali aj na mojej svadbe, kde všetci zahraniční hostia boli prekvapení našimi zvykmi, ako čepčenie, rozbíjanie taniery, prenesenie nevesty cez prah a redový tanec. Spolupracujeme aj s Mgr. Leonorou Sudiovou, ktorá nás sprevádza aj s ďalšími muzikantmi a dokonca prišla aj na folklórne Vianoce tu v Londýne pred pár rokmi zahrať si na slovenskej ambasáde. Sovička sa každoročne zúčastňuje folklórnych slávností na Slovensku, okrem minulého roka pre pandémiu. V roku 2017 sme boli aj na Juhoslovenských slávnostiach v Dulovciach, na Dňoch zahraničných Slovákov v Bratislave, v roku 2018 na folklórnych slávnostiach v Hriňovej a rok na to v Kokave nad Rimavicou. Deti sa vždy veľmi tešia

Vianočný program 2018 v centre Londýna pre rodičov detí z DFS Sovička, Slovenskej víkendovej školy, FS Morena a priateľov folklóru s posedením pri stromčeku

Deň otvorených dverí na slovenskej ambasáde v septembri 2019, Sylvia Fifiková-Foster vľavo a Ingrid Kelsall Marenčáková (druhá sprava)

na Slovensko a festivaly, vždy od radosti začnú spontánne tančovať pod javiskom pri vystúpeniach iných súborov a veľmi ťažko sa lúčia, keď príde koniec festivalu a treba sa pobrať spať.

Organizujete aj nejaké iné aktivity pre deti, prípadne pre dospelých, okrem nácvikov folklórnych tancov?

Oblúbené sú Folklórne Vianoce, kde si pripomíname naše zvyky a Mikuláša. Taktiež oslavujeme fašiangy a Veľkú noc a na Deň matiek pripravujeme malé vystúpenie pre rodičov. Každoročne sa v Londýne a okolí zúčastňujeme festivalov, kde ľuďom v Spojenom kráľovstve približujeme náš folklór, hudbu, tanec a kroje. V roku 2018 sme sa zúčastnili festivalu v Tenterden v Kente, kde sme mali spoločné vystúpenie s FS Morena Dance. S Morenou sa stretávame aj na iných spoločných podujatiach, aj keď oni sú dospelý súbor. V tomto roku plánujeme naučiť deti vyrobiť si vlastné liptovské zápäsky, keďže sme začali navštevovať nový blok z dolného Liptova z obcí Liptovské Sliače a Liptovská Lúžna.

Dohovoria sa deti zo súboru aj po slovensky? Je v Londýne možnosť učiť sa slovenčinu?

Áno, dohovoria, hoci väčšinou mi odpovedajú po anglicky. Súborové skúšky sú výlučne v slovenskom jazyku a keďže piesne sú z rôznych regiónov, tak týmto ich učíme aj základy niektorých

slovenských nárečí. Deti majú možnosť sa prihlásiť do Slovenskej víkendovej školy a škôlky vo veku od 2 do 15 rokov, kde sa môžu zdokonaľovať v slovenčine, rozširovať si slovnú zásobu a tiež vedomosti z histórie a geografie Slovenska. Vyučovanie prebieha v sobotu v centre Londýna.

Máte nejaké špeciálne ciele do budúcnosti? Neobávate sa výmeny generácií?

Naše ciele sú veľké, veľmi nám chýbajú naše krásne festivaly na Slovensku, minulý rok sme museli zrušiť výlet do Paríža, kde sa mal uskutočniť Puťovný festival medzi tromi súbormi zo Švajčiarska (Slováček), Francúzska (Margarétko) a Veľkej Británie (Sovička), a ani na Slovensku sme neboli. Detičky, ktoré začínali v súbore, nám už vyrástli, ale pribúdajú nové malé deti, takže dúfame, že budeme pokračovať ďalej, aby ten náš folklór, zvyky a kultúra nezaniikli.

Ingrid sa v online vysielaní priznala, že jej v novej domovine chýbajú hlavne štyri ročné obdobia. Za čím sa cnie vám?

Mne asi najviac chýbajú naše hory, Tatry a moji kamaráti a rodina, s ktorými mám stále pevné puto a každoročne sa stretávame a chodíme na výlety. A tiež mi chýba tá naša pravá tuhá biela zima, keď sa dá sánkovať a lyžovať. Tohto roku nám tu snežilo asi dva dni, museli sme rýchlo stavať snehuliaka, aby sa nám neroztopil sneh... ■

Zuzana Ondrisová

OMLADNITE S TVÁROVOU JOGOU!

Posledný rok nám priniesol veľa zmien.

Ja sa snažím vždy v každej situácii hľadať pozitíva, aby som neupadla do smutnej či depresívnej nálady. Dôvody na radosť sa dajú nájsť naozaj každý deň. U mňa sa tou „barličkou“ a zdrojom dobrej nálady počas korony stala moja práca. Spočiatku som si ani neuvedomovala, ako môže tvárová joga pomáhať v úplne novej situácii nielen mne, ale aj mojim klientkam.

S radosťou som prijala ponuku Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku predstaviť tvárovú jogu aj jeho členkám a členom prostredníctvom online vysielania vo štvrtok 27. mája, ako aj v spolkovom časopise Pohľady.

V mojej praxi kombinujem viaceré omladzovacie techniky. Precvičovanie tvárových svalov dopĺňam o masáže (manuálne, s face rollerom, kameňom gua sha), bankovanie so silikónovými bankami a tiež estetickým tejpovaním tváre. Všetky metódy sa krásne dopĺňajú a majú rovnaký základ – napomáhajú nám prirodzeným spôsobom udržiavať tvárové svaly aj pokožku v dobrej kondícii, stimulujú prirodzenú tvorbu kolagénu a elastínu a udržiavajú pružnosť tkanív.

Je veľmi dôležité, aby sme sa o seba naučili starať preventívne. Samozrejme, s tvárovou jogou môžeme začať v akomkoľvek veku, avšak najlepšie bude účinkovať, ak sa pár zásad naučíme v mladom veku a budeme ich praktizovať každý deň. Tak ako si bežne každý deň umývame zuby. Tvárová joga je jedným z najprirodzenejších a účinných spôsobov, ako spomaliť starnutie, prípadne odstrániť jeho prejavy. Základom cvičenia tvárovej jogy je pravidelné dýchanie a opakované namáhanie a masáž svalov. Počas toho sa svaly regenerujú, krvou sa dostáva do nich viac kyslíka, vitamínov a minerálov, pokožka sa napne a naštartuje sa prirodzená tvorba kolagénu a elastínu. Pohyb svalstva je dôležitý nielen pre ich pružnosť a ohybnosť, ale tiež pre pohyb lymfy!

Fotografie: Archiv autorky

Počas priameho vysielanie sme vyžrebovali aj výhercu knihy o tvárovej joge

POČAS CVIČENIA SA:

- regenerujú svaly
- krvou sa do svalov dostáva viac kyslíka, vitamínov a minerálov
- pokožka sa napne
- naštartuje sa prirodzená tvorba kolagénu a elastínu
- mäkké tkanivá ostávajú pružné a elastické

Pravidelnou fyzickou aktivitou nútime sval, aby bol pevnejší a pružnejší, to znamená, že si udržiavame tzv. „svalový tonus“. Vďaka cvičeniu tvárovej jogy je možné:

- spevniť kontúry tváre
- odstrániť dvojité bradu
- vyformovať líca
- zoštíhliť krk
- zjemniť vrásky okolo očí, nosa a úst
- odstrániť alebo zmierniť opuchy pod očami
- spevniť horné viečka
- rozjasniť a napnúť pokožku

BENEFITY CVIČENIA A MASÁŽÍ

Okrem tých estetických vylepšení, ktoré nás zaujímajú ako prvé, sú to aj benefity zdravotné. Klientom môžeme pomôcť pri ochrnutí tvárových svalov po úrazoch či rôznych zápaloch, pri vyskakovaní sánky, ale aj s čelustnými problémami. Účinky cvičenia a masáží sa prejavujú aj na psychike, pretože po masáži sa cítime uvoľnene, telo aj myseľ zrelaxuje. V neposlednom rade sem patria aj finančné benefity, pretože vďaka tvárovej joge ušetríme nemalé finančné čiastky za invazívne zákroky.

Keď sme minulý jar zostali doma, zaviedla som online cvičenie tvárovej jogy v mojej facebookovej podpornej skupine. Reakcie žien ma veľmi prekvapili. Pre mnohé to bol doslova „svetlý bod“ dňa, na ktorý sa tešili. Zároveň som posledný rok využila na vytvorenie nových projektov. V máji mi vyšla kniha – Omladnite

s tvárovou jogou a v októbri som spustila pravidelné nedelne živé online cvičenie vo Face Yoga Live Clube. To je určené pre dámy (ale aj páňov), ktoré nechcú premýšľať nad zostavou cvikov, ale rady sa dajú viesť, povzbudiť a každý týždeň motivovať. Je dôležité vzájomne sa podporovať a vedieť, že v tom nie sme samy. Kolektív nás veľakrát presvedčí, že aj keď sa nám nechce, prekonáme sa. V klube sa snažím kombinovať cvičenia a masáže tak, aby boli pestré, zamerané na konkrétne problémy, s ktorými sa ženy trápia. Mnohým to prináša viditeľné výsledky, radosť zo seba a pravidelnosť. Na tvárovú jogu si stačí vyčleniť 15 minút denne. Nie je to nič, čo by si vyžadovalo špeciálnu prípravu alebo pomôcky. V princípe ju môžeme praktizovať kdekolvek.

Krátka ranná rutina, ktorú si môžete osvojiť a určite sa po nej budete cítiť lepšie, a vaša pleť bude svieža a prekrvená – vyskúšajte si ráno týchto pár krokov:

- Krúživými pohybmi premasírujeme oblasť za ušami aspoň 5x, jemne, nie je nutné silno tlačiť
- Položime dlane do stredu na čelo a pomaly od stredu čela masírujeme cez spánky až dole ku kľúčnej kosti, zopakujeme aspoň 5x
- Palce položíme pod bradu a jemne masírujeme smerom k ušiam, zopakujeme 5x
- Dlane oboch rúk položíme na krídla nosa a masírujeme cez líca smerom k spánkom a potom dole ku kľúčnej kosti, tiež zopakujeme 5x
- Pomaly otvárame ústa, ako by sme chceli zívvať alebo povedať woow a následne pomaly zatvárame
- Otvoríme ústa do písmenka O, pričom hornú aj spodnú peru stiahneme cez zuby a pritlačíme, napíname tak strednú časť tváre.

Ak by ste mali záujem o tvárovú jogu, viac informácií získate na www.tvarovajoga.sk alebo mailom: zuzka@tvarovajoga.sk ■

OSTRÝ AJ BEZ BRÚSENIA

Presne takúto indíciu si zvolila Ing. Daniela Matuchová pri svojom predstavení v populárnej televíznej relácii Inkognito, kde sa štvorica známych hercov pokúšala uhádnuť jej povolanie. Podarilo sa im to až v 8. kole. Nesmieme sa čudovať, pretože ide o ojedinelé povolanie, Daniela Matuchová totiž pôsobí ako lektorka Batesovej metódy prirodzeného zlepšovania zraku jediná na Slovensku. O to viac sme sa potešili, že prijala pozvanie do nášho streamového štúdia, jej zaujímavé rozprávanie sme si mali možnosť pozrieť v rámci projektu Chill out vo štvrtok 29. apríla. Program sa stretol s veľmi priaznivým ohlasom, o čom svedčili početné komentáre. Pre tých, ktorí nemali možnosť pozrieť si online prednášku, pripravila Daniela Matuchová aspoň niekoľko rád, ako by sme si mali naše oči šetriť.

Daniela Matuchová - zatiaľ jediná lektorka Batesovej metódy na Slovensku

Foto: (C) Pexels/Lisa Fotios

Zrak - najdôležitejší zmysel človeka

5 TIPOV AKO POMÔCŤ UNAVENÝM OČIAM

Ak máte často unavené, suché, červené, boľavé oči, ak vás štípu, pália, slzia alebo pociťujete akúkoľvek nepohodu, možno vám padne vhod niekoľko tipov, ako svojim očiam uľaviť. Pravidelným praktizovaním nižšie uvedených techník môžete prispieť k celkovému zlepšeniu videnia.

SLNKO

Veľa ľudí je dnes citlivých na svetlo, čo je dôsledkom toho, že väčšinu svojho života trávia v uzavretom priestore (doma, v škole, v zamestnaní a pod.) pri umelom osvetlení, ale taktiež „ochranou“ očí, napr. slnečnými okuliarmi. Hovorí sa: „Kam nechodí slnko, tam chodí lekár.“ Prečo teda nevyužiť tento pre každého dostupný spôsob liečby? Skúste denne aspoň niekoľko minút stráviť na prirodzenom svetle. Sadnite si niekde na lavičku alebo využite čakanie na MHD, zavrite oči a nechajte sa rozmaznávať teplými slnečnými lúčmi. Nastavte tvár slnku tak, aby vám slnečné lúče dopadali na zavreté viečka. Môžete otáčať hlavou do strán, ako keď hovoríte „nie“, aby sa oči nahriali zo všetkých strán. Robte tak aspoň 2 minúty. Samozrejme, čím viac slnka svojim očiam doprajete, tým lepšie. Túto aktivitu robte bez dioptrických alebo slnečných okuliarov!

TMA

Najlepším odpočinkom pre oči je tma. Čím väčšia, tým väčší relax. Zatvorte oči a zakryte ich dlanami. NETLAČTE NA OČI! Je dôležité, aby ste mali nejakú podporu pod lakťami (napríklad si sadnite k stolu a oprite sa lakťami o stôl, môžete si ich pre väčšie pohodlie podložiť vankúšom alebo poskladanou dekou; ako podpera vám môžu poslúžiť aj pokrčené kolena, ak sedíte na zemi či v posteli). Dôležité je, aby lakte neviseli voľne vo vzduchu, pretože po chvíli vám začnú trpnúť a bude sa vytvárať napätie v celej oblasti krku a hrudníka. My sa však chceme vyhnúť akémukoľvek napätiu! Nechajte oči zakryté dovtedy, kým nepocítite úľavu. Ak chcete zvýšiť relaxačný účinok, pustite si obľúbenú hudbu, prípadne ju do-plňte o aromaterapiu. Môžete aj meditovať, modliť sa alebo len tak vnímať zvuky okolitého sveta, zapojiť pamäť a predstavivosť a predstavovať si príjemné situácie s rodinou, priateľmi, na dovolenke a pod., čo zvyšuje relaxačný účinok tejto techniky. Robte to bez okuliarov, ideálne aj bez kontaktných šošoviek. Ak máte problém držať ruky v takejto polohe, pomôžte si maskou na oči (niektorí ju používajú na spanie). Ak máte zvýšený vnútroočný tlak, vyhnite sa akémukoľvek tlaku na oči! V takom prípade len zavrite oči, ideálne v tmavej miestnosti, a nechajte oči odpočívať.

VODA

Veľmi rýchlu úľavu očiam prináša špliechanie nad umývadlom na ZAVRETÉ oči striedavo niekoľkokrát teplou a niekoľkokrát studenou vodou. Ešte raz zopakujte. Ráno a počas dňa končite studenou vodou, pred spaním teplou. Špliechanie nie je vhodné pri problémoch odlúpenia sietnice, pri ťažkej krátkozrakosti, zvýšenom vnútroočnom tlaku (glaukóm), po operáciách sivého zákalu, pri akomkoľvek riziku poškodenia oka. Alternatívou môžu byť studené a teplé obklady ručníkom.

DIAĽKA

Naše oči sú usposobené na pozeranie do diaľky, vtedy pozerajú uvoľnene, bez námahy. Takže,

skúste občas odtrhnúť oči od obrazovky televízora, počítača, tabletu, mobilu či knihy a pozrite von oknom.

Pravidlo 5-5-5: každých 5 minút pozrieť do vzdialenosti približne 5 metrov na 5 sekúnd. Alebo pravidlo 20-20-20, ktoré odporúča každých 20 minút na 20 sekúnd pozrieť do vzdialenosti 20 stôp, čo je zhruba 6 metrov. Prípadne si vytvorte svoje vlastné pravidlo, dôležité je, aby ste očiam aspoň na chvíľu dopriali oddych.

Aj obyčajný pohľad do diaľky dokáže vašim očiam uľaviť. Nesnažte sa nasilu zaostrovať, nechajte oči voľne spočinúť na objektoch v diaľke a len tak pozorujte ich línie. Je dôležité, aby sa oči nenamáhali. Každá námaha, úsilie, snaha, napätie oči oslabuje. Skúste si predstaviť, že máte na konci nosa štetec, ktorým obkresľujete línie kopcov či budov v diaľke. Nie je nutné vidieť tieto objekty ostro, ich línie dokážete rozoznať bez námahy vďaka kontrastnému pozadiu. Môžete počítať rovnaké objekty, napríklad okná na budove alebo hľadať jednu konkrétnu farbu.

POHYB

Znakom zdravého zraku je rýchly a krátky pohľad. Čo je presným opakom toho, ako dnes oči používame. Oko je schopné zachytiť obraz v zlomku sekundy. Čím dlhšie sa sústreďme na jeden bod v snahe zaostriť, tým väčšie napätie vzniká. Dlhé uprené pozeranie na obrazovku počítača v jednej konštantnej, krátkej vzdialenosti „bez“ žmurkania, keď používame väčšinou len centrálné videnie na úkor periférneho – to všetko sú veci, ktoré našim očiam neprospievajú. Oči potrebujú pohyb rovnako ako zvyšok tela. Ideálnymi aktivitami na rozhýbanie tela a očí sú rôzne loptové hry (basketbal, volejbal, obyčajné hádzanie lopty, bedminton či tenis), pri ktorých trénujete koordináciu „oko – ruka“, koordináciu celého tela a samozrejme mobilitu očí. ■

Daniela Matuchová

Milé študentky
a milí študenti,

veľkonočné sviatky boli pre nás príležitosťou na veľký nádyh a načerpanie síl, aby sme úspešne zvládli ostatné dva mesiace letného semestra nabité študijnými aktivitami. Počas jazykových seminárov sme so študentmi nadšene diskutovali o tom, kto z nás počas prechádzok v prírode videl snežienky, tohto nežného posla jari. Medzičasom vystriedali snežienky falky, ktoré so sebou priniesli nielen vôňu leta, ale aj letné teploty. Apríl by však nebol aprílom, keby nás neprekvapil jarnou fujavicou a snežením. Keď mi ale pod oknom rozkvitli tulipány, myslela som na to, že horším časom už čoskoro odzvoní a že nasledujúce mesiace nám prinesú viacej slobody a azda aj návrat do univerzitných lavíc.

Vaša Viki

AKO PROTI STRESU?

Spôsob, ako bojujem proti stresu, závisí od jeho príčiny. Napríklad v práci, keď musím urobiť desať vecí naraz, tak tento druh stresu mám veľmi rada. Stres zo štúdia alebo v súkromnom živote zvládam oveľa horšie. A teraz, počas korony sa stresové situácie vyskytujú oveľa častejšie ako predtým. Musíme si preto vytvoriť určité návyky, aby sme stres lepšie zvládli. Napríklad ja chodím každý deň na prechádzku a cez víkend na túry do hôr alebo do prírody. Najviac mi pomáha šport. Keď mám fyzickú aktivitu, okamžite sa mi zlepši psychická pohoda. Ráno tiež cvičím jogu, pričom si ponahujem celé telo, alebo si hneď ráno, ako sa zobudím, zatancujem na moju obľúbenú hudbu. Okrem toho sa snažím každý deň počuť svojich priateľov a babku, aby som vedela, že sú v poriadku a je všetkým dobre. A inak si pomáhám aj tým, že si každý deň robím zoznamy s úlohami, ktoré treba urobiť, aby som nemusela vždy myslieť na všetko, alebo aby som mohla vynechať to, čo robím častejšie, ako by som chcela.

Tamara Haddad

V súčasnosti podlieham stresu ešte viac ako pred pandémiou. O to viac sa snažím dodržiavať normálny denný režim, byť viac na čerstvom vzduchu a chodiť na prechádzky. Keď mám veľa stresu zo školy alebo v súkromí, tak si ľahnem a trochu si zdiemnem alebo po-

čúvam hudbu, ktorá mi zdvihne náladu. Okrem toho sa snažím tráviť čo najmenej času pred obrazovkou, lebo ma po dlhšom čase začnú bolieť oči a hlava. Keď som ešte príliš rozrušený pred spaním, tak si uvarím čaj alebo vypijem šálku mlieka s medom a musím povedať, že mi to naozaj pomáha a že sa mi potom aj lepšie spí. A tak sú prechádzky, teplé mlieko s medom alebo bylinkový čaj podľa mňa to najlepšie, ale aj to najzdravšie, čo človek proti stresu môže urobiť.

Thomas Wolf

Byť študentkou a zároveň matkou je niekedy veľmi stresujúce, predovšetkým vtedy, keď sa musím učiť na skúšku. Čo mi pomáha najviac proti stresu, je ísť do prírody. V meste je vždy veľa ľudí, doprava a hluk. V prírode je čerstvý vzduch, kvety a pekná krajina. Môžem tam behať v lese, alebo idem na prechádzku s detským kočíkom, dcérou Majou a mojím priateľom. To je pre mňa relax, som potom plná energie. Niekedy mi však pomáha aj to, keď som sama a mám pokoj – cvičím jogu alebo meditujem. A niekedy si zas radšej vypočujem rockovú hudbu a stretávam sa s priateľmi, aby som na stres zabudla. Keď som veľmi vystresovaná a nemám čas oddychovať, tak jem čokoládu. Viem, že to nie je dobré, ale niekedy pomáha aj to...

Katharina Prinz

Relax na čerstvom vzduchu

Na prechádzke v Geiersdorfer Wald

Foto: Katharina Prinz

Foto: Tamara Haddad

O ČIERNYCH OVCIACH, TRAFENÝCH HUSIACH A PSOCH

Pre rakúskych študentov slavistiky nie je nič lepšie ako uskutočňovanie kontrastívnych štúdií a porovnávania medzi rakúskou nemčinou a slovenčinou. Nájdete tu veľa zaujímavých podobností, ale aj prekvapivých rozdielov. Z tohto hľadiska je obzvlášť zaujímavá téma frazeologizmov, najmä prísloví, ktoré sa v nemeckom i slovenskom jazyku často týkajú rôznych zvierat.

Začnime zaujímavým frazeologizmom, ktorý sa nenachádza iba v slovenčine a nemčine: Nepodarený člen spoločenstva alebo človek, ktorý sa vo svojej rodine alebo skupine odlišuje, sa v mnohých jazykoch nazýva *čierna ovca* (*schwarzes Schaf*). O týchto čiernych ovciach sa hovorí už v Biblii. Okrem čiernych oviec existujú aj biele vrany. Týmto výrazom označujeme mimoriadneho človeka, ktorý má niečo zvláštne. No tu je malý rozdiel medzi slovenčinou a nemčinou. V nemčine to nie je vrana, ale *biely krkavec* (*weißer Rabe*), aj keď toto slovné spojenie sa používa len vzácné.

Keď už hovoríme o vrane, toto zviera sa objavuje aj v známom prísloví: *Vrana vrane oko nevykole*, v nemčine: *Eine Krähe hackt der anderen kein Auge aus*. V tomto prípade sú si obe verzie obzvlášť podobné. No pri ďalšom slovenskom prísloví *Vrana k vrane sadá* nemecký ekvivalent neexistuje, hoci napríklad angličtina má podobný variant: *Birds of a feather flock together*. Avšak druhá časť tohto príslovia *Rovný rovného si hľadá* je aj v nemčine (*Gleich und gleich gesellt sich gern*). Ale samozrejme existujú príslovia a frazeologizmy aj o mnohých iných druhoch vtákov. Napríklad veľmi často môžeme počuť nemecké porekadlo *Lieber den Spatz in der Hand als die Taube auf dem Dach* alebo jeho slovenský ekvivalent *Lepší vrabec v hrsti, ako holub na streche*. Nie je celkom známe, odkiaľ toto porekadlo pochádza, isté však je, že je veľmi staré. Veď je zaujímavé, že v nemeckom jazyku v 19. storočí existovali niektoré alternatívne varianty, napr. *Besser ein Spatz in der Hand, als ein Kranich, der fliegt über Land* (*Lepší vrabec v hrsti ako žeriav, ktorý letí nad krajinou*). V týchto starších verziách sa o holuboch nehovorilo. Existuje však o nich úplne iné slovenské príslovie, ktoré hovorí, že ak chcete, aby ste sa mali dobre, musíte pracovať, a to: *Pečené holuby do úst nelietajú* alebo *Nikomu nepadajú pečené holuby do úst*. V nemčine by sme skôr povedali *Ohne Fleiß kein Preis*, čo by skutočne zodpovedalo úžasnému slovenskému prísloviu *Bez práce nie sú koláče*. Podobný frazeologizmus však existuje aj v nemeckom jazyku, to je *warten, bis einem die gebratenen Tauben in den Mund fliegen* (počkať, až budú pečené holuby lietať do úst). Tento výraz používame, keď niekto očakáva pozitívny vývoj bez vlastného pričinenia. Tieto frazeologizmy sa vracajú k myšlienke Schlaraffenlandu, motívu, ktorý opísal nemecký básnik Hans Sachs v 15. storočí a neskôr vo svojej divadelnej hre Kocúrkovo ho uplatnil Ján Chalupka.

Aj vy si myslíte, že sú psi leniví...

Ďalším príslovím, ktoré sa týka vtáčikov, a je veľmi podobné v oboch jazykoch, je *Každý vták chváli svoje hniezdo* alebo *Jedem Vogel gefällt sein Nest*. Obe sú však pomerne zriedkavé. V tejto súvislosti existuje aj ďalší veľmi zaujímavý frazeologizmus o vtákovi: *Trafená hus zagága*. Ak niekto reaguje prudko a nahlas na príslušnú kritiku, pretože môže mať maslo na hlave (mimochodom, *Butter am Kopf haben* je tiež aj rakúsky frazeologizmus, no v Nemecku úplne neznámy), potom povieme po nemecky, že štekajú trafené psy (*Getroffene Hunde bellen*). Na druhú stranu, v slovenčine sa hovorí *Ani pes po ňom neštekne*, keď sa niečo alebo niekto stal bezvýznamným. O kikirikajúcom kohútovi v Novom zákone hovoríme v nemčine: *Kein Hahn kräht danach* (Žiadny kohút už potom nezakikiríka).

Existujú však aj príslovia o psoch, ktoré sú (takmer) ekvivalentné v nemčine a slovenčine. Dobrým príkladom je: *Pes, ktorý breše, nehryzie*. Jediný rozdiel je v tom, že v nemčine hovoríme o psoch v množnom čísle: *Hunde, die bellen, bei-*

ßen nicht. Úplne rovnaké sú frazeologizmy v tom je pes zakopaný a nemecky: *da liegt der Hund begraben*. A tiež porekadlo *Kto so psami spáva, s blchami vstáva* je v nemčine rovnaké: *Wer mit Hunden schlafen geht, wacht mit Flöhen auf*. Zdá sa, že pes v nemeckej a rakúskej frazeológii nepochodí príliš pozitívne. Často možno počuť slovné spojenia ako *falscher Hund* (falošný pes) alebo *feiger Hund* (bojazlivý pes). U Slovákov a nemecky hovoriacich existuje aj slovné spojenie *lenivý pes* (*fauler Hund*) alebo *lenivý ako pes*. Mačky sú však na tom v slovenčine ešte horšie: frazéma *falošná mačka* v nemeckom jazyku neexistuje. Namiesto toho hovoríme o *falošnej zmiji* (*falsche Schlange*), čo súvisí s biblickým rozprávaním o hadovi v raji.

To bol iba veľmi krátky a malý výber frazeologizmov o zvieratkách. Existuje tiež množstvo ďalších prísloví a fráz o mačkách, myšiach, vtákoch, koňoch, rybách a mnohých ďalších živočíchoch. ■

Agnès Poitschek

...a mačky falošné?

PO DUNAJI DO MINULOSTI

Aktuálna výstava (do 7. novembra 2021) v reprezentačnej sále Prunksaal Rakúskej národnej knižnice pozýva návštevníkov na unikátnu cestu po fascinujúcom prírodnom, historickom i kultúrnom priestore povodia Dunaja. Dunaj preteká cez desať štátov, na jeho brehoch ležia štyri hlavné mestá, niektoré úseky vytvárajú hranice. Pozdĺž jeho toku sa odohrávali spory o teritória a mocenské vplyvy veľkých mocností a zároveň sa po jeho vodách prepravovala soľ, drevo, nerastné suroviny, víno a dobytok. Po dlhé stáročia to však bola nespútaná divá a nebezpečná rieka, skrotenie jej prúdu sa dnes považuje za jeden z najvýznamnejších projektov habsburskej monarchie. S reguláciou v oblasti Viedne sa začalo v roku 1870. Úspešná stavba Suezského prieplavu prispela k presadeniu radikálneho riešenia – k vytvoreniu nového zarovnaného koryta, pre ktoré sa muselo vykopať 16 miliónov m³ zemin. Vystavené exponáty tematizujú Dunaj ako základ života pre lodníkov i rybárov, dôležitú vodnú cestu pre obchod aj transport, zdroj energie, inšpiráciu pre spisovateľov, maliarov a hudobných skladateľov, a tiež približujú jeho význam pre turizmus. Národná knižnica vlastní 264 vzácných litografií z roku 1826 s mestami, pamiatkami aj prírodnými scenériami na brehoch Dunaja. K vytvoreniu predlôh angažoval vydavateľ Adolph Kunike slávneho maliara Jakoba Alta. Alt sa dostal až do Belehradu, ďalej sa mu zdala cesta príliš nebezpečná, projekt preto dokončil Ludwig Erminy. Vystavené sú tri originály, počas trvania výstavy sa však budú pravidelne obmieňať.

Joseph Schaffer, Peter Schaffer: Pressburg okolo roku 1800

Prunksaal - časť digitalizovanej Pasettiho mapy

Hihglightom výstavy je majstrovské kartografické dielo – mapa, ktorú vytvoril dvorný radca Florian von Pasetti. Pred začatím regulácie Dunaja bolo totiž potrebné jeho tok najprv spracovať kartograficky. Tak vznikla táto „mapa Dunaja v rámci Rakúskeho cisárskeho štátu“ v mierke 1 : 28 800. Má 36 metrov, pozostáva z 54 listov, ktoré sa rozkladajú ako leporelo, a zobrazuje vlastne Dunaj taký, aký už dnes neexistuje. V Prunksaale je však vystavený len jeden kúsok originálu. Aby sa tento vzácny objekt mohol

ľahšie čítať, všetky listy sa zdigitalizovali na vyššom rozlíšení a následne spracovali v grafickom štádiu. Mapa sa zväčšila o 20 percent a hlavný tok a hranice povodia sa zafarbili na modro. Vystavený exemplár meria 44 metrov a znázorňuje Dunaj od Passau po Oršavu v Rumunsku. Mapu dopĺňajú reprodukcie historických grafičiek, malieb a kresieb, na ktorých sú zachytené nielen rôzne miesta a pamätihodnosti, ale aj typické živočíchy a rastliny tohto územia. ■

Ingrid Žalneva

Foto: Ingrid Žalneva

Foto: (c) OENB/Virgil Widrich

Triest erleben/Zažite Terst

„Ich bin staatlich anerkannter Fremdenführer für die Region Friaul-Julisch Venetien und lade Sie herzlich zu gemütlichen Spaziergängen durch die kultureiche Stadt Triest ein.

Ich möchte Ihnen Triest mit meinen Stadtführungen näher bringen, Ihnen von der Geschichte, Kultur, Architektur sowie von den Menschen, die hier lebten und leben, erzählen.

Um die Sicherheit während der Führungen zu gewährleisten, verfüge ich über ein eigenes Radiosystem, gemäß den heutigen Vorschriften“

„Pochádzam zo Slovenska a v regióne Friuli-Venezia Giulia (Furlansko -Júlske Benátky) pôsobím ako štátom uznaný turistický sprievodca. V hotelierstve a cestovnom ruchu pracujem už viac ako 30 rokov.

Mesto Terst je mojím domovom už mnoho rokov. Rád by som Vám svojimi prehliadkami mesto priblížil, porozprával o histórii, rôznorodnej architektúre a ľuďoch rôznych národov, náboženstiev a kultúr, ktorí tu žili a žijú dodnes.

Na zachovanie vzdialenosti kvôli ochrane zdravia disponujem vlastným bezdrôtovým audiosystémom. Moje povolanie sprievodcu je pre mňa v prvom rade dlhoročným koníčkom, nie prácou. Srdečne Vás pozývam na pohodové prechádzky mestom.“

VIEDENSKÁ ZOO POČAS KORONY

Ako najstaršia zoologická záhrada na svete zastáva dnes viedenská ZOO princípy ochrany životného prostredia a prispieva k rozvoju vedomostí o biodiverzite. Do minulého roka sa vyznačovala tým, že jej brány bývajú otvorené 365 dní v roku. Avšak koronakríza neobišla ani zoologickú záhradu, keď po prvýkrát v jej takmer 270-ročnej histórii ostala v roku 2020 vyše štyroch mesiacov zatvorená. To znamenalo, že ZOO navštívilo o skoro polovicu návštevníkov menej ako v predchádzajúcich rokoch. Zvieratá sa napriek tomu cítili dobre, zoologická záhrada sa mohla tešiť aj z veľa nových mláďat. ■

Text a fotografie: Katarína Žalneva

Malá Finja sa teší z ľadového kúpeľa

Mama gibonka so svojím mláďaťom

Hravé gepardie mláďatá

Mravčiar cez deň spí, nevidno ho často na prechádzke

Leguán nosorohý pozoruje svet

GABRIELA FUTOVÁ

Ahoj, decká,

túlam sa po lese a napadajú mi smiešne, niekedy celkom uletené nápady. Pozorujem farebný svet kvetov na lúke a rozmýšľam nad ich menami i nad menami ľudí. Na jar ma zaujali snežienky. Také nežné žienky. Poznám jedno naozaj milé dievčatko menom Snežana. Upýtala ma aj vôňa fialky lesnej a pred očami mám svoju žiačku Lesanu. Na Slovensku je obľúbené meno Kvetoslava – Kvetka. Aké pekné!

Na základnej škole na Slovensku sme sa učili mená liečivých rastlín po latinsky. Doteraz viem, že podbeľ liečivý, po nemecky Huflattich, sa po latinsky nazýva Tussilago farfara. Aby sme si ten ťažký latinský názov zapamätali, pani učiteľka nám povedala super pomôcku: Tu si láhol pán farár. Tak si predstavte, ako pán farár leží niekde na stráni pri podbeli. Dobré, však?

Krásna biela veternica hájna, po nemecky Busch-Windröschen, má latinský názov Anemone nemorosa. Pani učiteľka nám poradila, že si máme zapamätať vetu: Anička moja, nemrač sa.

A tak som si pri prechádzke lesom vymýšľala mená ľudí podľa mien kvetov. Taraxak by bolo vhodné meno pre malého strapatého blondiačika, s hrivou ako rozkvitnutá púpava. Tago by sa hodilo pre nejakého poriadneho bežára a bitkára, lebo rastlinka a kvet skorocelu, Plantago, pripomína bojové kopije. Okrem iného sa listy skorocelu naozaj používajú na hojenie rán, ktoré bojovníci utŕžia v bitkách. Možno bojovník Achilles dostal meno podľa Achillea millefolium. To je po slovensky myší chvostík a znie celkom mierumilovne.

Aké kvetinové meno by ste si dali vy sami? Som už veľmi zvedavá na vaše kvetnaté výplody fantázie.

Vaša Ela

Foto: Archív Gabriely Futovej

Gabriela Futová - obľúbená autorka kníh pre deti

PÍSANÍM SOM SI SPLNILA SVOJ DETSKÝ SEN

Gabriela Futová je úspešná slovenská spisovateľka, ktorá má na svojom konte už 26 krásnych kníh pre deti, je plná elánu, dobrých nápadov a optimizmu.

V decembri 2000 jej vyšla prvá kniha Naša mama je bosorka, z ktorej nám – malým i veľkým poslucháčom a poslucháčkam zo spolku SOVA – čítala na Valetína počas nášho zoomového experimentu. A takto sme spoločne s ňou oslávili aj jej 20. spisovateľské narodeniny.

Vyštudovala si žurnalistiku, dnes píšeš knihy pre deti. Ako sa to tvoje vyše dvadsaťročné spisovateľské čarovanie začalo?

Odmalička som si hovorila, že budem spisovateľkou, ale nepočítala som s tým, že sa budem venovať detskej literatúre. Písanie ma vždy bavilo, aj preto som išla študovať žurnalistiku, no zistila som, že novinárčina nie je pre mňa to pravé. Na materskej dovolenke som vymyslela príbeh pre deti. V tom čase ešte nebol boom čarodejníkov, spomenula som si však na knihu z detstva Malá bosorka, ktorú som milovala. Zrazu som dostala nápad na mamu – tajnú bosorku. Jednoducho urobiť z mamy ježibabku. Potom to už išlo samo. Nepočítala som s tým, že to tak veľmi nadchne čitateľov aj mňa. A už vôbec som nerátala s tým, že mi knihy zmenia život.

S akými reakciami si sa stretla po napísaní prvej knihy? Povzbudili ťa ľudia okolo alebo si ich musela presviedčať, že pisať knihy pre deti má zmysel?

Veľmi ma povzbudila moja priateľka a susedka Marika, ktorej som z rukopisu chodila čítať. Ona varila a ja som čítala. Jej povzbudenie ani tak nespočívalo v tom, že by ma chválila, ale v tom, že sa stále nevedela dočkať ďalšej časti.

V dnešnej dobe je ťažké byť dobrou a čítanou spisovateľkou? Námety asi neprichádzajú vždy tak ľahko a rýchlo, ako by si si priala...

Ja to celé moje spisovateľovanie beriem asi trochu na ľahkú váhu. Keď nemám nápady, netrápim sa a robím niečo iné. Lebo prišla som na to, že aj keby som okamžite navždy prestala písať, zemeľgula sa točiť neprestane. Aktuálne ma napríklad veľmi zaujíma tvorba webov a keďže nenormálne rada relaxujem pri veciach, čo ma bavia, venujem sa im.

Tvoje knihy ponúkajú vzrušujúce veselé čítanie. V rámci napínaveho deja zároveň nenápadne orientuješ malého čitateľa v hodnotách často zložitých medziľudských vzťahov. Kde čerpaš inšpiráciu?

Úplne všade. Chodím s otvorenými očami a ušami, bavím sa s deťmi a skôr či neskôr sa vždy objaví moment, ktorý ma nakopne. Deti mi zo všetkých rozprávkových bytostí pripadajú najzaujímavejšie. Keď o nich píšem, nemusím si ani veľmi vymýšľať – stačí pozorovať a počúvať.

Na našom zoomovom experimente sa jeden malý divák zaujímal, koľko to všetko trvá od vymyslenia námety až po tlač knihy?

No, tak to by som sa práve ja nemala čím chváliť. Keď totiž dostanem nápad, dosť dlho ho prevaľujem v hlave a čakám na chvíľu, kedy mám pocit, že ak okamžite nezačnem písať, prasknem. Potom chvíľu pracujem usilovne, až sa dostanem do štádia, kedy rukopis začnem vnímať ako povinnosť a domácu úlohu a zrazu sa mu vyhýbam. Dobré je však to, že ho stále nosím v hlave, až potom príde

chvíľa, že naozaj píšem a dokončím ho. Som však príšerný lajdák a kým ma redaktori nenaháňajú, fakt ma zaujíma všetko iné, len nie písanie. No a kamošky redaktorky, ktoré ma už poznajú, vedia, že sa neoplatí naháňať ma, lebo potom už nenapíšem fakt nič. Vravím, som hrozná. Takže ak to mám spočítať, trvá to rok, dva, možno aj tri, čo ja viem?

Ktorá z tvojich kníh je tvoja najmilšia a prečo?
Určite je to kniha *Štyri kosti pre Flipra*. Vôbec nie je vymyslená, hlavnou postavou je môj prvý pes, vystupujú v nej moji najbližší: starí rodičia, mama a dedov pes Duni, na ktorého v živote nezabudnem. Tak sme sa ľúbili. A všetko sa to odohráva na mieste, ktoré je dodnes mojou srdcovkou, aj keď tam už nechodievam.

Máš aj nejakú nie vlastnú obľúbenú detskú knihu?
Jasné, že mám. Tou knihou je *Malá bosorka od Ottfrieda Preusslera* a ja na ňu nedám dopustiť. Zrejme som sa v tej *Malej bosorky* už ako dieťa našla.

V roku 2016 ti v spolupráci s Dobrým anjelom vyšla knižka *O Bezláske*. Je to dojemný a úprimný príbeh o netradičnej princeznej, ktorá nemá vlasy. Kniha má zdravé deti naučiť tolerancii a povzbudiť deti bojujúce s rakovinou. Ty sama si

bola pred časom onkologická pacientka. Ako sa ti písala táto kniha?

Úplne ľahko, písala sa sama. Pre mňa nebol cieľ napísať rozprávku o *Bezláske*, ale ísť ju čítať deťom bez vlások, pričom som ja sama vlasy takisto nemala. Akurát, že ja som tú svoju holú hlavu brala ako novú a dosť vtipnú skúsenosť. A ak aj idem čítať tú rozprávku chorým deťom teraz a už som vlasatá, ukazujem im, že vlásoky dorastú a sú ešte krajšie, ako boli predtým. Holohlavá som čítanie knižky aj tak nestihla, predsa len jej vydanie chvíľku trvalo. No a vďaka úžasnej *Ludke Kolesárovej* z *Dobrého anjela* to celé vypálilo tak, že rozprávku aj chodievam čítať, aj knižka dodáva deťom a hlavne ich rodičom aspoň trošku nádeje a pomáha aj finančne. Ale nebolo by to ono nebyť ilustrátora *Mirečka Regitka* a vydavateľstva *Perfekt* a *Magdalény Gocníkovej*.

Timotea Vráblová, vedecká pracovníčka Ústavu slovenskej literatúry SAV, ktorá sa zaoberá slovenskou literárnou kultúrou pre deti a mládež, o tvojich knižných hrdinoch napísala: „Problematické osobnosti Futovej autorsky veľmi dobre ‚sadniú‘. Sú ‚živé‘ a čitateľsky atraktívne práve preto, že im necháva slobodu. Dovoľí, aby sa jej hrdinovia prejavili takí, akí pravdepodobne sú. Skrátka, netvaruje ich na bonsaje.“ Keď som

pred rokmi svojim deťom čítala tvoju knihu *Naša mama je bosorka*, úplne som sa v nej našla. A stále sa cítim ako bosorka. Ako vychovávaš a formuješ svoje vlastné deti ty? Aká si mama?
Na túto otázku by skôr mali odpovedať moje deti. Myslím však, že som veľmi tolerantná a chápaná mama, ale keď deti prekročia isté hranice, tak sa mením na fúriu.

Si aj zábavná, či skôr prísna a poriadkumilovná mama?

Zábavná možno, prísna niekedy, poriadkumilovná v žiadnom prípade. Neporiadok je môj celoživotný problém.

Aha, ten problém poznám veľmi dobre. Čo ti momentálne v živote chýba?

Jediná vec, čo mi v živote chýba, je istota, že bude vždy všetko v poriadku. Lenže tú nebudem mať nikdy a nikde, takže to neriešim. Inak som spokojná s tým, čo mám, pretože ja okrem milujúcej rodiny, zvierat, pokojného domova a dobrých priateľov k životu vlastne nič iné nepotrebujem.

Milá Gabika, ďakujem ti za rozhovor aj za účasť na našom zoomovom bosoráckom experimente. Želáme ti veľa čarokrásnych nápadov na nové knižky pre deti a veľa, veľa zdravia! ■

Fotografie: Claudia Hovanáková

Zľava: Defne, Bünjamin, Adrian, Chiara a Naomi sa tešia z plných veľkonočných košíčkov

NA PREDVEĽKONOČNEJ HODINE SLOVENČINY

Po dlhých mesiacoch online slovenčiny sme sa v sobotu pred veľkonočnými prázdninami – 20. marca – konečne mohli stretnúť na prezenčnom vyučovaní. Mali sme obrovskú radosť z detí a deti mali obrovskú radosť z čokoládových vajčiek. Samozrejme, že bez práce nie sú ani naše vychýrené žemle s maslom. Preto si deti usilovne vyrobili farebné papierové kraslice, vystrihli košíčky na výslužku, naučili sa čo-to o slovenských veľkonočných tradíciách a dovolili sme si nesmelo zaspievať jednu jarnú pesničku. V dobrej nálade a viere, že sa čoskoro opäť uvidíme, sme vykročili na veľkonočné prázdniny.

Linda Erbek

A Veľká noc môže prísť!

V tvorivom zanietení

ZOOM – BZUM, BZUUUM...

Milí čitatelia,

keď som pred rokom prvýkrát počula slovo Zoom, hneď vo mne zabzučala detská táborová pesnička Bzum bzuuum, Orio rideo, Umba di umba...

A vôbec som netušila, že ma Zoom bude prenasledovať vyše roka dňom i nocou. A to nielen v škole. Zoomovali a bzuuumovali sme aj v spolku SOVA usilovne ako včeličky, a to tri celé mesiace, každý víkend, dokopy jedenásťkrát. Na naše experimentálne virtuálne stretnutia sme pozvali kopec zaujímavých hostí zo Slovenska.

Ako prvá nás potešila svojím divadelným vstupom o Danke a Janke bábkoherečka **Nelka Dušová** a jej divadlo NELINE, čítali sme si spolu aj z knihy Márie Ďuríčkovej a dozvedeli sme sa všeličo o vzniku bábok, ktoré Nelke vyrába jej manžel Miroslav Duša.

Potom prišiel Valentín a s ním aj záver fašiangového obdobia, tak sme sa nahodili do bosoráckych a ježibabkových kostýmov a na experimentálnu besedu sme pozvali odborníčku na tému čarovania, známu slovenskú spisovateľku **Gabrielu Futovú**. Naše naozaj čarovné stretnutie malo veľký úspech. Gabika nám prečítala úryvok zo svojej prvej knihy Naša mama je bosorka a v podaní Romana Pomajba sme si vypočuli veselý úryvok z knihy NOTOTO!, ktorá opisuje školské zážitky malých škriatkov v škriatkovskej škole Elviry Múdrej. Deti sa zaujímali o prácu spisovateľov, chceli vedieť, či spisovateľka aj kreslí obrázky do kníh a ako dlho trvá celý proces písania knihy. Niektoré deti nám aj smelo prečítali svoje spisovateľské prvotiny. Veľmi sa tešili aj z vedomostného internetového kvízu Kahoot, víťaza sme odmenili – ako ináč – peknou knihou s venovaním od Gabiky Futovej.

Vírus, nádchy a kýchanie sa medzičasom šírili veľkou rýchlosťou ďalej. Najradšej by sme všetky tieto problémy vyriešili ako Ela a Hop. Aké jednoduché by bolo vytiahnuť z čarovného kufrička nejakú špeciálnu medicínu a Elá hop! - zmenili a zachránili by sme celý svet. Snažili sme sa teda zachrániť aspoň dobrú náladu a úsmev na tvári. V tom nám veľmi výdatne pomohli bábkoherci **Katka Aulitšiová** a **Lubomír Piktur** z divadla PIKI. Počas troch zoomových stretnutí s nimi sme sa dosýta zasmiali a pobavili na ich vysielaní s témou chrípka a návšteva u kaderníka – aké aktuálne v Rakúsku v marci 2021! Ale aj najnovšie rozprávky divadla PIKI s názvom Spod rúška zaujali malých i veľkých zoomákov. Deti chceli presne vedieť, ako sa rozprávky počas totálneho lockdownu filmovali – v garáži, na dvore, v záhrade. Kto Ľuba naučil tak super jazdiť na kolieskových korčuľiach dopredu i dozadu, alebo či naozaj vyskočil z okna z prvého poschodia so slnečníkom v ruke a nedolámal si pritom kosti? Alebo to bol len filmový trik? A komu patril ten detský bicyklík, ktorým Katka poorala vinohrad, alebo či jej nádherný perníkový domček, ktorý jej vyrobil a namaloval úžasný slovenský výtvarník Ferko Lipták, naozaj nemal dno? Kde nabrala Ježibabka Katka tú odvahu-hu-hu a skutočne ochutnala ten svoj čarodejnicky gulášik? A vôbec, kto to všetko filmoval zo strechy a z výšky ešte väčšej, vari naozaj drony? Diskusia nemala konca kraja.

Aby sme sa vyžili kultúrne aj na hudobnú nótu, pozvali sme na ďalšie stretnutie Sestričku Notičku K Dur – **Kiku Letkovú** z divadla MAKILE. Spolu s ňou sme si vyskúšali hru na rôzne hudobné nástroje, zvonili sme aj zvončekmi a naši malí diváci Flórka, Defne a Bünjamin sa šibnutím zoomového prútika zmenili na malých koncertných umelcov, keď nám naživo zahrali svoje malé dielka na klavíri.

Hudbe sa venuje aj spisovateľ **Braňo Jobus**. A hoci napísal zaujímavú knižku pre deti Ja nič, ja muzikant!, viac sme sa s ním rozprávali o jeho prvej knihe, o Láskavých rozprávkach. Napísal ich naozaj s veľkou láskou. A ako ináč, nemohla medzi nimi chýbať ani tá veselá, ale veľmi poučná rozprávka Láska k chváleníu sa. Je to príbeh o Samovi Chválovi, ktorému straaašne smrdia

Fotografie: Archiv SOVA

Daniel Hevier v úlohe zoomového rozprávača i naúčavateľa

nohy, vďaka čomu bez akejkoľvek námahy vyhrá každý súboj. Prečo? No kto by vydržal ten smradlavý nápor v boji? Každý bojovník to hneď vzdá a Samo sa stáva víťazom. A keď ho už za tie lacné víťazstvá nikto chváliť nechce, začne sa chváliť sám. Prosím vás, milí všetci, ani v dnešnej dobe, keď pod rúškom korony či maskou domácky ušitou alebo tou FFP2, alebo po prekonaní koronovej chrípky stratíme čuch či chuť – do práce, nestráťme súdnosť, zmysel pre humor a realitu a zostaťme láskavými ľuďmi. Vyzváňajme z celého srdca lásku a dobrotu do celého sveta. Braňo si na túto príležitosť dal vyrobiť naozajstný zvon. Zvon je aj symbolický názov jeho knihy pre staršie deti o dievčatku s chorým srdiečkom. Nájde

Radko recept na to, ako svojej chorej kamarátke pomôcť? Odzvoní na konci príbehu zvonec na šťastný rozprávkový koniec?

Slová, obyčajné slová, čarovné slová a slovné hračky, jazykolamy a rébusové slovné naháňacky. To bola téma nášho ďalšieho zoomu. Spolu s **Cilkou Kersch**, učiteľkou v našom spolkovom klube SOVA, sme si zaspomínali nielen na knihu Ľudmily Podjavorinskej Čin-čin, ale upozornili sme aj na iné dobré a významné činy, hlásokovali sme ťažké slovíčka, vety a rýmy a spievali do mikrofónov, koľko nám sily stačili. A nakoniec, aby to celé ani náhodou nebolo len tak halabala, pocukrovali sme náš slovíčkový zoomový koláč symbolicky vybranými slovami.

Možno dnes knižku vyhrá Max!

SOVácke zoomovanie a bzoomovanie pre malých i veľkých

No musím povedať, že náš spoločný slovíčkový zoom – Dala baba halababa cukor na koláč – nemal chybu.

Chyby prišli o týždeň neskôr. Prvá zlá správa znela: pani spisovateľka Hanka Lasicová, autorka knihy pre deti Pupo a Fazuľka, sa nedokáže prihlásiť na naše zoomové stretnutie. Problém sme hravo zvládli, keďže sme akciu vysielali a pripravovali my. Druhý šok pár minút nato nám spôsobili nevtaní a nepozvaní medzinárodní hostia, ktorí sa nám votreli do vysielania so svojím nežiadanim zbojníckym a hlučným príspevkom. Nevie, či sme ich vyhodili von a problém zahladili naozaj tak veľmi rýchlo, ale deti nerušené pokračovali v čítaní z knihy Pupo a Fazuľka na inom kanáli, zabávali sa na príspevku Katky Piktorevej, ktorý o Pupovi natočila v lockdowne v garáži, a na všetko zlé sme úplne zabudli po veselom kahootovom kvíze.

Aké symbolické, že naše ďalšie, v poradí už desiate experimentálne aprílové stretnutie sa volalo Kto sa nehrá, z kola von! Presne tak – z kola von – sme totiž vyriešili problém s tými lúpežníkmi na predchádzajúcom zoomovom stretnutí. A tak sa náš aprílový zoom mohol pýšiť iným, krajším perím. Hihihi, tak to teda sedí do slova. Lebo náš zoomový hosť, hudobník, herec

Defne a Bünyamin pozorne sledujú dianie na zoomovej obrazovke

Katka a Ľubo to roztočili až počas troch online večerov

a zabávač, kapelmajster skupiny Funny Fellows, sa volá **Roman Féder**. Už som sa vytešovala, ako si zgustnem na jeho pierkach pri príprave otázok do kahoota. Roman si na naše experimentálne kohútie zápasy prizval na pomoc svoju dcérku Sidóniu Féderovú, tiež bábkoherečku z divadla FÉDER TEÁTER, tak tých pierok lietalo pomerne dosť. Ale najlepšie sa niesli povetrim vtipy, veselé žartíky a krásna hudba Romana Fédera spolu s textami pesničiek od Tomáša Janovica. Všetky sú zozbierané ako tzv. špeciálne vyučovacie hodiny na CD-čku Kto sa nehrá, z kola von! Mne osobne sa z nich najviac páči Hodina s ježibabkou a Hodina matematiky. Hádajte prečo? Počíta sa tam len do desať!!! A výnimočná a pre mňa veľmi poučná je aj Hodina stručnosti. To CD je naozaj vydarené dielko! Vďaka zaň, milý Roman-ko Pierko.

Na záver našej experimentálnej zoomovej série sme sa deťom lepšie pozreli na zúbky, aj na jazýček. Nie, nemusíte otvárať ústa, teraz stačí mať otvorené oči. Náš posledný zoom sa volal Nevyplazuj jazyk na leva. Názov dostal podľa knihy slovenského spisovateľa **Daniela Heviera**, básnika, prozaika, scenáristu, dramaturga, textára, výtvarníka, autora neuveriteľných 60 kníh pre deti a 40 kníh pre dospelých. Daniel Hevier, ktorý prijal pozvanie na naše zoomové stretnutie, sa zhostil svojej úlohy úžasne. Deti aj mamičky z neho boli jednochucho nadšené. Rozprával tak bezprostredne a vtipne, reagoval tak úprimne a prirodzene, že sa nám ani o pol deviatej nechcelo ísť spať. Započu-

vali sme sa do jeho veršov, prečítali sme si jeho rozprávky zo školského šlabikára, ukázal nám mnohé svoje knižky i krásne fotografie z detstva. Prezradil nám aj svoje veľké plány – dopísať ešte chýbajúcich sedem dielov rozsiahlej fantasy ságy Chymeros. Daniel Hevier tvorí už 50 rokov pre deti a zároveň ich vzdeláva. Od začiatku pandémie navštevuje online triedy a školy a v polovici apríla „učil“ cez zoom aj naše deti zo spolku SOVA. Porozprával nám aj o svojom novom projekte. Rozhodol sa pre deti – a spolu s nimi – napísať „učebnicu“ pre budúcnosť, do ktorej sa ponoria ako do napínaveho príbehu, ktorého hlavnými postavami sú práve ony. Kniha má byť niečo medzi počítačovou adventúrou, Minecraftom, hľadaním pokémonov, fantasy seriálom alebo komiksom. Hevierovými kolegami v tejto škole budú Albert Einstein, Pipi Dlhá Pančucha, Aristoteles, Steven Jobs, Lisa a Bart Simpsonovci či majster Yoda zo Star Wars. Deti sa zároveň naučia, ako sa učiť, a to nie pre školu, ale pre seba. Kniha má slubný názov

Škola pre tvoju budúcnosť. Daniel Hevier je aj autorom krásnych textov piesní, ktoré naspievali Paľo Habera, Jana Kirschner, Elán, Sisa Sklovská, Karel Gott a mnohí ďalší umelci. Za všetky spomienky pieseň Svet lásku má. Ale aj malí a ešte neznámi malí interpreti poznajú jeho piesne a niektoré z nich odzneli na festivale slovenskej piesne Letí pieseň, letí... , ktorý sa každoročne koná v Kovačici. V meste, ktoré v srbskej Vojvodine, na sútoku riek Tisa a Dunaj, založili slovenskí výtvarníci v roku 1802.

Všetko sa točí, spája a uzatvára v čarovnom kruhu. Nášmu zoomovaniu odzvonilo. Možno by Roman Féder k zvoneniu pridal aj slávnostné fanfáry. Pevne verím, že to veľmi nesmrdí Samovou chválou, ale chváliť chceme hlavne deti, ktoré počas našich akcií vždy pozorne počúvali, nasávali informácie ako špongie, aktívne sa zapájali a vzorne slabikovali ťažké slovenské slovíčka.

Počas lockdownu – koľkého to už v poradí? – sme deťom ako motiváciu rozposlali našou známou PST- poštou okolo 150 detských slovenských časopisov a víťazov súťaží sme odmenili viac ako 35 krásnymi slovenskými knižkami. Ak sme v nich aspoň trochu vzbudili záujem o slovenskú literatúru a kultúru, plán sme splnili na jednotku. A to nás teší!

Takže na záver:
Koniec dobrý, všetko dobré!

Elena Mandik

Foto: ORF/Thomas Ramstorfer

(S. 4-7): HUGO PORTISCH - Es gibt keinen, der mir so wie Hugo Portisch vermittelt hat, wie wichtig und zerbrechlich der Frieden in Europa ist. Vielleicht hab ich deshalb so genau hingehört, weil ich selbst ein Flüchtlingskind bin, vielleicht aber auch, weil er der größte „Geschichte“-Erzähler war, den ich kenne. Jedes Mal, wie er im Fernsehen oder in Zeitungen zu Wort gekommen ist, wusste ich sofort: Es ist relevant, was dieser Mann zu sagen hat. Sein scharfer Blick auf die Herausforderungen unserer europäischen Gemeinschaft und seine weise Sicht der Dinge haben mich stets beeindruckt und inspiriert. Er war ein Motor unseres europäischen Gewissens und hat uns stets begreifbar gemacht, dass wir der Treibstoff sind. Wichtiger, als das „Ich“, war ihm immer das „Wir“ - ohne Zusammenhalt werden wir an allen Krisen scheitern.

Vor Allem war er Journalist, wahrscheinlich einer der Größten des letzten Jahrhunderts.
Thomas Kamemar

Foto: webumenia.sk

(S. 8): MILOŠ DOHNÁNY (1904-1944) war eine der führenden Persönlichkeiten der slowakischen Moderne in der Fotografie. Viele seiner Werke wurden zu Stilikonen seiner Epoche. Unter allen slowakischen Fotografen der 30er und 40er-Jahre des 20. Jahrhunderts setzte er mit Nachdruck das moderne Fotomotiv durch. Er bediente sich dabei nicht nur seiner eigenen Werke, sondern auch der Publizistik sowie fachlichen und organisatorischen Arbeiten. Dohnány war zudem einer der ersten slowakischen Fotografie-Kritiker, er organisierte unzählige Fotografie-Kurse und wurde zu einer Führungspersönlichkeit der Bewegung der Amateur-Fotografie in der Slowakei. Seine Fotografien wurden nicht nur in zahlreichen

Zeitschriften in der Slowakei und Tschechien veröffentlicht, sondern auch in Österreich und der Schweiz. Sein fotografisches Werk hat er dabei nebenberuflich ausgeführt – sein ganzes Leben lang arbeitete er bei den Staatlichen Eisenbahnen.

(S. 9): Bundespräsident Alexander Van der Bellen empfing Volksgruppenvertreterinnen und -vertreter zu einem Meinungsaustausch. Angesprochen wurden dabei aktuelle Themen wie die Umsetzung der im Vorjahr erhöhten Fördermittel für die Volksgruppen oder Fragen der mehrsprachigen Bildung in den Kindergärten und Schulen sowie die Sichtbarmachung der Volksgruppen in den Medien. Der Bundespräsident betonte in der Sitzung: „Die autochthonen Volksgruppen sind mit ihrer jeweils ganz besonderen Sprache und Kultur ein selbstverständlicher Teil der österreichischen Identität(...) Die Volksgruppenpolitik muss immer weiterentwickelt werden. In jedem Land der Welt. Sie muss den aktuellen Lebensbedingungen und Bedürfnissen angepasst werden. So fängt etwa elementare Bildung, zu deren Förderung in den Volksgruppen-Sprachen wir laut Staatsvertrag verpflichtet sind, heute natürlich schon beim Spracherwerb in Kindergarten und Krippe an! Volksgruppen sind oft auch eine Brücke zu unseren Nachbarn: An vielen bilingualen Schulen – das wissen Sie alle besser als ich – lernen österreichische Kinder der jeweiligen Volksgruppe mit deutschsprachigen Kindern aus demselben Ort und mit Kindern aus dem Nachbarland. Gemeinsam! Sie lernen voneinander. Sie lernen miteinander. Durch sie wächst Europa enger zusammen.“

Foto: Ingrid Žalneva

(S. 10-11): SCHÖNBRUNNER SCHLOSSKAPELLE öffnet jeden Sonntag vor 10:00 Uhr das Haupttor und lädt mit dem Läuten der alten barocken Glocke zur heiligen Messe. Sonst können Sie das Kleinod, wo einst Kaiser Josef II. Prinzessin Maria Josepha geheiratet hat, nur nach Anmeldung bei Rektoratsassistent Michi Kobinía besichtigen. Doch jetzt in der Pandemie haben Sie die Möglichkeit, die Kapelle auch während der Öffnungszeiten des Schlosses zu besuchen. Genießen Sie die Stille und betrachten Sie das Hauptaltarbild Maria Vermählung von Paul Troger, der auch Altarbilder und Fresken in Bratislava gemalt hat. Am Tabernakeltürchen befindet sich eine wunderschöne Pietà – ein Relief von Rafael Donner, der fast elf Jahre in der Werkstätte in Bratislava gewirkt hat. Auf dem Deckenfresco von Daniel Gran sind die ursprüngliche Patronin Maria Magdalena und ihre Tugenden zu sehen. Im Gesicht der Allegorie der Liebe mit dem Herz in der Hand erkennt man die Ähnlichkeit zu Kaiserin Maria Theresia.

lung von Paul Troger, der auch Altarbilder und Fresken in Bratislava gemalt hat. Am Tabernakeltürchen befindet sich eine wunderschöne Pietà – ein Relief von Rafael Donner, der fast elf Jahre in der Werkstätte in Bratislava gewirkt hat. Auf dem Deckenfresco von Daniel Gran sind die ursprüngliche Patronin Maria Magdalena und ihre Tugenden zu sehen. Im Gesicht der Allegorie der Liebe mit dem Herz in der Hand erkennt man die Ähnlichkeit zu Kaiserin Maria Theresia.

Foto: Ingrid Žalneva

(S. 14-15): MIROSLAV HALÁK ist Kurator, Historiker, Kunsttheoretiker sowie Musikpublizist. Seit 2017 arbeitet er in der Galerie im Belvedere in Wien, wo er zusammen mit der Künstlerin Johanna Kandler eine Ausstellung gewidmet dem Malermaterial – Material. Womit gemalt wird und warum – organisiert. Als Assistent arbeitete er an der Ausstellung zur zwischenkriegszeitlichen

Moderne im Mittelmeerraum – Klimt ist nicht das Ende, der Ausstellung der österreichisch-mexikanischen Surrealisten Wolfgang Paalen und der umfangreichen Retrospektive von Zbyněk Sekal im Belvedere 21 mit. In seinen Büchern setzt sich Miroslav Halak kritisch mit der Unabhängigkeit in den bildenden Künsten sowie der Theorie des Anthropomorphismus und der Bildsemiotik auseinander. Er ist Autor und Co-Autor mehrerer künstlerischer Monografien und Interpretationstexte sowohl in der Slowakei als auch im Ausland. Im Rahmen der Musikpublizistik veröffentlicht er Rezensionen vor allem in den Genres Jazz und alternative Musik.

(S. 12,17,26,27): KLUBOVÉ ONLINE VEČERY – Nachdem auch während der ersten Monate weiterhin keine Veranstaltungen in unseren Vereinsräumlichkeiten organisiert werden konnten, haben wir uns mit unseren Mitgliedern und Freunden in einem virtuellen Studio getroffen. Zunächst streamten wir einen dreiteiligen Zyklus zur Schönbrunner Kapelle, in Rahmen dessen wir auch hinter die Kulissen des Schlosses Schönbrunn blickten, wo während der Pandemie Renovierungsarbeiten durchgeführt wurden. An unserem Literaturabend setzten wir uns mit

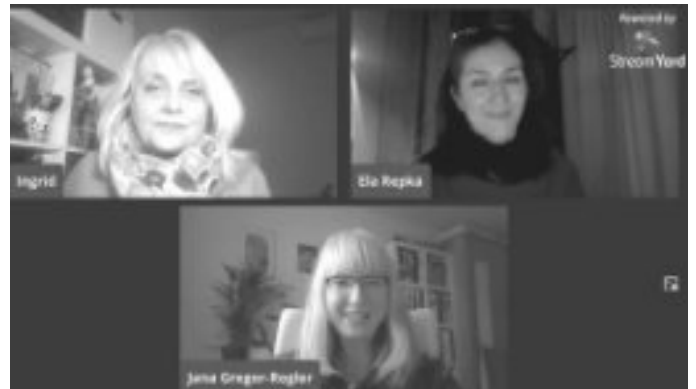

Foto: FB RSKS

Dado Nagy und der Regisseurin und Schriftstellerin Mariana Čengel Solčanská zusammen. Im Rahmen unseres Projekts Chill Out lernten wir, wie wir dank Gesicht-Yoga unseren Blick verbessern und ein jugendliches Aussehen bewahren können. Alle unsere Online-Veranstaltungen waren gut besucht, viele haben uns ihren Dank und ihre Zufriedenheit mittels Kommentaren direkt während des Streams mitgeteilt.

Foto: Archív M. Prívarovej

(S. 18-19): MIRIAM PRÍVAROVÁ (*1997) ist die erste Slowakin, die eine dreiköpfige Jugenddelegation der Europäischen Union Youth20 2020 anführte. Sie studiert gleich zwei Diplomstudien am King's College London und der Universität Sciences Po Paris in Europawissenschaften und Internationales Management der öffentlichen Verwaltung. Prívarová ist vielseitig engagiert – unterstützend bei einem französischen Projekt, welches für die Auszeichnung Innovation in Politics Awards 2020 kandidiert, oder als Teilnehmerin am Projekt Le Plus Grand Musée de France, für welches sie die Auszeichnung Award of The Michelin Corporate

Foundation 2017-2018 erhielt. Sie absolvierte Praktika am Außenministerium, am Amt der Regierung oder der Präsidentschaftskanzlei der Slowakischen Republik sowie am Amt des Landes Bratislava. Sie nahm zudem am Wettbewerb Elite Model Look teil, welcher ihr die Möglichkeit bot, professionelles Model zu werden. Sie lehnte diese Möglichkeit jedoch zugunsten der Auslandsstudien ab. Zurzeit arbeitet sie neben dem Studium für die Weltbank, wo sie sich in erster Linie dem post-pandemischen grünen Wiederaufbau in Staaten am Westbalkan widmet.

Foto: Archiv G. Futovej

(S. 32-33): GABRIELA FUTOVÁ (*1971) hat immer gerne geschrieben, weshalb sie sich zum Studium der Journalistik entschloss. Später fand sie ihre Nische im Verfassen von Kinder- und Jugendbüchern. Mit Kindern arbeitet sie zugleich als Bibliothekarin in der Bucherei P.O. Hviezdoslav in Prešov. Schon während ihrer Karenz erfand sie Geschichten für ihre Kinder, ihr Debut machte sie 2000 mit dem Buch „Unsere

Mama ist eine Hexel!“ Dem Buch folgten weitere Erzählungen, in denen fantastische Geschichten und Vorstellungen den realen heutigen Problemen von Kindern begegnen.

(S. 23): Im Wintersemester 2020 gab es am Institut für Slawistik an der Universität Wien ein sehr interessantes Konversationsforum, das von Mag. Viktoria Kissová veranstaltet wurde und sich mit dem Thema **Entwicklung und Erfolge der slowakischen Kinematographie seit 1965** befasste. Als Einstieg in das Thema fungierte der Film „Obchod na korze (The shop on main street)“, der 1966 mit dem Oscar für den besten fremdsprachigen Film ausgezeichnet wurde. Viele der hochwertigen Filme zeigen wunderschöne Landschaftsaufnahmen der Slowakei und machen damit Werbung, das Land zu besuchen. Interessant ist, dass die Musik in den Filmen nicht nur eine begleitende Rolle zur Unterhaltung und als Pausenfüller spielt, sondern meist eine motivische Rolle im Sinne einer Programmmusik inne hat, sodass einerseits ein Bezug zu bestimmten Personen oder Szenen hergestellt wird und andererseits diese auch als eine Art Ohrwurm im Gedächtnis bleibt.

Birgit Effenberg

(S. 20-22): JAKOBSWEG - Diese besondere Art der Selbstfindung wird immer beliebter – auch in Österreich wandern zahlreiche Pilger auf dem Jakobsweg. Es stellt sich die Frage, was das Besondere an dieser Reise ist? Über mehrere Wochen hinweg wandern Tausende von Menschen einen kilometerlangen alten Pilgerweg, in der Hoffnung auf was eigentlich? Was treibt einen Menschen an, Blasen übersäte Füße auf abenteuerlichen

Foto: Vlado Mlynár

des Landes, die ihm und seiner Frau für immer in ihren Erinnerungen erhalten bleiben. Der Mensch kann sich auf der Wanderung innerhalb weniger Stunden vom Chaos und von der Hektik des Alltags lösen.

Foto: (c) Nobel Media

(S. 16-17): DER NOBELPREIS ist eine seit 1901 jährlich vergebene Auszeichnung, die der schwedische Erfinder und Industrielle Alfred Nobel gestiftet hat. In seinem Testament legte er fest, dass mit seinem Vermögen eine Stiftung gegründet werden sollte, deren Zinsen „als Preis denen zugeteilt werden, die im verflossenen Jahr der Menschheit den größten Nutzen geleistet haben“. Das Geld sollte zu fünf gleichen Teilen auf die Gebiete Physik, Chemie, Physiologie oder Medizin, Literatur und für Friedensbemühungen verteilt werden. Seit der ersten Verleihung im Jahr 1901 an den französischen Lyriker und Philosophen Sully Prudhomme wurde der Nobelpreis für Literatur bisher 116 Personen verliehen, unter ihnen Elfriede Jelinek und Peter Handke aus Österreich sowie 1984 der Dichter und Schriftsteller Jaroslav Seifert aus der ehemaligen Tschechoslowakei. (Vgl. Wikipedia)

Verarbeitet von: Katarína Žalneva

ŠPORT

TENISOVÁ SEZÓNA V PLNOM PRÚDE

Po dlhom očakávaní sa opäť po roku môžeme tešiť na každoročnú tenisovú súťaž družstiev, v ktorej sa TV Slavia Wien zúčastní ako neľahký súper. Pôvodne mala liga začínať 1. mája, ale nakoľko to pandemická situácia nedovolila, hráči si svoje tenisové schopnosti zmerajú o čosi neskôr. Predsedníčka klubu a kapitánka žien Slavomíra Vančová sa teší, že aj napriek sťaženým podmienkam sa družstvá dali aj tento rok dohromady: „V tejto sezóne máme po prvýkrát dve mužské družstvá v Allgemeine Klasse, a to v prvej a šiestej triede. Historický úspech znamenalo aj ženské družstvo, ktoré sa naposledy pripravovalo do prvej krajskej ligy, čo je naozaj veľká vec. Naším cieľom je aj naďalej sa na tejto úrovni udržať.“

Domáce zápasy TV Slavia odohrá v športovom centre Gudrun v 10. Bezirku, kde sa nachádza trinásť tenisových dvorcov. Kapitán prvého mužstva Marek Mošat má v tíme špičkových hráčov, ako napríklad Maroša Horného zo Zlatých Moraviec, ktorý je pripravený podať maximálny výkon: „Rád po roku znovu všetkých uvidím a budem sa snažiť prísť na čo najviac zápasov. Vo vnútri treba vždy veriť vo víťazstvo a v postup zo skupiny. Zo športovej stránky sa ma pandémia moc nedotkla, keďže som 6 – 7 hodín denne na kurtoch, odkedy to bolo možné. Takže o prípravu na ligu mám postarané.“

Na zápasy sa zodpovedne pripravuje aj druhé mužstvo, ktoré si za kapitána zvolilo Jozefa Piťa. Nakoľko pozostáva aj z nováčikov, o to inten-

zívnejší musel byť tréning. „S tenisom som začal ešte len pred rokom, a keď mi predsedníčka klubu navrhla súťažiť za TV Slavia Wien, mal som spočiatku obavy, ale po tvrdom tréningu si už začínam veriť. Na ligu sa teším, ale predovšetkým sa

teším na kolektív, pretože na zápasoch TV Slavia vládne vždy skvelá nálada,“ spomína Martin, ktorý sa prvýkrát zúčastní zápasov ako hráč a nielen ako fanúšik. ■

Zuzana Vančová

Foto: Archiv TV Slavia

Členovia TV Slavia Wien v tenisovom areáli Gudrun

MÔJ PRVÝ ROK S PRVÁČIKMI

Kde začať? Naučila som sa od nich tooooooľko veľa! Vrátila sa k veciam, situáciám, na ktoré som už dávno zabudla. S údivom som sledovala, aké ťažké je pre tie malé bytosti s veľkými dušami naučiť sa čítať alebo krásne napísať „a“.

A tá „nešťastná“ matematika. Pre nás samozrejmosť, pre nich nekonečné učenie, nepochopenie, tréningovanie – zas a znova. Zvládli to ukážkovo. Niekedy bol možno trochu plač, ale smiechu, toho bolo viac a nepretržite.

Musím spomenúť aj obdobie, keď do prvého ročníka zasiahla „hlúpa Corona“. Veľakrát bežné školské dni prerušil lockdown, chýbali kamaráti, učiť doma sa nie vždy chcelo. Ale i napriek tomu stihli sme toho naozaj veľa.

Na školskom dvore

Foto: Archív autorky

Všetky tie oslavy, ktoré sú cez školský rok také krásne s rodičmi a s publikom, sme absolvovali tento rok sami a po svojom. Na kvalite ale nebudlo. Škola dýchala tou správnu atmosférou Halloweenu a strašidlami, ktoré behali po chodbe, nasledoval advent a predvianočný čas s vianočnými pesničkami, potom pripomenutie si fašiangov s vôňou Krapfen. A hlavne jar a Veľká noc. Aj keď nám tejto jari ešte aj snežilo, to bolo radosť! Deti sa tešili na školskom dvore pri hľadaní vajčiek.

Záhrada, o tej sa musím špeciálne zmieniť. Tam sa toho deje najviac cez naše družinárske poobedia. Krásne sme si ju upratali, posadili s deťmi tulipány, slnečnice, fazuľu a veľa všetkého možného. Lopty, kriedy a trampolína sa tešia najväčšej obľube. Lopty sa občas ocitnú aj v susednej záhrade, ale vždy nám priletia naspäť. Kriedy sa vymaľujú kozmickou rýchlosťou a najviac zabráť dostáva trampolína. Je už kvalitne vyskákaná!

Tatiana Kaya-Dzijaková

Adam Buchwald použil veľa zeleniny

VÝTVARNÉ UMENIE PRVÁČIKOV

Giuseppe Arcimboldo, renesančný maliar pôsobiaci v Prahe na dvore cisára Rudolfa II., bol našou spoločnou témou na výtvarnej výchove. Na tvorbe tohto umelca by nebolo nič neobvyklé, až na to, že portréty tvoril pomocou rafinovaného skladania ovocia i zeleniny. A to dokonca pred 500 rokmi. So žiakmi z tried 1.A a 1.B sme spoločne nazreli do dejín výtvarného umenia a nechali sa inšpirovať tvorbou tejto výnimočnej osobnosti. Deťom sa podarilo doma vytvoriť úžasné ovocno-zeleninové portréty, z ktorých by bol aj sám Arcimboldo určite nadšený.

Mgr. Lenka Kajanovičová

Sophie Burian nezabudla pridať rúško

Vojtech Bartoš sa inšpiroval ryžou a cestovínami

Dušan Bijelonic vytvoril vlasy zo šalátových listov

Fotografie: Norbert Rogler

MARINOVANÉ KURACIE PRSIA S RYŽOU

Potrebuje:

600 g kuracích prs
250 g guľatozrnnej ryže
1 cibuľu
klinčeky
olej

Na marinádu:

3 vajcia
3 PL horčice
3 PL Solamylu
½ PL soli
mleté čierne korenie

Postup:

Najskôr si pripravíme marinádu – všetky ingrediencie zľahka premiešame a dobre vyšľaháme cukrárskou metličkou. Horčicu môžeme použiť sladkú alebo pikantnú francúzsku. Podľa chuti okoreníme. Kuracie prsia umyjeme, osušíme kuchynskou papierovou utierkou, prekrájame na menšie podlhovasté kúsky, mierne vyklepeme a uložíme do misky s marinádou tak, aby boli všetky ponorené. Odložíme do chladničky na 24 hodín. Na druhý deň ich opražíme na oleji z oboch strán a položíme na papierovú utierku, aby sa odsal prebytočný tuk. Ryžu pred varením namočíme, scedíme, opražíme na troche masla, zalejeme vodou, osolíme a okoreníme, vložíme cibuľku s napichanými klinčkami, ktorá ryži dodá príjemnú vôňu, a uvaríme. Pred podávaním ozdobíme petržlenovou vňaťou a malými nakladanými uhorkami.

JANA GREGOR-ROGLER:

Keď môj manžel – pravý Viedeňčan, vychovaný na burgenlandskej kuchyni – ochutnal na prvej návšteve u mojich rodičov kuracie prsia v marináde, povedal jednu z mála viet, ktorú sa po slovensky naučil: „Bolo to vynikajúce!“ A to nielen zo zdvorilosti! Vždy keď som potom išla na Slovensko a moja maminka mu chcela niečo poslať, neželal si žiadny darček, len tie „eingelegte Schnitzli“. Tak so mnou kuracie šnicle cestovali z Banskej Bystrice až do Viedne. Odtedy ich pripravujem podľa maminkinho receptu aj ja a vždy si vyslúžim veľkú pochvalu.

Láska vraj ide cez žalúdok -
aj u Roglerovcov

Fotografie: Ingrid Žalneva

MAKOVÝ ZÁVIN

Potrebuje:

1 kg hladkej múky univerzál
½ l mlieka
5 PL kryštálového cukru
1 kocku droždia
3 dcl oleja
1 vajce
1 prášok do pečiva
¼ PL soli

Na plnku:

1 – 1 a ½ dcl teplého mlieka
150 g kryštálového cukru
300 g mletého maku
1 PL slivkového lekváru
olej na potretie

Postup:

Z vlažného mlieka, cukru a droždia si pripravíme kvások, necháme 10 minút postáť. Múku zmiešame s olejom a vajcom, pridáme prášok do pečiva, soľ a kvások. Vypracujeme hladké cesto, na teplom mieste necháme kysnúť cca 40 minút. Mak zmiešame s cukrom, mliekom a lekvárom. Nakysnuté cesto rozdelíme na štyri časti. Každú časť vyvalkáme do obdĺžnika, potrieme makovou zmesou, okraje na užších stranách zahneť, aby plnka nevytiekla, a opatrne zavinieme. Potrieme olejom a v rúre predhriatej na 200°C pečieme 20 – 25 minút. Po upečení ešte raz potrieme olejom, prikryjeme utierkou a necháme vychladnúť. Pred podávaním posypeme práškovým cukrom.

DOBRÚ
CHUŤ!

CILKA KERSCH:

Rada pripravujem jednoduché jedlá, aj tento závin je taký. Mnohí sa boja kysnutého cesta, že je to komplikované. Ale podľa mňa príprava vôbec nie je zložitá, treba sa do toho len pustiť. Toto je recept mojej mamy vylepšený mojou sestrou, cesto je výborné, nelepí sa ani netrhá, dobre sa s ním pracuje. A je univerzálne, môžu sa z neho robiť aj šatôčky alebo rožtky s rôznymi náplňami. Môj mladší syn Alex má rád kakaový závin, vtedy cesto potriem rozpusteným maslom, posypem kakaom zmiešaným s práškovým cukrom a ešte pokvapkám zvyškom masla. Všetky vyskúšajte, čo vám bude chutiť viac!

Spracovala: Ingrid Žalneva

Staré mamy hovorili,
že cesto najlepšie vykysne
pod perinou

THE HIGH LINE - NAJORIGINALNEJŠÍ AMERICKÝ MESTSKÝ PARK

Keď v roku 1980 prestali na High Line premávať vlaky, koľaje opustenej štreky ďalších viac než dvadsať rokov zarastali náletovými rastlinami. Trať bola pôvodne postavená ako časť nákladnej linky, ktorá slúžila na dodávanie potravín na dolný Manhattan. Vyvýšenej železnici hrozil podobný osud ako jej južnej časti, ktorá bola zbúraná. Miestni podnikatelia, ktorí už mali v rukách platné demolačné povolenie, chceli na nevyužitom priestore v lukratívnej lokalite postaviť nové budovy. Proti výstavbe sa však okrem Newyorčanov postavili aj známe osobnosti a vznikla iniciatíva Friends of the High Line, ktorá žiadala, aby na ploche už pokrytej zeleňou vznikol park. Vedenie mesta s nápadom súhlasilo. Na dizajne pracovali významné architektonické kancelárie a záhradní architekti. Výsadby boli inšpirované rastlinami, ktoré na trase divoko rástli. Doplnené sú o prírodné trvalkové a trávnaté záhony. Park sa stal globálnou inšpiráciou pre mestá pri transformácii nevyužívaných priemyselných zón na dynamické verejné priestranstvá. Napríklad aj pre lineárnu výsadbu v okolí viedenského Donaukanal v blízkosti Spittelau.

Text a fotografie: Martina Víglášková

ROZHLASOVÉ A TELEVÍZNE VYSIELANIE V SLOVENSKOM JAZYKU

<http://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/topstory/>

Rádio Dia:tón

Magazín slovenskej národnostnej skupiny sa vysiela dvoj týždenne, v pondelok 21.40 – 22.00 na Radio Burgenland (94,7)

České Ozvěny | Slovenské Ozvěny

Šesťkrát v roku vždy v druhú nedeľu v mesiacoch február, apríl, jún, august, október a december o 13.05 na ORF2 Wien

Rímskokatolícke bohoslužby v slovenskom jazyku

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche
Jacquingasse 53, 1030 Wien

REDAKČNÁ UZÁVIERKA ČÍSLA 3/2021 JE 30. JÚNA 2021

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11,
1060 Wien

Úradné hodiny:

pondelok a utorok: 09.00 – 11.00
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15

rsk@slovaci.at
sova@slovaci.at
www.slovaci.at

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
Otto Bauer Gasse 23/11.
1060 Wien

Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:

- do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
- do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
- S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
- 1/8 A4 € 10,-
- 1/4 A4 strany € 15,-
- 1/2 A4 strany € 20,-
- A4 strana € 40,-